

รายงานติดตามผลลัพธ์การดำเนินงาน

โครงการพัฒนาศูนย์ชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลสีลาลอง อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)
กันยายน ๒๕๖๘

รายงานติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์
โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาค้ำ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.ประจวบคีรีขันธ์

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้พระราชทานพระราชดำริ ความว่า “ป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของชาติ และนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ” และพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง หลักการคือ ให้ปลูกต้นไม้ ๓ ประเภท คือ ไม้ใช้สอย ไม้กินได้ และ ไม้เศรษฐกิจ ซึ่งต้นไม้ทั้ง ๓ ประเภท สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ประการที่ ๔ คือ ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ แนวพระราชดำรินี้เป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า สามารถพลิกฟื้นพื้นที่ป่าที่แห้งแล้งให้กลับมาเป็นแหล่งป่าต้นน้ำที่สมบูรณ์ตามระบบนิเวศอีกครั้ง

ที่มา: พระราชกรณียกิจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้
เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
“วันนวมินทรมหาราช” ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๗
โดย หน่วยราชการในพระองค์ สำนักพระราชวัง, ๒๕๖๗
(www.royaloffice.th/ob/๑๐/๒๐๒๔/พระราชกรณียกิจ-ป่าไม้/)

ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาทราย อำเภอสามร้อยยุด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนอยู่กลางพื้นที่หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาถ้ำพยอม ในอดีตมีการให้สัมปทานทำเหมืองแร่เหล็กและโรงโม่หินโดยภาคเอกชน ซึ่งส่งผลให้ภูเขาถูกระเบิด พื้นที่ป่าถูกทำลาย และระบบนิเวศเสื่อมโทรมลงอย่างรุนแรง ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ต่อมาบริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานได้เลิกกิจการ แต่ยังคงมีการลักลอบเข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างผิดกฎหมายอยู่เป็นระยะ ๆ จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมแรงร่วมใจกันระดมทุนซื้อที่ดินบริเวณโรงโม่หินเดิมและนำมาถวายวัดเขาถ้ำเพื่อใช้ในกิจของสงฆ์พร้อมประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อป้องกันไม่ให้พื้นที่ป่าถูกทำลาย ผู้นำชุมชน ราษฎรในพื้นที่ พระครูศรีธรรมภาณันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะตำบลศิลาทราย ได้ร่วมกันถวายฎีกากราบบังคมทูลขอพระราชทานพระกรุณารับพื้นที่ดังกล่าวไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงห่วงใยพสกนิกรที่ได้รับความเดือดร้อน ทรงรับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อช่วยเหลือราษฎรบ้านหนองกลางดงที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากการลักลอบเข้ามาทำเหมืองแร่ของ บริษัทเอกชน ตามที่พระครูศรีธรรมภาณันท์ ได้ขอพระราชทานความช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ให้การสนับสนุนงบประมาณกรมป่าไม้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าที่มีความสำคัญ

ต่อวิถีชุมชนและระบบนิเวศโดยรวมตามแนวทางพระราชดำริ รวมทั้งพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ และโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้

การจัดทำ “รายงานติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยความสำเร็จของโครงการฯ ที่เกิดจากภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีความร่วมมือในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อม ยังประโยชน์สุขให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนได้รับทราบถึงปัญหาอุปสรรคและผลกระทบของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนแห่งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยคณะผู้จัดทำรายงานฯ หวังว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาโครงการฯ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน สำหรับการติดตามผลลัพธ์โครงการพัฒนาป่าชุมชนฯ ในครั้งนี้ จะไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์หากไม่ได้รับความเมตตาจากท่าน พระครูศรีธรรมภาณินท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ (ปัจจุบันได้มรณภาพแล้ว) และการสนับสนุนความช่วยเหลือจากนายชำนาญ สมบัตินิมิต หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๕ สำนักงาน กปร. อีกทั้งต้องขอขอบคุณผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่หมู่ ๗ ตำบลศิลาลอย ที่อำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน ทั้งสถานที่ การประสานงาน การให้ข้อมูลการอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการติดตามผลลัพธ์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ในครั้งนี้ พร้อมทั้งการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามผลลัพธ์จากโครงการฯ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานโครงการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

กองติดตามประเมินผล
สำนักงาน กปร.
กันยายน ๒๕๖๘

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาถ้ำพยอม ตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมพื้นที่ ๖๕๒ ไร่ เดิมเป็นป่าเบญจพรรณอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของชุมชน ต่อมาถูกใช้ประโยชน์จากการทำเหมืองแร่และโรงโม่หิน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศ วิถีชีวิต และความมั่นคงของชุมชน ภายหลังเหมืองได้ยุติกิจการ ชาวบ้านร่วมกันซื้อที่ดินและมอบให้วัดเขาถ้ำ พร้อมกับจัดตั้ง “โครงการ ๘๔ ป่าชุมชนถวายพ่อ” ในปี ๒๕๕๔ และได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด จากกรมป่าไม้

ต่อมาในปี ๒๕๕๖ มีบริษัทเอกชนยื่นขอทำเหมืองเพิ่มเติม ในบริเวณป่าชุมชนเดิม กรมป่าไม้ จึงจัดเวทีประชาคม เพื่อรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงเพื่อความยั่งยืน ในปี ๒๕๕๘ พระครูศรีธรรมมาภินันท์ เจ้าอาวาส วัดเขาถ้ำ และคณะ ได้ทำหนังสือขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณให้ทรงรับเป็นโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักราชเลขาธิการได้แจ้งให้สำนักงาน กปร. กรมป่าไม้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อวิถีชุมชนและระบบนิเวศโดยรวม และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ ให้เป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้

นอกจากนี้ โครงการฯ ยังมีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รับประโยชน์ ครอบคลุม ๗ หมู่บ้าน ๒ ตำบล ๒ อำเภอ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวม ๔๙,๓๖๓ ไร่ ประชากรในพื้นที่รวม ๒,๒๔๕ ครัวเรือน ๗,๑๒๖ คน โดยกรมป่าไม้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน และเป็นฝ่ายเลขานุการในคณะทำงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ระดับอำเภอ (ตามคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑) โดยคณะทำงานฯ ชุดนี้มีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ตามแนวพระราชดำริ และแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน เพื่อจัดทำเป็นโครงการ ต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้ ตลอดจนสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ราษฎรโดยใช้หลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการฯ

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้สนับสนุนงบประมาณแก่กรมป่าไม้ในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๙,๕๐๕,๗๙๐ บาท เพื่อดำเนินงานตามแผนการ ปฏิบัติงานใน ๕ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมอำนวยการ กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ กิจกรรมป้องกันรักษา ป่าและควบคุมไฟป่า กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมสร้างจิตสำนึกผ่าน

เครือข่ายเยาวชนจิตอาสา ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำนักงาน กปร.จึงได้กำหนดให้มีการติดตามผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการฯ โดยกองติดตามประเมินผล (กตผ.) ร่วมกับกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ (กปค.๑) และกรมป่าไม้ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง **วัตถุประสงค์** ของการติดตามโครงการครั้งนี้ เพื่อทราบข้อมูลผลลัพธ์การใช้ประโยชน์ของโครงการฯ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนสรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและต่อยอดโครงการฯ ต่อไป **การติดตามโครงการฯ** กำหนดดำเนินการศึกษา ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น แผนที่ ภาพถ่าย รายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ที่ผ่านมา และสื่อสังคมออนไลน์ ๒) การศึกษาภาคสนาม โดยการสำรวจติดตาม ประชุม และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ หน่วยงานภาครัฐหรือตัวแทนคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์วัดเขาถ้ำฯ และประชาชนในพื้นที่รับประโยชน์ ๗ หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด ๕ หมู่บ้าน (หมู่ที่ ๑ ๔ ๕ ๖ และ ๗) ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี ๒ หมู่บ้าน (หมู่ที่ ๔ และ ๑๐) รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๑๕ คน ผลลัพธ์ของโครงการฯ ปรากฏในลักษณะพื้นที่ป่ากลับมามีความหลากหลายทางชีวภาพ เห็นได้จากพืชสมุนไพรหลากหลายชนิดที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ รวมถึงไม้หายาก เช่น จันทน์หอม สัตว์ป่าหายากที่กลับคืนถิ่น เช่น ลิงเสน เก้ง นมเฒ่า และไก่ป่า ในส่วนของประโยชน์ทางอ้อม ด้วยสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นจึงส่งผลต่อคุณภาพอากาศ ประชาชนในพื้นที่จึงมีสุขภาพกายและใจที่ดีขึ้น ผลลัพธ์เหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความสามารถอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล อันเป็นผลจากความตระหนักถึงคุณค่าต่อการปลูกป่าทดแทนของคนในชุมชน

สรุปผลการติดตาม

๑. ผลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ๕ กลุ่ม

๑.๑ กลุ่มเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน พบว่า เป็นเพศชายทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท มีระยะเวลาปฏิบัติงานในโครงการฯ ๑-๕ ปี และเคยปฏิบัติงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสูงสุด ๑๐ ปี โดยปฏิบัติงานทั้งในระดับพื้นที่และหน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี และสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้ โดยมีบทบาทในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ตามแนวพระราชดำริและแนวทางการดำเนินงานจัดการป่าชุมชน กิจกรรมสำคัญ เช่น การเก็บข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ทำแนวกันไฟ ลาดตระเวน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการแจกกล้าไม้ อบรมสมุนไพร และกิจกรรมเยาวชนจิตอาสา

ผลลัพธ์ โครงการฯ สามารถฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมจากการทำเหมืองแร่ในอดีตให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ มีการทดลองใช้แนวทางปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (มียาวากิ) ที่ได้ผลดี มีการจัดทำแนวกันไฟ การลาดตระเวนอย่างต่อเนื่องสามารถลดปัญหาไฟป่าในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา

จุดเด่นของโครงการฯ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าที่เข้มแข็งตามหลัก “บวร” หลักการทรงงานข้อที่ ๘ ระเบิดจากข้างใน และหลักเศรษฐกิจพอเพียง สมุนไพรในพื้นที่เติบโตเองได้ดี ใช้ประโยชน์ได้ทั้งในด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ อีกทั้งโครงการฯ ยังมีส่วนช่วยลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

ปัญหาอุปสรรค ของโครงการฯ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง เนื่องจากพื้นที่โครงการอยู่สูงและห่างไกลแหล่งน้ำธรรมชาติ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฯ แผนพัฒนาในอนาคต เน้นคุณภาพชีวิตและการอบรมอาชีพของราษฎรโดยการขยายการอบรมด้านสมุนไพรให้ครอบคลุม ๒ ตำบล พร้อมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตและแปรรูปสมุนไพร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองในระยะยาว

๑.๒ กลุ่มเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท มีระยะเวลาปฏิบัติงานในโครงการฯ ๑-๕ ปี บางรายมีประสบการณ์การทำงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ ยาวนานถึง ๒๐ ปี

ผลลัพธ์ หน่วยงานส่วนใหญ่ปฏิบัติการกิจกรรมตามบทบาทหลักของตนเอง และมีส่วนร่วมกับโครงการฯ ในเชิงสนับสนุนทางอ้อม เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่าในวันสำคัญ การส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ การให้ความรู้ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การแนะนำการปลูกพืชและยกระดับมาตรฐานการเกษตร การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่ป่าชุมชน อย่างไรก็ตามยังมีบางหน่วยงานที่ยังไม่มีส่วนร่วมกับโครงการฯ อย่างชัดเจน

จุดเด่นของโครงการฯ คือการขับเคลื่อนตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน ราชการ) ซึ่งช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเยาวชนได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านกิจกรรมในโรงเรียน ขณะที่วัดเป็นศูนย์กลางด้านจิตใจ และหน่วยงานรัฐทำหน้าที่สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมหลายรูปแบบสามารถดำเนินการได้ด้วยทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การปลูกสมุนไพรและการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

ปัญหาอุปสรรค คือ การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างยั่งยืน ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และหน่วยงานร่วมเสนอความเห็น ว่า ควรเร่งดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น การขุดบ่อ สร้างฝาย หรือระบบกระจายน้ำเพื่อรองรับกิจกรรมในพื้นที่ ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์และการแปรรูปสมุนไพร รวมถึงขยายตลาดผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ สนับสนุนและส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะ และพัฒนาโครงการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ ตลอดจนสนับสนุนการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลป่าชุมชนเกิดความยั่งยืน

แผนพัฒนาในอนาคต หลายหน่วยงานมีแนวคิดขยายกิจกรรมที่เสริมความร่วมมือกับชุมชนและโรงเรียน เช่น การปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน อย. และการสร้างแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผู้นำชุมชน และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า

๑.๓ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๘ คน พบว่า เป็นเพศชายทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี สำเร็จการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยดำรงตำแหน่งกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ที่ยังมีบทบาทในการพัฒนาในพื้นที่ มีประสบการณ์การทำงานในชุมชนเฉลี่ย ๑๗ ปี และอาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย ๕๖ ปี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกร เช่น ปลูกมะม่วง มะพร้าว น้ำหอม และสับปะรด

ผลลัพธ์ ผู้นำชุมชนบางหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการฯ ร่วมกับคนในพื้นที่ เช่น การจัดประชุมเวทีประชาคม ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และเชิญชวนคนใน

พื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า อบรมเยาวชน การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่อาจจะไม่ได้มีบทบาทโดยตรงกับโครงการฯ แต่มีพื้นฐานด้านจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า เช่น การป้องกันไฟป่า การดูแลป่าโดยใช้ข้อห้ามร่วมกันในชุมชน และการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมปลูกป่าและดูแลต้นไม้ในชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และสามารถต่อยอดสู่การมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

จุดเด่นของโครงการฯ เสริมสร้างบทบาทของผู้นำชุมชนให้เป็น “ตัวกลาง” ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ปัญหาอุปสรรค ที่พบได้แก่ การเกิดไฟป่าจากบุคคลภายนอก การตัดไม้และใช้ประโยชน์จากป่าโดยมิชอบ การขาดแคลนแหล่งน้ำในฤดูแล้ง การขาดความรู้ในการเข้าใช้บางพื้นที่ และข้อจำกัดด้านกำลังคนของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนเสนอให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำซึ่งเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนโครงการ เช่น ฝาย บ่อน้ำ หรือมีระบบคลองส่งน้ำเพิ่มเติม พร้อมให้มีการสนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้เสริม เช่น โครงการแปรรูปสมุนไพร ปลูกไม้เศรษฐกิจ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ เสนอให้ใช้พื้นที่วัดเป็นต้นแบบป่าเศรษฐกิจเพื่อสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ และมีเวทีส่งต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นเพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่

๑.๔ พระสงฆ์วัดเขาถ้ำ พระอรุณ จิตรพงษ์ (ฉายาหามาเถี) อายุ ๖๙ ปี พรรษาที่ ๑๐ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ ท่านได้รับถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของโครงการฯ จากพระครูศรีธรรมมาภินันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ (ปัจจุบันได้มรณภาพแล้ว) ซึ่งเป็นผู้ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชน

ผลลัพธ์ โครงการฯ ส่งเสริมให้วัดเขาถ้ำมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกับชุมชน โดยใช้หลักธรรมะสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าในการรักษาป่าไม้และสัตว์ป่า และวัดยังใช้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมปลูกป่า อบรมชาวบ้าน และเปิดรับนักเรียนจากโรงเรียนในพื้นที่ให้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ ฟังเทศน์ และทำกิจกรรมจิตอาสา ส่งผลให้เยาวชนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับธรรมชาติควบคู่กับการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

จุดเด่นของโครงการฯ คือการสร้างความร่วมมือภายใต้หลักบวร โดยมีวัดเขาถ้ำเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นเวทีการเรียนรู้ของชุมชนโดยใช้หลักธรรมะกับหลักธรรมชาติปลูกฝังคุณธรรม คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน อีกทั้งพื้นที่ป่าชุมชนยังมีสมุนไพรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ต้นสบู่เลือด ชาวบ้านสามารถนำมาสกัดเป็นยานวดรักษาอาการปวดเมื่อยได้ และเป็นการสะท้อนแนวคิดพึ่งตนเองและการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

ปัญหาอุปสรรค แม้วัดจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่พบการเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากป่าลดลง เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำสวนของตนเองมากขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ดูแลพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์และเพิ่มปริมาณป่าให้มากยิ่งขึ้น ควบคู่กับการ “สร้างคน” แทนการสร้างวัด

แผนพัฒนาในอนาคต วัดเขาถ้ำมีแผนดำเนิน “โครงการต้นกล้าธรรม” อย่างต่อเนื่อง โดยประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ ๑ วัน สำหรับเยาวชนอายุ ๑๐ ปีขึ้นไปเพื่อบ่มเพาะคุณธรรมและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์

๑.๕ กลุ่มประชาชน จำนวน ๙๔ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย ๕๔ ปี มีพื้นฐานการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักเกษตรกร และอาศัยอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ย ๔๐ ปี ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๔ คนต่อครัวเรือน

ผลลัพธ์ ๑) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่โครงการฯ โดยตรง เนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะทาง หรือกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชุมชนฯ แต่ยังมีบางกลุ่มที่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์หาของป่าเพื่อการอุปโภคบริโภค เช่น เก็บพืชผัก เห็ด สมุนไพร และใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ๒) ประชาชนส่วนใหญ่บริเวณโดยรอบโครงการฯ ได้รับองค์ความรู้จากการอบรม โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ การใช้พืชสมุนไพร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครัวเรือน เช่น ยาหม่อง โดยมีเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้หลัก ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน ๓) โครงการฯ มีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าพบว่า มีรายได้เสริมจากทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี เช่น จากการเก็บเห็ดโคนที่มีราคาสูงและเป็นที่ต้องการของตลาดเพื่อไปจำหน่าย

จุดเด่นของโครงการฯ ประชาชนรับรู้ว่าเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจของคนในชุมชน และโครงการฯ ยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูผืนป่า ส่งผลให้พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหารและพืชสมุนไพร นอกจากนี้ ยังเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผ่านการอบรมแปรรูปสมุนไพร มีผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครัวเรือน และการใช้พื้นที่ป่าเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกับเยาวชน

ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการฯ พบว่า โดยส่วนใหญ่ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๑ จาก ๕.๐๐) โดยประเด็นที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ความหลากหลายของพืชสมุนไพรและสัตว์ป่า (๓.๘๘) รองลงมาคือ การที่หน่วยงานภาครัฐ/พระสงฆ์/ผู้นำชุมชนให้ความรู้กับประชาชน (๓.๘๓) และความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ป่า (๓.๘๖) ทั้งนี้ประชาชนมองว่าโครงการฯ ช่วยส่งเสริมด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาอุปสรรค ชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทร่วมในการอนุรักษ์ โดยข้อจำกัดสำหรับชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากพื้นที่โครงการฯ รวมถึงระเบียบการขออนุญาตใช้พื้นที่ และความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมการฝึกอบรม สำหรับปัญหาอุปสรรคของผู้เข้ารับการอบรมเรื่องการแปรรูปสมุนไพรคือข้อจำกัดด้านทุน วัสดุ หรือเวลาที่เหมาะสม ซึ่งทำให้บางรายไม่สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ประชาชนมีความต้องการให้พัฒนาแหล่งน้ำ เช่น ติดตั้งระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ การจัดอบรมด้านการอนุรักษ์ และแปรรูปสมุนไพรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งการสนับสนุนกล้าไม้หายากหรือไม้เศรษฐกิจ และปัจจัยการผลิต รวมถึงควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน พร้อมกับเสนอให้พัฒนาโครงการฯ เป็นแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไปในอนาคต

๒. ผลลัพธ์ของโครงการฯ

จากการติดตามและรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่ามีผลลัพธ์หลายประการที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ดังนี้

๑) ป่าได้รับการฟื้นฟูอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดการใช้ประโยชน์เชิงอนุรักษ์ ความคิดเห็นจากทุกกลุ่มยืนยันตรงกันว่า พื้นที่ป่าที่เคยถูกบุกรุกจากกิจกรรมเหมืองแร่ในอดีต ได้รับการฟื้นฟูจนกลับมา มีความหลากหลายทางชีวภาพอีกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นพืชสมุนไพร ไม้ยืนต้นหายาก หรือสัตว์ป่าท้องถิ่น เช่น ลิงเสน เก้ง เม่น และไก่ป่า โดยเฉพาะพื้นที่รอบวัดและแนวป่าใกล้ชุมชน ซึ่งหลายกลุ่มใช้ประโยชน์เป็น แหล่งอาหาร แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่ฝึกอบรมที่มีชีวิต การฟื้นฟูดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงการปลูกป่า แต่ยัง เชื่อมโยงกับการสร้าง “ความรู้สึกร่วม” และ “คุณค่าทางจิตใจ” ต่อพื้นที่ป่าชุมชน จึงสามารถกล่าวได้ว่า โครงการฯ ได้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ข้อที่ ๑

๒) การมีส่วนร่วมในระดับชุมชน จากการติดตามสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมภายในชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการขับเคลื่อนผ่านกลไก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ซึ่งได้รับการยอมรับจากทุกกลุ่มเป็นจุดเด่นของโครงการฯ บทบาทของวัดเขาถ้ำทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ ถ่ายทอดธรรมะควบคู่กับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่งเสริมคุณธรรมและ จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ขณะที่โรงเรียนในพื้นที่ได้นำกิจกรรมปลูกป่า สார்วจพันธุ์พืช และกิจกรรมจิตอาสาไปบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่วนประชาชนและผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเฝ้าระวัง ดูแลป่า และร่วมกันกำหนด “กฎป่าชุมชน” เพื่อสร้างการจัดการตนเองในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่กับชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และวัด ยังมีลักษณะเป็นการดำเนินงานเฉพาะกิจ ไม่ต่อเนื่อง จึงยังไม่อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ข้อที่ ๒ ได้อย่างสมบูรณ์ แม้จะมีรากฐานความร่วมมือที่ค่อนข้างเข้มแข็งในระดับท้องถิ่นก็ตาม

๓) ด้านคุณภาพชีวิต จากแนวโน้มการเติบโตของการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร ยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่าได้รับความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรจากการอบรมของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ และสามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การแปรรูปเป็นยาหม่อง น้ำมันสมุนไพร หรือการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เสริม เช่น การเก็บเห็ดโคนในบางฤดูที่มีมูลค่าสูง อย่างไรก็ตาม แบบสอบถามยังสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านต้นทุน วัสดุ ความต่อเนื่องในการอบรม รวมถึงโอกาสการเข้าถึงของชุมชนที่อยู่ห่างจากพื้นที่โครงการฯ ทำให้การบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรยังอยู่ในระดับ “เริ่มต้น” และจำกัดอยู่ในบางกลุ่มเป้าหมาย แต่แนวโน้มของผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถนำไปต่อยอดให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะในด้านการพึ่งพาตนเอง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างเหมาะสม และการสร้างความมั่นคงในระดับครัวเรือน โครงการฯ ได้เริ่มวางรากฐานให้ชาวบ้านบางกลุ่มสามารถแปรรูปสมุนไพรจากป่าชุมชน เช่น เห็ด ต้นสบู่เลือด และพืชสมุนไพรอื่น ๆ เป็นผลิตภัณฑ์ใช้ในครัวเรือน หรือจำหน่ายในท้องถิ่น ซึ่งแม้จะยังเป็นเพียงรายได้เสริม แต่ก็เป็นการวางรากฐานของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือน ที่สอดคล้องกับ “ขั้นที่หนึ่งของทฤษฎีใหม่” ซึ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น หากมีการสนับสนุนอย่างเป็นระบบในด้าน “การพัฒนาองค์ความรู้ การแปรรูป และการจัดการตลาดในท้องถิ่น” รวมถึงการบูรณาการความรู้สมุนไพรเข้ากับการอนุรักษ์ป่าชุมชน โครงการฯ นี้ก็สามารถก้าวเข้าสู่ “ขั้นที่สอง” ของทฤษฎีใหม่ คือ การรวมกลุ่มและพึ่งพาซึ่งกันและกันในระดับชุมชน จึงถือเป็นรากฐานสำคัญที่สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

แนวโน้มการพัฒนาในอนาคต จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ควรขับเคลื่อนการพัฒนาในอนาคตโดยเน้น “การสร้างคนมากกว่าสร้างสิ่งปลูกสร้าง” และโดยเฉพาะการต่อยอดการอบรมและแปรรูปสมุนไพรให้มีความต่อเนื่อง มีส่วนสนับสนุนกลุ่มอาชีพที่ใช้ทรัพยากรจากป่าอย่างยั่งยืน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ เช่น การขุดบ่อ การสร้างฝาย และระบบชลประทานพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อรองรับการอนุรักษ์ป่าไม้และกิจกรรมในฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังเสนอให้พัฒนาพื้นที่โครงการฯ ให้เป็น “แหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ” และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ทุนทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นฐานรองรับต่อไป

ข้อเสนอแนะของสำนักงาน กปร.

๑) ด้านการบริหารจัดการโครงการและการมีส่วนร่วม

- ควรทบทวนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน
- ส่งเสริมการบูรณาการบทบาทของแต่ละหน่วยงาน พร้อมสื่อสารภารกิจอย่างทั่วถึง
- ประชาสัมพันธ์ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อยกระดับความร่วมมือและประสิทธิภาพของโครงการ
- เปิดพื้นที่ให้ประชาชนในทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วม ทั้งในด้านแสดงความคิดเห็น วางแผน และดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ
- พัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผ่านการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การจัดกิจกรรมโดยชุมชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

๒) ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ เช่น ขุดลอกแหล่งน้ำและสร้างระบบเก็บกักน้ำร่วมกับชุมชน
- ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ และกิจกรรมอนุรักษ์ เช่น การปลูกหญ้าแฝก การสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน
- วางแผนบริหารจัดการขยะ โดยความร่วมมือระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาความสะอาดและความปลอดภัยในพื้นที่โครงการฯ

๓) ด้านการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต

- ส่งเสริมการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน ตามแนวทาง “ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๑” เช่น การปลูกพืชผสมผสาน การเก็บสมุนไพรและเห็ด เพื่อลดรายจ่ายและการบริโภคในครัวเรือน
- สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เมื่อชุมชนมีความพร้อม โดยหน่วยงานรัฐร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้และสนับสนุนช่องทางการตลาด
- ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ห่างไกล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาอย่างครอบคลุม

๔) ด้านการศึกษาและเยาวชน

- สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงโครงการฯ ในรูปแบบของ “บวร”
- ส่งเสริมการใช้หลักสูตร “ครูป่าไม้” ของกรมป่าไม้ให้เหมาะสมกับบริบทของป่าชุมชน
- ประยุกต์แนวทางจากโครงการครูป่าไม้สนองพระราชดำริฯ โดยเน้นหลักการ “ครูไปหานักเรียน” เพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในชั้นเรียน และขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชน

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วัตถุประสงค์ของการติดตามผลลัพธ์โครงการ

๑) เพื่อติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์ของโครงการฯ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการฯ

๒) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาโครงการฯ ให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ในระยะต่อไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบ
แบบสอบถาม
ทั้งหมด

- ตำบลลิลลอย อำเภอสามร้อยยอด ๕ หมู่บ้าน และตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี ๒ หมู่บ้าน รวมทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน

- อายุเฉลี่ย ๕๔ ปี
- 1 ระบอบการถือพ

ที่มา: การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขากก
ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ ๑๗-๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ โดย กองติดตาม

การใช้ประโยชน์จากโครงการฯ

จากการสอบถามประชาชน จำนวน ๓๑ คน
คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕๘

๘๐.๖๕%

เก็บพืชสมุนไพร
เพื่อการรักษาอาการ
เจ็บป่วยทั่วไป และ
เพื่อบริโภค

๒๕.๘๑%

เป็นแหล่งสร้างรายได้
เช่น เก็บอาหารจาก
ป่าเพื่อจำหน่าย

กฎป่าชุมชน
หมู่บ้านหนองปลาไหล

๔๐,๒๐%
ชุมชนปฏิบัติตามกฎ
ระเบียบของป่าชุมชน

๖๓.๘๙%
ประชาชน ๗๒ คน
ได้รับองค์ความรู้เรื่อง
การปลูกพืชสมุนไพร

บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการ

ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการฯ

ภาพรวมคะแนนเฉลี่ย ๓.๘๑ คะแนน
อยู่ในระดับ “พึงพอใจมาก”
จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐

ข้อเสนอแนะและการพัฒนา

-
- สำนักงาน ป.ร. เสนอให้ทบทวนคำสั่งคณะกรรมการฯ และจัดประชุมชี้แจงตัวบ่งชี้โครงการฯ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนและขยายผลอย่างยั่งยืน
    - พัฒนาศูนย์โครงการฯ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
    - ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้ครอบคลุมมากขึ้น
    - จัดอบรมเกี่ยวกับการใช้และการปรับปรุง สมุนไพรที่หลากหลาย และจัดทำช่องทางตลาด
    - สร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม เช่น การก่อสร้างฝาย และการขุดคลองส่งน้ำจากชลประทานเข้าสู่ระบบน้ำ
    - ส่งเสริมให้โรงเรียนในพื้นที่ที่ได้เข้าร่วมโครงการ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก-ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค-ฉ
สารบัญ	ญ-ท
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ หลักการและความเป็นมา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๒
๑.๓ วิธีการศึกษา	๒
๑.๔ ผู้รับผิดชอบโครงการ	๔
บทที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานและการดำเนินการโครงการฯ	๕
๒.๑ ข้อมูลทั่วไปของตำบลศิลาลอย	๕
๒.๒ ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองตาแต้ม	๑๑
๒.๓ ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๖
บทที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๓
๓.๑ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้	๓๓
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน	๓๓
ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	๓๕
ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	๓๗
ส่วนที่ ๔ จุดเด่นและลักษณะเด่นที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของโครงการฯ	๓๙
ส่วนที่ ๕ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทางการพัฒนาในอนาคต	๔๐
๓.๒ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	๔๒
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน	๔๒
ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	๔๗
ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	๕๑
ส่วนที่ ๔ จุดเด่นและลักษณะเด่นที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของโครงการฯ	๕๓
ส่วนที่ ๕ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทางการพัฒนาในอนาคต	๕๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)	
๓.๓ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามผู้นำชุมชน	๕๗
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน	๕๗
ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมและศักยภาพของชุมชนในการจัดการและอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชน	๖๐
ส่วนที่ ๓ ความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ	๖๙
ส่วนที่ ๔ ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไข และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชน	๗๐
๓.๔ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพระสงฆ์	๗๓
๓.๕ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามประชาชน	๗๕
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน	๗๕
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	๘๒
ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ต่อชุมชน	๘๕
ส่วนที่ ๔ ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการฯ บทบาทการพัฒนาโครงการฯ ตามหลัก “บวร” และระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการฯ	๙๘
ส่วนที่ ๕ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	๑๐๔
๓.๖ การนำเสนอข้อมูลผลลัพธ์จากการติดตามโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๐๙
บทที่ ๔ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๑๓
๔.๑ สรุปผลการติดตามโครงการฯ	๑๑๓
๔.๒ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา	๑๑๖
๔.๓ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสำนักงาน กปร.	๑๑๙
ภาคผนวก	๑๒๕
• แบบสอบถามเจ้าหน้าที่	๑๒๗
• แบบสอบถามผู้นำชุมชน	๑๓๑
• แบบสอบถามพระสงฆ์	๑๔๐
• แบบสอบถามประชาชน	๑๔๓
• ภาพโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๕๒
• ภาพวัดเขาถ้ำ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๕๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
● ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘	๑๕๔
● ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘	๑๕๕
● ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘	๑๕๖
● ภาพการประชุมการนำเสนอผลการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ณ ห้องประชุมหนุมาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting)	๑๕๗
● เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหนุมาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting)	๑๕๘
● ภาพเอกสารประกอบรายงานคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๖๘
● เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชน	๑๗๒
คณะผู้จัดทำ	๑๗๓

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ หลักการและความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าที่ริเริ่มโดยชุมชน ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและระบบนิเวศโดยรวม และเป็นการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ เพื่อเป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้ ตามที่พระครูศรีธรรมภาณันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ขอพระราชทานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (หนังสือสำนักพระราชเลขานุการ ที่ รล ๐๐๐๘.๒/๑๑๖๑๖ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙)

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณให้แก่กรมป่าไม้ เพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ รวมระยะเวลา ๕ ปี จำนวนงบประมาณทั้งสิ้น ๙,๕๐๕,๗๙๐ บาท เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีกิจกรรมหลักประกอบด้วย กิจกรรมอำนวยการ กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ปัจจุบันโครงการฯ ได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก กปร. ในปี ๒๕๖๘ จำนวน ๒๑๐,๐๐๐ บาท

สำนักงาน กปร. โดยกองติดตามประเมินผล (กตผ.) มีภารกิจหลักในการติดตามประเมินผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ได้ดำเนินโครงการแล้วเสร็จอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้ดำเนินการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ เพื่อให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ รวมถึงประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ ปัญหา/อุปสรรค และผลกระทบต่อประชาชนในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนฯ พร้อมแนวทางการให้ความช่วยเหลือ เพื่อเป็นข้อมูลนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโครงการแห่งนี้ และพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นแนวทางการพัฒนาโครงการฯ ตามพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการ “...สืบสาน รักษา ต่อยอด...” ซึ่งพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการทรงงานเพื่อจะสืบสาน รักษา และต่อยอด โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อให้โครงการมีความยั่งยืน และยังประโยชน์สูงสุดให้กับราษฎร ทั้งนี้ เพื่อให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๑.๒ วัดอุปประสงค์

๑) เพื่อติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์ของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตลอดจนรับทราบถึงปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการฯ

๒) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโครงการฯ ให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ระยะต่อไป อีกทั้งเป็นแนวทางในการนำไปใช้พัฒนาโครงการที่มีลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ อีกด้วย

๑.๓ วิธีการศึกษา

➤ ขอบเขตของการติดตาม

- กรอบระยะเวลา

ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม ๒๕๖๘

- พื้นที่ดำเนินการติดตาม

พื้นที่ได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ราษฎร ๕ หมู่บ้าน ของตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด และ ๒ หมู่บ้าน ของตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี

➤ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๑๕ คน ประกอบด้วย

๑) เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน

๒) เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ คน

๓) ผู้นำชุมชน จำนวน ๘ คน

๔) พระสงฆ์ จำนวน ๑ รูป

๕) ประชาชนที่ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการฯ จำนวน ๙๔ คน

➤ การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์จากโครงการฯ ในครั้งนี้ มีการศึกษาเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑) การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่ แผนที่ภาพถ่าย รายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ที่ผ่านมาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการติดตามโครงการฯ

๒) การศึกษาภาคสนาม (Field Work Study) โดยใช้แบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการรวบรวมเก็บข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง ดังนี้

๒.๑ การใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์

๒.๒ การใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ โดยใช้แบบสำรวจในการติดตามโครงการฯ เพื่อจะได้ทราบถึงการได้รับประโยชน์และผลกระทบจากโครงการฯ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

➤ การประมวลผลข้อมูล

ขั้นตอนในการประมวลผล เริ่มจากการนำข้อมูลภาคสนามมาทำการบรรณาธิกรณข้อมูล (Editing) จัดทำคู่มือลงรหัส (Coding) และลงรหัสข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ จากนั้นเป็นขั้นตอนของการประมวลผล ก่อนที่จะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติที่สำคัญ ๓ ส่วน คือ

- ๑) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้วัดการแจกแจงความถี่ของข้อมูล โดยนำเสนอในรูปตาราง
- ๒) ค่าตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic Mean) เพื่อนำข้อมูลที่แสดงจำนวนมาพิจารณาค่าเฉลี่ย
- ๓) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) เพื่อนำมาวัดค่าสูงสุด-ต่ำสุดในช่วงของข้อมูลที่แสดงจำนวน

หลังจากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ได้นำค่าสถิติจากการแปลผลข้อมูลมานำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จากนั้นนำข้อมูลมาแปลความหมายให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงตรรกะ โดยการอธิบายและพรรณนาประกอบกับฐานข้อมูลพุทธิภูมิและข้อมูลเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นได้ใช้เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็นตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม/ความพึงพอใจมากที่สุด	ให้	๕	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วม/ความพึงพอใจมาก	ให้	๔	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วม/ความพึงพอใจปานกลาง	ให้	๓	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วม/ความพึงพอใจน้อย	ให้	๒	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วม/ความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้	๑	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	๔.๒๑ – ๕.๐๐	แปลความว่า	มีผลมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๓.๔๑ – ๔.๒๐	แปลความว่า	มีผลมาก
คะแนนเฉลี่ย	๒.๖๑ – ๓.๔๐	แปลความว่า	มีผลปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๑.๘๑ – ๒.๖๐	แปลความว่า	มีผลน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๘๐	แปลความว่า	มีผลน้อยที่สุด

ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ ๐.๘ ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้ (Fisher อ้างถึงในชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, ๒๕๓๙, หน้า ๑๕)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

➤ **การวิเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ใช้ประโยชน์** มีขั้นตอนสำคัญ คือ

๑. การนำข้อมูลทุกส่วนทั้งจากเอกสารอ้างอิง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และประชาชนในพื้นที่โครงการฯ ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสภาพปัญหาและข้อเท็จจริง เมื่อได้ข้อมูลที่แปลผลแล้ว มาสร้างในรูปแบบตาราง และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามที่กำหนดไว้

๒. การจัดทำร่างรายงานการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. การนำเสนอร่างรายงานการติดตามต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญ ในการรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพร้อมข้อเสนอแนะ จากนั้น ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหารายงาน ให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ชัดเจน และมีทิศทางการทำงานที่เป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต

๔. สำนักงาน กปร. ดำเนินการจัดทำเอกสารรายงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็น แนวทางการดำเนินงานและวางแผนพัฒนาโครงการฯ ในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

๕. เผยแพร่รายงานติดตามผลสัมฤทธิ์แก่สาธารณชนที่สนใจ พร้อมทั้งเผยแพร่บนเว็บไซต์ ของสำนักงาน กปร. (www.rdpb.go.th)

๑.๔ ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองติดตามประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

บทที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานและการดำเนินงานโครงการฯ

๒.๑ ข้อมูลทั่วไปของตำบลศีลาลอย

จากการศึกษาเอกสารรายงานแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ขององค์การบริหารส่วนตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกี่ยวกับสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลศีลาลอย สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) **ที่ตั้งและอาณาเขต** มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓๒๒.๐๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๐๑,๓๐๑ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๓๑.๘๓๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๘๒,๓๔๕ ไร่ ดังภาพที่ ๑

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองตาแต้ม	อำเภอปราณบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลศาลาลัย	อำเภอสามร้อยยอด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลสามร้อยยอด	อำเภอสามร้อยยอด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเขาจ้าว	อำเภอปราณบุรี

ตำบลศีลาลอยมีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๐๑ และถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๒๑

๒) การแบ่งส่วนการปกครอง

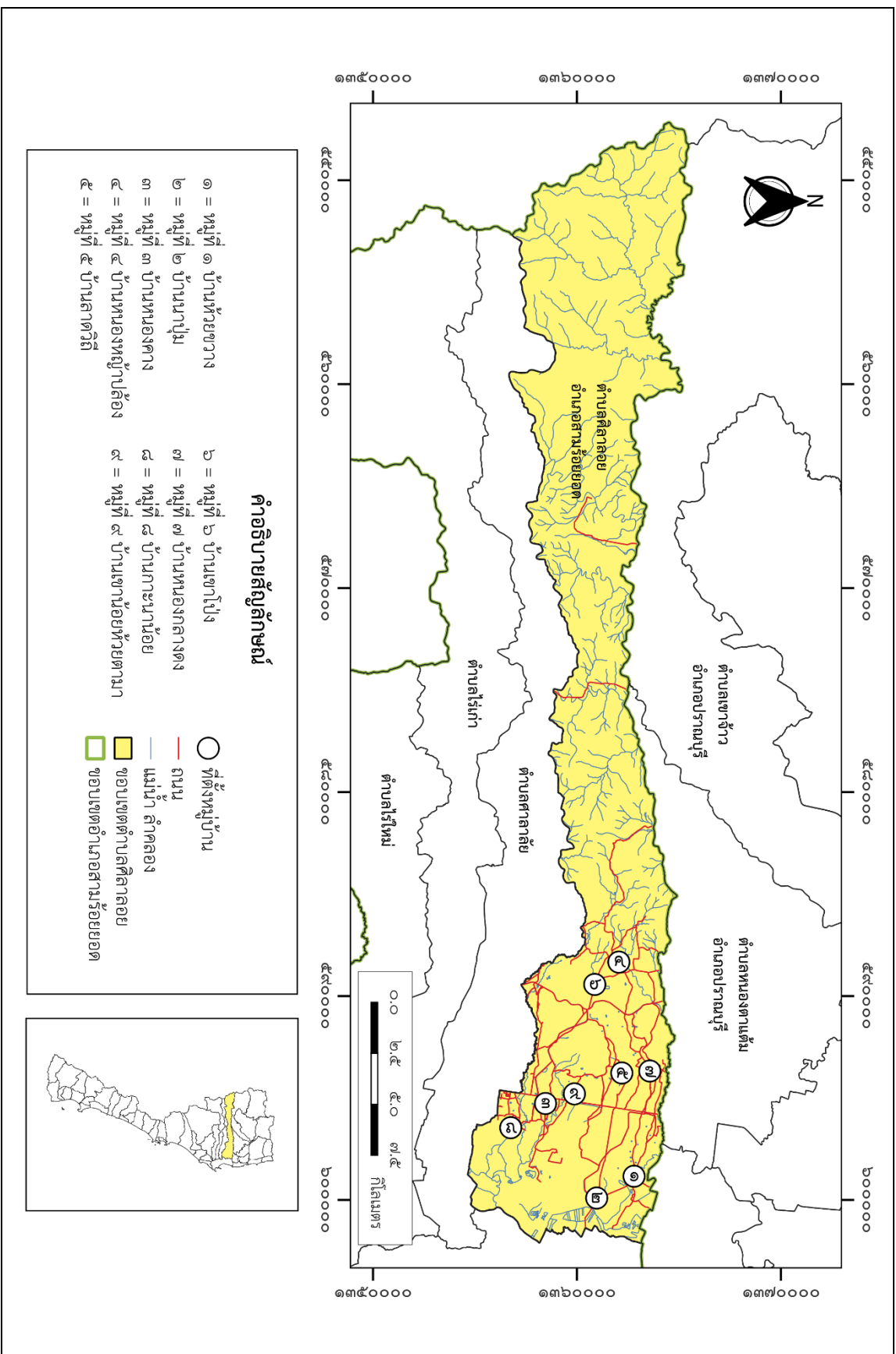
ตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น ๙ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑	บ้านห้วยขวาง	หมู่ที่ ๖	บ้านเขาโป่ง
หมู่ที่ ๒	บ้านนาปุม	หมู่ที่ ๗	บ้านหนองกลางดง
หมู่ที่ ๓	บ้านหนองคาง	หมู่ที่ ๘	บ้านเกาะนาน้อย
หมู่ที่ ๔	บ้านหนองหญ้าปล้อง	หมู่ที่ ๙	บ้านเขาน้อยห้วยตามา
หมู่ที่ ๕	บ้านลาดวิถี		

๓) สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลศีลาลอย เป็นที่ราบเชิงเขาแถบเทือกเขาตะนาวศรี และทางทิศตะวันออกติดเทือกเขาสามร้อยยอด พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขัง

๔) สภาพภูมิอากาศ

เนื่องจากการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ไม่ปรากฏข้อมูลสภาพภูมิอากาศของตำบลศีลาลัยโดยตรง จึงได้นำข้อมูลสภาพภูมิอากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของตำบลศีลาลัยมาใช้อ้างอิงในการนำเสนอในส่วนนี้

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ๒ ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไไปกับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีฝนตกทั่วไป

ฤดูกาลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง เดือนมิถุนายน มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด อยู่ในช่วงเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนกุมภาพันธ์ อากาศเย็น แต่ไม่ถึงกับหนาว ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนธันวาคม

๕) ประชากร

ตำบลศีลาลัย มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน ๗,๓๘๙ คน แบ่งเป็นชายจำนวน ๓,๙๕๓ ราย หญิงจำนวน ๓,๓๖๘ ราย และ LGBTQI+ ๑ ราย สำหรับจำนวนครัวเรือนมีทั้งสิ้น ๒,๓๙๔ ครัวเรือน โดยมีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ ๒๓ คนต่อตารางกิโลเมตร

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			รวม	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	LGBTQI+		
๑	บ้านห้วยขวาง	๔๓๘	๔๗๖	-	๙๑๔	๒๕๙
๒	บ้านนาปุม	๕๘๙	๒๙๑	-	๘๘๐	๒๕๘
๓	บ้านหนองคา	๗๔๘	๗๗๔	-	๑,๕๒๒	๔๒๑
๔	บ้านหนองหญ้าปล้อง	๒๓๘	๒๓๒	๑	๔๗๑	๒๒๐
๕	บ้านลาดวิถี	๓๐๐	๓๓๕	-	๖๓๕	๒๒๔
๖	บ้านเขาโป่ง	๑๓๑	๑๓๖	-	๒๖๗	๑๒๐
๗	บ้านหนองกลางดง	๕๐๙	๔๘๗	-	๙๙๖	๓๐๐
๘	บ้านเกาะนาน้อย	๔๕๔	๔๖๘	-	๙๒๒	๓๑๒
๙	บ้านเขาน้อยห้วยตามา	๕๔๖	๕๖๙	-	๑,๑๑๕	๒๘๐
รวม		๓,๙๕๓	๓,๓๖๘	๑	๗,๓๒๑	๒,๓๙๔

(ที่มาข้อมูล: กรมการพัฒนาชุมชน ปี ๒๕๖๗)

๖) ระบบบริการขั้นพื้นฐาน

- การขนส่งคมนาคม ตำบลศีลาลอยมีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๐๑ และถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๒๑
- การไฟฟ้า พื้นที่เกือบทั้งหมดของตำบลมีไฟฟ้าใช้แล้ว คิดเป็นร้อยละ ๙๙ โดยเหลือเพียงบางจุดที่ยังไม่สามารถขยายเขตไฟฟ้าได้เนื่องจากเป็นที่ดินส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม ไฟฟ้าแสงสว่างรายการที่มีอยู่ในทุกหมู่บ้านยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลศีลาลอยจึงได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างรายการให้มากขึ้น
- การประปา ตำบลศีลาลอย มีระบบประปาหมู่บ้านครอบคลุม ๙ หมู่บ้าน แต่ยังคงประสบปัญหาภัยแล้งที่ให้น้ำไม่เพียงพอต่อการผลิตน้ำประปา เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ขยายเขตประปาส่วนภูมิภาคไปยังบางส่วนของตำบล และมีแผนที่จะขยายให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในอนาคต
- โทรศัพท์ ในพื้นที่ตำบลศีลาลอยไม่มีโทรศัพท์สาธารณะ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่หันมาใช้โทรศัพท์ส่วนบุคคลแทน ซึ่งสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ สำหรับสถานที่ราชการยังคงใช้ระบบโทรศัพท์พื้นฐานในการติดต่อสื่อสารแต่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บริการที่ครอบคลุมและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

๗) **สถาบันการศึกษา** โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๖ แห่ง โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส ๓ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑ แห่ง และศึกษานอกระบบ ๑ แห่ง

๘) **โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ** โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ๒ แห่ง สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลศีลาลอย จำนวน ๑ แห่ง มีวัด ๘ แห่ง ธุรกิจให้บริการ (โรงแรม/รีสอร์ท) ๒ แห่ง ธุรกิจอุตสาหกรรม ๗ แห่ง และธุรกิจการพาณิชย์ ๑๕ แห่ง

๙) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลศีลาลอย ประชากรประกอบอาชีพ ๑) ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ปลูกข้าวนาปีและนาปรัง ทำสวน เช่น มะม่วง ฝรั่ง อ้อย มะพร้าว แก้ว สับปะรด และยางพารา ๒) ด้านประมง ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งทะเล และปลาน้ำจืด ๓) ด้านปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโคเนื้อ โคนม กระบือ สุกร ไก่ เป็ด แพะ แกะ และนกกระทา

๑๐) กลุ่มอาชีพ

๑. กลุ่มมีสุขบ้านเกาะน่าน้อย หมู่ที่ ๘ ผลิตภัณฑ์น้ำดอกบัวโนวาทังจระเข้ ชาดอกบัว และชาว่านหางจระเข้
๒. กลุ่มสตรีบ้านเขาโป่ง หมู่ที่ ๖ บ้านเขาโป่ง ผลิตภัณฑ์หมวกไหม้จากผ้าขาวม้า
๓. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดเศรษฐกิจ ๒๕๕๙ หมู่ที่ ๕ บ้านลาดวิถี ผลิตภัณฑ์เห็ดหลินจืออบแห้ง น้ำเห็ดหลินจือ น้ำเห็ดถั่งเช่าสีทอง สปอร์เห็ดหลินจือ น้ำเห็ดหลินจือผสมสปอร์ชาเห็ดหลินจือ และผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (ทรานซิทา คอร์ดี้คอร์ดัล)
๔. กลุ่มสมุนไพรบ้านเพิ่มพร หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดงผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร

๕. กลุ่มแปรรูปหนองหญ้าปล้องสามร้อยยอด หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง ผลิตภัณฑ์เห็ดอบสมุนไพร และมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

๖. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองคาง หมู่ที่ ๓ บ้านหนองคาง ผลิตภัณฑ์ สับปะรดกวน และกล้วยกรอบ

๗. กลุ่มสัมมาชีพบ้านเกาะน่าน้อย หมู่ที่ ๘ บ้านเกาะน่าน้อย ผลิตภัณฑ์ กล้วยหอมทอง ฝรั่งผลสด และมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

๑๑) ทรัพยากรธรรมชาติ

๑๑.๑ น้ำ ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ได้แก่ น้ำจากเขื่อนปราณบุรี น้ำฝน และน้ำซื้อ ซึ่งจะต้องนำมาผ่านกระบวนการของระบบประปา สำหรับน้ำใต้ดินมีปริมาณน้อย ไม่สามารถนำขึ้นมาใช้ได้เพียงพอได้

➤ แหล่งน้ำธรรมชาติ ลำห้วย ๖ สาย ประกอบด้วย

- ๑) ลำห้วยหนองคาง หมู่ที่ ๓ บ้านหนองคาง
- ๒) ลำห้วยเขาแหลมใต้ หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง
- ๓) ลำห้วยมะนาว หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ ๖ บ้านเขาโป่ง
- ๔) ลำห้วยแขก หมู่ที่ ๕ บ้านลาดวิถี
- ๕) ลำห้วยขวาง หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง
- ๖) ลำห้วยหนองไพรวัลย์ หมู่ที่ ๘ บ้านเกาะน่าน้อย

➤ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย

- ๑) อ่างเก็บน้ำบ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง
- ๒) บ่อน้ำต้นสาธารณะ หมู่ที่ ๘ บ้านเกาะน่าน้อย

๑๑.๒ ป่าไม้ จากข้อมูลของกรมป่าไม้ (๒๕๕๓) พบว่า ในพื้นที่ตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ป่าตามกฎหมาย ประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่ ป่าเขาสามร้อยยอด ป่ากุยบุรี ป่าเขาถ้ำพยอม (พื้นที่ ๒,๐๕๖ ไร่) และป่าเขาน้อยห้วยตามา (พื้นที่ ๑,๔๕๕ ไร่)

๑๑.๓ ดิน จากการศึกษาข้อมูลชุดดินจากระบบบัญชีข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๖๗) ในตำบลศีลาลอย พบว่ามีชุดดินหลายชนิด ประกอบด้วย

๑) ชุดดินลาดหญ้า (Ly) เป็นดินลิกปานกลางถึงชั้นเศษหิน กรวด เนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย เนื้อดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนกรวดหรือเศษหิน ข้อจำกัดความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ และการกัดกร่อนของดิน ถ้าไม่มีการจัดการที่เหมาะสมในพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง

๒) ชุดดินเพชรบุรี (Pb) เป็นดินลิก เนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง เนื้อดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ข้อจำกัด เนื้อดินมีปริมาณทรายแป้งสูงมีโอกาสเกิดชั้นดานไภพรวน

๓) ชุดดินปราณบุรี (Pr) เป็นดินลิก เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย เนื้อดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ข้อจำกัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินค่อนข้างปนทราย

๔) ชุดดินท่าม่วง (Tm) เป็นดินลึก เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย เนื้อดินล่างมีลักษณะเนื้อดินและสีไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับตะกอนที่น้ำพามาทับถมในแต่ละปี ซึ่งอาจแตกต่างกันเห็นได้ชัดเจน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ดินร่วนหรือดินร่วนเหนียวปนทรายสลับกันไปมา ข้อจำกัด มีน้ำท่วมในบางช่วงของฤดูเพาะปลูกทำให้พืชชะงักการเจริญเติบโตได้ หน้าดินค่อนข้างเป็นทราย

๕) ชุดดินท่ายาง (Ty) เป็นดินตื้นถึงชั้นเศษหินและหินพื้น เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนเศษหินหรือดินร่วนปนทรายปนเศษหิน เนื้อดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายปนเศษหิน พบก้อนกรวดปนพวกเศษหินควอร์ตไซต์ หินทราย หินฟอสไฟท์และหินดินดาน ข้อจำกัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นดินตื้นและเนื้อดินปนเศษหิน เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำและการกัดกร่อนของดิน เนื่องจากพื้นที่มีความลาดชันสูง

๖) ชุดดินแม่ือง (Mi) เป็นดินลึกมาก เนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง เนื้อดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายแป้งถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ข้อจำกัด ใต้ชั้นไทรพรวนมักแน่นทึบรากซอนไซได้ยาก

๗) ชุดดินวังสะพุง (Ws) เป็นดินลึกปานกลาง เนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง เนื้อดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียว เนื้อดินตอนล่างเป็นดินเหนียวมีเศษหินปะปนหนาแน่น และส่วนใหญ่พบชั้นหินพื้นภายในความลึก ๑๐๐ เซนติเมตร ข้อจำกัด เป็นดินลึกปานกลาง รากของพืชที่มีระบบรากลึกอาจถูกจำกัดการเจริญเติบโต

๘) ชุดดินหนองแก (Nk) เป็นดินลึก เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย หรือทรายปนดินร่วน เนื้อดินล่างตอนบน เป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทราย เนื้อดินตอนล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลอ่อนถึงขาว จะพบมวลก้อนกลมสะสมของเหล็ก แมงกานีส ปูนทุติยภูมิ ข้อจำกัด เป็นดินเค็ม มีเกลือมาก โครงสร้างไม่ดี มีโอกาสขาดแคลนน้ำ

๙) ชุดดินนครปฐม (Np) เป็นดินลึก เนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง หรือดินร่วนปนดินเหนียว เนื้อดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนปนดินเหนียว เนื้อดินในตอนล่างจะพบมวลก้อนกลมของเหล็กและแมงกานีส รวมทั้งมวลก้อนกลมของปูน ที่ระดับความลึกมากกว่า ๘๐ เซนติเมตร

๑๐) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Sc) กลุ่มดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ ๓๕ ลักษณะและสมบัติของดินที่พบไม่แน่นอน มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด ในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหินหรือพื้นผิวสักระจัดกระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรังหรือป่าดงดิบชื้น หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอยโดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินโผล่

๒.๒ ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองตาแต้ม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องแหล่งที่มาของสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน ตำบลหนองตาแต้มจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (๒๕๖๖) และกรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๖๔) สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) **ที่ตั้งและอาณาเขต** มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑๖๐.๙๑ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๐๐,๕๖๙ ไร่ ดังภาพที่ ๒

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี และตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลปรางบุรี อำเภอปรางบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเขาจ้าว อำเภอปรางบุรี และตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน

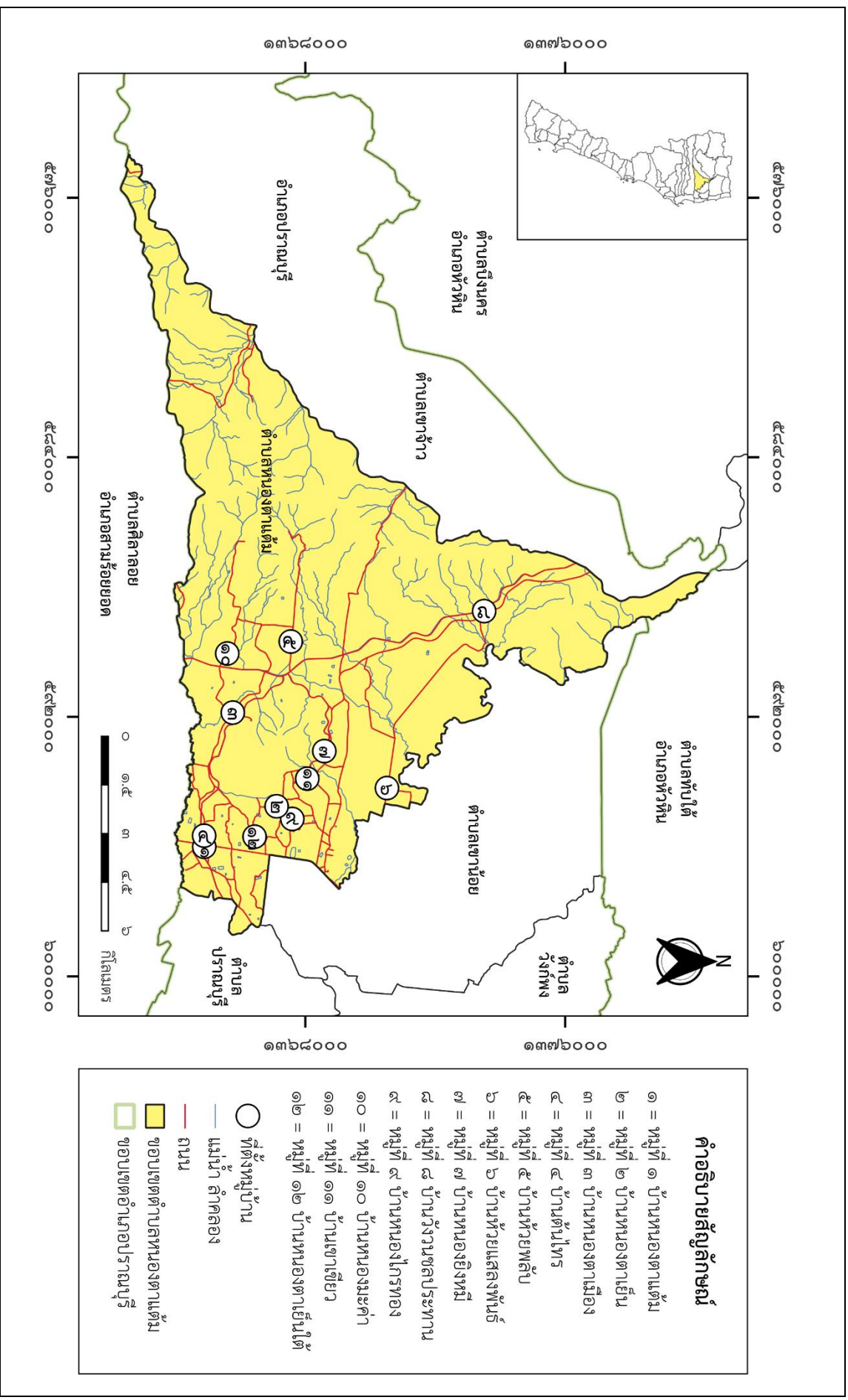
ตำบลหนองตาแต้มมีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๓๗ ถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๓๖ ถนนโยธาธิการสาย ๒๑๘๔ (วังวน-แยกปรางบุรี) ถนนรพช. สาย ๓๒๑๒

๒) การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑	บ้านหนองตาแต้ม	หมู่ที่ ๗	บ้านหนองยิงหมี่
หมู่ที่ ๒	บ้านหนองตาเย็น	หมู่ที่ ๘	บ้านวังวนชลประทาน
หมู่ที่ ๓	บ้านหนองตาเมือง	หมู่ที่ ๙	บ้านหนองไกรทอง
หมู่ที่ ๔	บ้านต้นไทร	หมู่ที่ ๑๐	บ้านหนองมะค่า
หมู่ที่ ๕	บ้านห้วยพลับ	หมู่ที่ ๑๑	บ้านเขาเขียว
หมู่ที่ ๖	บ้านห้วยแสงพันธ์	หมู่ที่ ๑๒	บ้านหนองตาเย็นใต้

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงแหล่งและอาณาเขตตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓) ประวัติและเอกลักษณ์

จากการสืบค้นข้อมูลประวัติและเอกลักษณ์ในเอกสารของกรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๖๔) พบว่า ตำบลหนองตาแต้มีที่มาจากตำนานเล่าขานเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับหนองน้ำแห่งหนึ่งในพื้นที่ โดยมีเรื่องราวเล่าขานว่า มีชายผู้หนึ่งเลี้ยงโคลายแต้ และได้นำโคมาผูกไว้ที่หนองน้ำแห่งนี้ ต่อมาโคตัวดังกล่าวได้หายไป คาดว่าน่าจะถูกลักพาตัวไป ชาวบ้านจึงเรียกหนองน้ำแห่งนี้ว่า "หนองไ้แต้" และต่อมาได้เพี้ยนเป็น "หนองตาแต้" ปัจจุบันบริเวณหนองน้ำเดิม คือที่ตั้งของวัดเฉลิมประดิษฐาราม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า "วัดหนองตาแต้" ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนมาอย่างยาวนาน ภายในวัดยังคงมีรูปปั้นโคลายแต้กับเสือไว้เป็นอนุสรณ์ถึงตำนานดังกล่าว แม้ว่าเรื่องราวดังกล่าวจะเป็นเพียงตำนานที่สืบทอดกันมา แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในชุมชนในอดีตที่ผูกพันกับธรรมชาติและสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะโคซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ

๔) สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลหนองตาแต้ เป็นพื้นที่ราบลาดเชิงเขาจากทิศตะวันตกมาทางทิศตะวันออก พื้นที่เป็นที่ลุ่มและดอนขนาดเล็กสลับกันไป ทำให้เกิดแอ่งขนาดย่อมหลายแห่ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร ทั้งพืชไร่ พืชสวน เช่น มะม่วง กล้วย อ้อย มะพร้าว ยางพารา พืชผักผลไม้ และอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สับปะรด ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเกษตรกรในพื้นที่ ประกอบกับตำบลหนองตาแต้เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมสับปะรดแปรรูป เป็นผลให้สามารถรองรับผลผลิตจากเกษตรกรได้เป็นอย่างดี รวมทั้งพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นดินที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชไร่ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกสับปะรดกันมาก

นอกจากนี้ ภายในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ยังมีแม่น้ำปรางบุรีไหลผ่านเป็นแนวเขตพื้นที่ทางด้านเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเขตพื้นที่อำเภอปรางบุรีและหัวหิน แม่น้ำปรางบุรีทางด้านทิศเหนือของพื้นที่เป็นที่ตั้งของโครงการปรางบุรี เป็นโครงการชลประทาน ประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำเขื่อนปรางบุรีและคลองส่งน้ำที่จัดสรรน้ำ ให้แก่พื้นที่การเกษตรของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งยังปล่อยน้ำบางส่วนกลับลงแม่น้ำปรางบุรีเดิมทางตอนล่างของเขื่อน เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชน ทำให้แม่น้ำปรางบุรีเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในตำบลหนองตาแต้ ตลอดจนชาวปรางบุรี และคนในพื้นที่ใกล้เคียงทุกคนประชาชนจะมีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี โดยจะมีการส่งน้ำจากเขื่อนไปตามคลองส่งน้ำชลประทานผ่านไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบลหนองตาแต้ ส่งผลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นในพื้นที่

๕) สภาพภูมิอากาศ

สำหรับตำบลหนองตาแต้ มีลักษณะสภาพภูมิอากาศเช่นเดียวกับตำบลศิลาลอย โดยอ้างอิงข้อมูลสภาพภูมิอากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๖) ประชากร

ตำบลหนองตาแต้ม มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน ๖,๔๓๖ คน แบ่งเป็นชายจำนวน ๓,๑๓๓ ราย และหญิงจำนวน ๓,๓๐๓ ราย สำหรับจำนวนครัวเรือนมีทั้งสิ้น ๒,๔๓๐ ครัวเรือน โดยมีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ ๔๐ คนต่อตารางกิโลเมตร

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			รวม	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	LGBTQI+		
๑	บ้านหนองตาแต้ม	๑๗๒	๑๗๑	-	๓๔๓	๒๐๒
๒	บ้านหนองตาเย็น	๑๔๐	๑๕๗	-	๒๙๗	๑๖๒
๓	บ้านหนองตาเมือง	๒๓๓	๒๗๗	-	๕๑๐	๑๔๐
๔	บ้านต้นไทร	๒๔๑	๒๖๒	-	๕๐๓	๒๕๑
๕	บ้านห้วยพลับ	๓๒๓	๓๓๘	-	๖๖๑	๙๖
๖	บ้านห้วยแสงพันธ์	๑๒๓	๑๖๐	-	๒๘๓	๒๙๕
๗	บ้านหนองยิงหมี่	๔๐๗	๔๗๑	-	๘๗๘	๒๕๗
๘	บ้านวังวนชลประทาน	๑๓๗	๑๕๕	-	๒๙๒	๒๘๓
๙	บ้านหนองไกรทอง	๓๙๓	๓๕๕	-	๗๔๘	๒๓๐
๑๐	บ้านหนองมะค่า	๓๔๘	๓๓๖	-	๖๘๔	๑๔๘
๑๑	บ้านเขาเขียว	๓๒๓	๓๓๘	-	๖๖๑	๑๔๕
๑๒	บ้านหนองตาเย็นใต้	๒๙๓	๒๘๓	-	๕๗๖	๒๒๑
รวม		๓,๑๓๓	๓,๓๐๓	๐	๖,๔๓๖	๒,๔๓๐

(ที่มาข้อมูล: กรมการพัฒนาชุมชน ปี ๒๕๖๗)

๗) ระบบบริการขั้นพื้นฐาน

- การคมนาคมขนส่ง ตำบลหนองตาแต้ม มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๓๗ ถนนทางหลวงชนบทสาย ๑๐๓๖ ถนนโยธาธิการสาย ๒๑๘๔ (วังวน-แยกปราณบุรี) และถนนรพช. สาย ๓๒๑๒ และได้ดำเนินการปรับปรุง พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากขึ้น

- การไฟฟ้า จัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านทำให้เกิดแสงสว่างเพื่อสะดวกในการเดินทางและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตำบลหนองตาแต้ม มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

- การประปา ตำบลหนองตาแต้มมีแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ หรือน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคจากเขื่อนปราณบุรี ฝาย บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล ทุกหมู่บ้านมีคู คลอง ส่งน้ำไหลผ่านทุกหมู่บ้าน และมีบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน จำนวน ๑๙ บ่อ

๘) สถาบันการศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ๒ แห่ง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษา ๕ แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส ๒ แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๓ แห่ง

๙) **โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ** โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ๒ แห่ง สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ แห่ง มีวัด (มหรณิกาย) ๗ แห่ง สำนักสงฆ์ ๑ แห่ง สถานีตำรวจ ๑ แห่ง วิสาหกิจชุมชน ๒๓ แห่ง และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ๑๒ แห่ง

๑๐) **ลักษณะทางเศรษฐกิจ**

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลหนองตาแต้ม โดยอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เช่น สับปะรด มะม่วง อ้อย ข้าว พืชผัก ขนุน ยางพารา และปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะสับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบล เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมสับปะรดแปรรูปตั้งอยู่ภายในพื้นที่ ด้านประมง ได้แก่ การเลี้ยงปลาและกุ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ ด้านปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงไก่ สุกร โคเนื้อ ไก่ชน และแพะ ซึ่งมีอาสาสมัครปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคและการผสมพันธุ์สัตว์ สำหรับชุมชนที่อยู่ติดกับป่าจะมีอาชีพหาของป่า เช่น การเก็บน้ำผึ้ง เห็ด หน่อไม้ และการล่าสัตว์ เป็นต้น

นอกจากอาชีพเกษตรกรรมและปศุสัตว์แล้ว ยังมีอาชีพด้านอุตสาหกรรม โดยในตำบลหนองตาแต้ม มีโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งหมด ๙ แห่ง เช่น บริษัทปราณบุรีสับปะรดกระป๋อง จำกัด บริษัทสยามปราณ จำกัด และโรงงานแปรรูปผลไม้อื่น ๆ ทำให้ประชากรบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานเหล่านี้ ส่วนอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น กรรมกรหรืองานก่อสร้าง ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับชาวบ้านที่ต้องการหารายได้เสริม

๑๑) **ทรัพยากรธรรมชาติ**

๑๑.๑ **น้ำ**

➤ **น้ำผิวดิน**

๑) แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยวังขุนพล แม่น้ำปราณบุรี ห้วยแพรกกระทุ่ม ห้วยขวาง ห้วยลึก ห้วยม่วง

๒) การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ เขื่อนปราณบุรี ฝายน้ำล้น วางท่อระบบส่งน้ำ บ่อน้ำในไร่นา จำนวน ๑๙ บ่อ

➤ **น้ำใต้ดิน** ในปัจจุบันมีบ่อบาดาล จำนวน ๑๙ บ่อ

➤ **พื้นที่ชลประทาน** พื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน ภายใต้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี ครอบคลุมพื้นที่ในทุกหมู่บ้านของตำบล จำนวน ๔๒,๒๘๒ ไร่

๑๑.๒ **ป่าไม้** จากข้อมูลสารสนเทศของกรมป่าไม้และข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๖๔) พบว่าในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย ทั้งหมด ๘,๑๖๙ ไร่ ประกอบด้วย ป่าจัดสรรเขาเขียว ป่าที่จัดสรรเขาถ้ำพะยอม ป่าหินเหล็กไฟและป่ากุยบุรี

๑๑.๓ **ดิน** ข้อมูลชุดดินในตำบลหนองตาแต้มคล้ายกับตำบลศิลาลอย ประกอบด้วย ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินเพชรบุรี (Pb) ชุดดินปราณบุรี (Pr) ชุดดินท่าม่วง (Tm) ชุดดินท่ายาง (Ty) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Sc)

๒.๓ ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑) ที่มาของโครงการ

พื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนอยู่กลางพื้นที่หมู่บ้านและมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาถ้ำพยอม พื้นที่โครงการเป็นป่าเบญจพรรณ เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่า ราษฎรได้ใช้ประโยชน์โดยการเก็บหาของป่าและไม่ใช้สอย ราษฎรและผู้นำชุมชนมีความต้องการอนุรักษ์ผืนป่าแห่งนี้ไว้

ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงมีแร่ธาตุสำคัญ ได้แก่ แร่เหล็ก ในอดีตที่ผ่านมา มีบริษัทเอกชนเข้ามาใช้ประโยชน์โดยการขออนุญาตประกอบกิจการโรงโม่หินและเหมืองแร่เหล็ก มีการระเบิดภูเขาและขุดแร่ทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ แต่เนื่องจากกิจการเหมืองแร่ขาดทุน บริษัทจึงยกเลิกกิจการ แต่ยังมีการลักลอบทำเหมืองแร่อย่างผิดกฎหมายจากเอกชนรายอื่น ชาวบ้านในชุมชนจึงรวมตัวขอซื้อที่ดินจากบริษัททำเหมืองแร่เดิมเพื่อปิดกั้นทางเข้าเหมืองแร่ และถวายที่ดินดังกล่าวให้แก่วัดเขาถ้ำ พร้อมทั้ง จัดทำเป็นโครงการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงขึ้น โดยยื่นขอจดทะเบียนเข้าร่วมเป็นโครงการป่าชุมชนกับกรมป่าไม้และอนุมัติให้จัดตั้งโครงการป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินโครงการ ๕ ปี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด ๖๕๒ ไร่ ต่อมาใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โครงการ ๘๔ ป่าชุมชนถวายพ่อ เณริมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔”

ในปี ๒๕๕๗ ก่อนหน้าจะสิ้นสุดโครงการป่าชุมชนได้มีบริษัทเอกชนรายใหม่ดำเนินการขออนุญาตจากกรมป่าไม้เข้ามาเพื่อประกอบกิจการเหมืองแร่ในบริเวณป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง กรมป่าไม้ จึงได้จัดประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นของราษฎรเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์เห็นควรมอบพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงเข้าร่วมเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงให้เกิดความยั่งยืน โดยพระครูศรีธรรมมาภินันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณให้ทรงรับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักราชเลขาธิการ ได้มีหนังสือมายังสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ให้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณี พระครูศรีธรรมมาภินันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีลิขิตขอให้หน่วยงานกราบบังคมทูลพระกรุณาเรื่อง ขอให้ทรงรับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ผืนป่าและสัตว์ป่าหายาก

ในการนี้ สำนักราชเลขาธิการ ได้แจ้งให้กรมป่าไม้พิจารณา กรณีดังกล่าว และกรมป่าไม้แจ้งว่า ได้ดำเนินการจัดประชุมประชาคม เพื่อสอบถามความคิดเห็นและพิจารณาร่วมกับราษฎรจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เหมาะสมแก่การอนุรักษ์พื้นที่และราษฎรสามารถใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป เห็นสมควรรับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๘.๒/๑๕๘๘๙ ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

สำนักงาน กปร. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระครูศรีธรรมภินันท์ ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ และได้ประมวลเรื่องจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงเพื่อเสนอแนวทางการให้ความช่วยเหลือกรณีดังกล่าวไปยังสำนักราชเลขาธิการ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ (ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ กร ๐๐๐๒/๕๑๓ ลว ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙)

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าที่มีความสำคัญต่อวิถีชุมชนและระบบนิเวศโดยรวม รวมทั้งพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ และเป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้ ตามที่พระครูศรีธรรมภินันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ขอพระราชทานพระมหากรุณาให้ทรงรับเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๘.๒/๑๑๖๑๖ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙)

๒) ที่ตั้งโครงการ

บ้านหนองกลางดง หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓) วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง ตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนของกรมป่าไม้ เพื่อให้เป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้

๒. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ สร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า

๓. เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร

๔) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕) งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน

กปร. ได้สนับสนุนงบประมาณแก่กรมป่าไม้ เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ รวมทั้งสิ้น ๙,๕๐๕,๗๙๐ บาท โดยมีการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปี ดังนี้

ปี ๒๕๖๒	สนับสนุนงบประมาณ	จำนวน	๒,๘๘๖,๑๒๐	บาท
ปี ๒๕๖๓	สนับสนุนงบประมาณ	จำนวน	๓,๐๑๔,๓๐๐	บาท
ปี ๒๕๖๔	สนับสนุนงบประมาณ	จำนวน	๒,๔๐๔,๘๔๐	บาท
ปี ๒๕๖๕	สนับสนุนงบประมาณ	จำนวน	๙๒๕,๑๓๐	บาท
ปี ๒๕๖๖	สนับสนุนงบประมาณ	จำนวน	๒๗๕,๔๐๐	บาท

(รายละเอียดตามตารางที่ ๑)

๖) รายละเอียดโครงการ

มีแผนการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ๕ กิจกรรม ดังนี้

๑. กิจกรรมอำนวยการ
๒. กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้
๓. กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า
๔. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๕. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ

๗) ประโยชน์ของโครงการ

๑. สามารถแก้ไขปัญหา การบุกรุกพื้นที่ป่าบริเวณโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ใกล้เคียง
๒. เพิ่มพื้นที่ป่าไม้โดยการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าไม้ที่มีอยู่ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ และเป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้และระบบนิเวศให้แก่พื้นที่อื่น ๆ
๓. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนพื้นที่รับประโยชน์ ในการเพิ่มรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน เกิดการจ้างงานในพื้นที่ มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนได้
๔. สร้างเครือข่ายและสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน ชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
๕. สร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน
๖. ประชาชน มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรสามารถเผยแพร่และต่อยอดให้กับราษฎรในชุมชนให้สามารถผลิตยาสมุนไพรใช้ได้เอง และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนได้

ตารางที่ ๑ แสดงงบประมาณที่ กปร. สนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

ปีงบประมาณ กิจกรรม	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖
๑. กิจกรรมอำนวยการ	๘๕๙,๐๐๐	๑,๖๑๒,๘๐๐	๓๕๙,๘๔๐	๒๖๕,๑๓๐	-
๒. กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้	๑,๒๔๖,๐๐๐	๖๙๑,๕๐๐	๗๙๕,๐๐๐	๓๕๐,๐๐๐	-
๓. กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า	๑๔๑,๑๒๐	๑๐๐,๐๐๐	-	-	-
๔. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๖๔๐,๐๐๐	๖๑๐,๐๐๐	๕๕๐,๐๐๐	๓๑๐,๐๐๐	๒๗๕,๔๐๐
๕. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ	-	-	๗๐๐,๐๐๐	-	-
รวม	๒,๘๘๖,๑๒๐	๓,๐๑๔,๓๐๐	๒,๔๐๔,๘๔๐	๙๒๕,๑๓๐	๒๗๕,๔๐๐

๘) จำนวนพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ได้รับประโยชน์ ๔๙,๓๖๓ ไร่ ครอบคลุม ๗ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยขวาง หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ ๕ บ้านลาดวิถี หมู่ที่ ๖ บ้านเขาโป่ง ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด หมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร และ หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองมะค่า ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบางสะพานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้พื้นที่ป่าได้รับการอนุรักษ์ป้องกันการบุกรุกทำลาย ราษฎรทั้ง ๗ หมู่บ้าน จำนวนประมาณ ๒,๒๔๕ ครัวเรือน ๗,๑๒๖ คน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ราษฎรได้รับการส่งเสริมพัฒนาความรู้ มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าและระบบนิเวศ

๙) การบริหารจัดการโครงการ

เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง และบริหารจัดการโครงการฯ ดำเนินไปอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงแต่งตั้ง “คณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ขึ้นเพื่อเป็นการบูรณาการและช่วยขับเคลื่อนโครงการฯ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (คำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑) โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. คณะที่ปรึกษา	
๑.๑ เจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑.๒ เจ้าคณะอำเภอสามร้อยยอด
๑.๓ เจ้าคณะตำบลศิลาลอย	๑.๔ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ
๑.๕ ผู้แทนมูลนิธิพิทักษ์ไทย	
๒. คณะกรรมการอำนวยการ ระดับจังหวัด	
๒.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๑ หน่วยงาน	กรรมการ
หน่วยงานกรมป่าไม้ ประกอบด้วย	
๒.๓ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมและพัฒนาตามแนวพระราชดำริ	กรรมการและเลขานุการ
๒.๔ ผู้อำนวยการส่วนกิจการพระราชดำริและกิจการพิเศษ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๕ หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. อำนวยการ พิจารณาสั่งการ ให้ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการการทำงานในการขับเคลื่อนและขยายผลโครงการฯ
๒. กำหนดแนวทางบริหารจัดการโครงการฯ แผนงาน กติกาชุมชน การจัดตั้งองค์กร การสร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ และการปลูกจิตสำนึกเพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน
๓. ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน
๔. กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ
๕. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มอบหมาย

๓. คณะทำงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ระดับอำเภอ	
๓.๑ นายอำเภอสามร้อยยอด	หัวหน้าคณะทำงาน
๓.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๑ หน่วยงาน	คณะทำงาน
หน่วยงานกรมป่าไม้ ประกอบด้วย	
๓.๓ หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	คณะทำงานและเลขานุการ
๓.๔ ผู้อำนวยการส่วนกิจการพระราชดำริและกิจการพิเศษ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. รวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปจัดทำแผนโครงการตามแนวพระราชดำริและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปี
๒. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อบูรณาการขับเคลื่อนและขยายผลโครงการฯ
๓. กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานโครงการที่ได้รับมอบหมาย
๔. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการอำนวยการโครงการฯ

(รายละเอียดตามภาคผนวก หน้าที่ ๑๕๓-๑๕๖)

๑๐) ผลการดำเนินการของโครงการ

กรมป่าไม้ได้ดำเนินโครงการฯ ในพื้นที่ ๖๕๒ ไร่ ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาพยอม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อบูรณรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง ตามแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ โดยมีรายละเอียดดังนี้

❖ ปี ๒๕๖๒

๑. กิจกรรมอำนวยการ ดำเนินการจัดสร้างสำนักงานโครงการชั่วคราว จำนวน ๑ แห่ง

๒. กิจกรรมฟื้นฟูและพัฒนาป่าชุมชน ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ โดยบำรุงป่าใช้สอย ขนาดพื้นที่ ๑๐๐ ไร่ งานพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ โดยดำเนินการขุดสระน้ำ ๑ แห่ง ความจุ ๖,๔๐๐ ลูกบาศก์เมตร ก่อสร้างฝายถาวร จำนวน ๒ แห่ง ก่อสร้างฝายกึ่งถาวร จำนวน ๔ แห่ง และก่อสร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน จำนวน ๑๖ แห่ง ขนาด ๔๐ x ๔๐ เมตร จำนวน ๔ แปลง จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อศึกษาพืชประจำถิ่น พืชหายากและพืชสมุนไพร ระยะทาง ๒ กิโลเมตร พร้อมกับงานสำรวจ ศึกษา รวบรวม ความหลากหลายทางชีวภาพของป่า ๑ งาน

ดำเนินการปลูกป่าใช้สอย จำนวน ๑๐๐ ไร่

กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำ โดยดำเนินการขุดสระน้ำและก่อสร้างฝาย

๓. กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า จัดทำแนวกันไฟป่าระยะทาง ๘ กิโลเมตร ประชาสัมพันธ์ป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า โดยตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาดินแดนตามพระราชดำริ ตั้งจุดสกัดไฟป่า ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องไฟป่า เช่น วิธีการดับไฟ คุณค่าป่าไม้และสัตว์ป่า

๔. กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดทำแปลงสาธิตพืชสมุนไพร จำนวน ๑ แปลง ต่อ ๕ ไร่ จัดทำแปลงสาธิตไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง จำนวน ๑ แปลง ต่อ ๕ ไร่ จัดทำฐานการเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ (ศาสตร์พระราชา) ๑ งาน ได้แก่ การเลี้ยงชันโรง การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงไก่ดำภูพาน จัดทำฐานการเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๑ งาน ได้แก่ การเลี้ยงชันโรง การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงไก่ดำภูพาน จัดตั้งกลุ่มพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๑ กลุ่ม และงานอบรมการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๓ รุ่น (เยาวชน ๑ รุ่น ประชาชนทั่วไป ๒ รุ่น บ้านหนองกลางดงและบ้านห้วยขวาง)

❖ ปี ๒๕๖๓

๑. กิจกรรมอำนวยการ ดำเนินการจัดสร้างอาคารศูนย์เรียนรู้ชั่วคราว พร้อมระบบน้ำและระบบไฟฟ้า จำนวน ๑ แห่ง ขนาด ๔ x ๑๒ เมตร ปรับพื้นที่ลานกิจกรรมประจำโครงการ ขนาดพื้นที่ ๕ ไร่ วางระบบน้ำและระบบไฟในพื้นที่โครงการ

๒. กิจกรรมฟื้นฟูและพัฒนาป่าชุมชน ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ โดยบำรุงป่าใช้สอย ขนาดพื้นที่ ๑๐๐ ไร่ ชนิดไม้ที่บำรุง จำนวน ๙ ชนิด ได้แก่ สะเดา สัก ไม้รวก ไม้ตง เสี้ยวป่า มะค่าโมง ประดู่ป่า หว้า และยางนา งานเพาะชำกล้าไม้ทั่วไปเพื่อแจกจ่าย จำนวน ๕๐,๐๐๐ กล้า ได้แก่ ยางนา สัก เสี้ยวป่า มะขามป้อม หว้า และมะค่าโมง เป็นต้น งานพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ โดยดำเนินการก่อสร้างฝายถาวร จำนวน ๑ แห่ง ก่อสร้างฝายกึ่งถาวร จำนวน ๖ แห่ง และก่อสร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน จำนวน ๑๒ แห่ง เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้พื้นที่ป่าในโครงการ

๓. กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า ประชาสัมพันธ์ป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า โดยตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาป่าตามพระราชดำริ ตั้งจุดสกัดไฟป่า ให้ความรู้เรื่องไฟป่า วิธีการดับไฟ คุณค่าป่าไม้และสัตว์ป่า

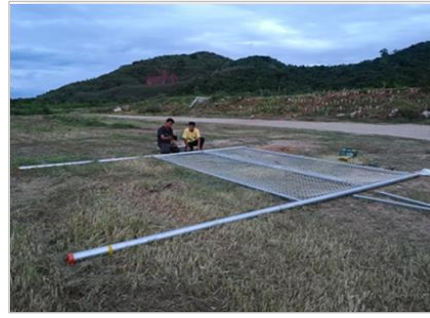
ประชาสัมพันธ์ป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า

๔. กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดทำแปลงสาธิตพืชสมุนไพร จำนวน ๑ ไร่ และรวบรวมสมุนไพร จำนวน ๒๕ ชนิด อาทิ ไพลดำ ตะขาบิน รากสามสิบ พลู่ว่านหางจรเข้ ชุมเห็ดเทศ เขยตาย ฟ้าทะลายโจร ดีปลี รวงจืด ข้าเหลือง ตะไคร้ บุกป่า ฯลฯ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (มียาวากิ) ขนาดพื้นที่ ๘๐๐ ตารางเมตร ประกอบด้วย ต้นประดู่ป่า พะยูง เสี้ยวดอกขาว ชีเหล็ก สัก และกระถินเทพา เป็นต้น งานจัดทำฐานการเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ได้แก่ การใช้พลังงานทดแทน งานไม้ การทำน้ำส้มควันไม้ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ งานจัดตั้งกลุ่มพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๓๐ คน งานอบรมการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๒ รุ่น ๆ ละ ๖๐ คน (เยาวชน ๑ รุ่น ประชาชนทั่วไป ๑ รุ่น)

จัดทำแปลงสาธิตพืชสมุนไพร จำนวน ๑ ไร่

ปรับพื้นที่ลานกิจกรรมประจำโครงการ
ขนาดพื้นที่ ๕ ไร่

วางระบบน้ำและระบบไฟในพื้นที่โครงการ

❖ ปี ๒๕๖๔

๑. กิจกรรมอำนวยการ ดำเนินการจัดทำป้ายชื่อโครงการ จำนวน ๑ ป้าย พร้อมปรับภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบให้มีความสวยงาม

จัดทำป้ายโครงการและปรับปรุงภูมิทัศน์

๒. กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (มียาวากิ) จำนวน ๒ ไร่ พันธุ์ไม้ที่ปลูก ได้แก่ สัก ประดู่ มะค่าโมง พะยูง พะยอม ไม้ชางนวล และเหียง รวมทั้งบำรุงแปลงสาธิตการปลูกป่ามียาวากิ จำนวน ๒ ไร่ การสร้างพื้นที่สีเขียวให้ชุมชน ด้วยการแจกจ่ายกล้าไม้ ได้แก่ สัก ประดู่ มะค่าโมง พะยูง พะยอม ไม้ชางนวล และเหียง จำนวน ๓๐,๐๐๐ กล้า ให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป จัดทำแผงดักหมอก เพื่อสาธิตการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ จำนวน ๑๐๐ ชุด บำรุงป่าใช้สอย ขนาดพื้นที่ ๑๐๐ ไร่ จำนวน ๔ ชนิด ได้แก่ สะเดา สัก ไม้รวก ไม้ตง เสี้ยวป่า มะค่าโมง ประดู่ป่า หว้า และยางนา สร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน จำนวน ๓๐ แห่ง

จัดทำแปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ
(มียาวากิ) จำนวน ๒ ไร่

บำรุงแปลงป่ามียาวากิ จำนวน ๒ ไร่

บำรุงป่าใช้สอย ขนาดพื้นที่ ๑๐๐ ไร่

สร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน
จำนวน ๓๐ แห่ง

๓. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อศึกษาพืชประจำถิ่น พืชหายาก และสมุนไพร ระยะทาง ๑ กิโลเมตร จัดทำป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกทาง พัฒนาลานกิจกรรมศาลาลอย โดยปรับภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม จัดกิจกรรมพบปะเครือข่ายป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า โดยถอดบทเรียนการป้องกันรักษาป่า และซ่อมแซมเส้นทางตรวจการณ์ จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกโดยปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม และวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๔

จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
ป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกทาง

พัฒนาลานกิจกรรมศาลาลอย

พบปะเครือข่ายป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า

การปลูกจิตสำนึกโดยปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ

๔. กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาแปลง สาธิตพืชสมุนไพร จำนวน ๑ ไร่ อาทิ ไพลดำ ตะขาขบิบ รากสามสิบ พลู วานหางจรเข้ ชุมเห็ดเทศ เขยตาย ฟ้าทะลายโจร ดีปลี รางจืด ข่าเหลือง ตะไคร้ บุกป่า ฯลฯ รวมทั้งปลูกซ่อมสมุนไพรเพิ่มเติม ได้แก่ พริกไทย พลู ฟ้าทะลายโจร ขิง ข่า และกล้วย การเผยแพร่ความรู้การใช้ประโยชน์จากไม้ขนาดเล็ก ด้วยการผลิตถ่านอัดแท่งจากเศษถ่านไม้ การต่อยอดและขยายผลการเลี้ยงชันโรง ไปยังเกษตรกรและประชาชนทั่วไป การต่อยอดและขยายผลการผลิตน้ำส้มควันไม้ ด้วยการจัดทำโรงเรือน จำนวน ๑ หลัง พร้อมจัดหาอุปกรณ์เพิ่มเติม การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากป่า โดยจัดหาเครื่องอัดงานใบไม้และจัดทำ โรงเรือนเพื่อจัดเก็บอุปกรณ์ จำนวน ๑ แห่ง

บำรุงรักษาแปลงสาธิตพืชสมุนไพร จำนวน ๑ ไร่

การใช้ประโยชน์จากไม้ขนาดเล็ก

การต่อยอดและขยายผลการเลี้ยงชันโรง

การต่อยอดและขยายผลการผลิตน้ำส้มควันไม้

เครื่องอัดงานใบไม้และภาชนะที่ผลิตจากใบไม้

❖ ปี ๒๕๖๕

๑. กิจกรรมฟื้นฟูและพัฒนาป่าชุมชน จัดทำเส้นทางตรวจการณ์ ระยะทาง ๕ กิโลเมตร สำหรับเป็นเส้นทางในการลาดตระเวนในพื้นที่ เพื่อป้องกันการบุกรุกเข้าทำลายป่า ตลอดจนเป็นเส้นทางในการเข้าศึกษา สำนวความหลากหลายทางชีวภาพ จัดทำแปลงปลูกและบำรุงรักษาแปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (มียาวากิ) ในพื้นที่จำนวน ๒ ไร่ โดยพันธุ์ไม้ที่ปลูก ได้แก่ พะยอม ประดู่ หว้า ตะเคียนทอง ยางนา สะเดา มะขาม และมะขามป้อม เป็นต้น เพาะชำกล้าไม้ทั่วไป จำนวน ๒๕,๐๐๐ กล้า ได้แก่ พะยอม

มะฮอกกานี ตะเคียน อินทนิล สัก และพะยุง รวมทั้งพะยอม หว้า มะค่าโมง ตะเคียน และลำไย โดยเพาะชำไว้สำหรับเพื่อเตรียมปลูกบำรุงฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่โครงการฯ รวมทั้งเพื่อแจกจ่ายให้กับหน่วยงานราชการ ประชาชนโดยทั่วไปที่ประชาชนสนใจ

จัดทำเส้นทางตรวจการณ์ ระยะทาง ๕ กิโลเมตร

๒. กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ โดยจากการสำรวจพืชสมุนไพรภายในพื้นที่โครงการฯ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพรที่มีอยู่โดยทั่วไป เช่น มะขามป้อม สับปะรด แฉ่ง ข่อย ตำแยแมว ปืบ และกะทกรก เป็นต้น พร้อมได้จัดทำข้อมูล เอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณทางยาและประโยชน์จากพืชสมุนไพร เพื่อให้เกิดประโยชน์กับราษฎรในพื้นที่โครงการฯ และชุมชนต่อไป จัดตั้งกลุ่มพัฒนาเผยแพร่ความรู้ และฝึกอบรมการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร จำนวน ๓ กลุ่ม ๆ ละ ๓๐ คน ได้แก่ กลุ่มบ้านหนองมะค่า หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มบ้านหนองกลางดง หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และกลุ่มบ้านเขาป่ง หมู่ที่ ๖ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตร “พัฒนาความรู้การใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร” ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติการปรุงยาสมุนไพรจากพืชสมุนไพรที่มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่โครงการฯ และในครัวเรือน รวมทั้งการไปศึกษา ดูงาน การผลิตยาสมุนไพร ณ สถานที่ผลิตยาแผนโบราณ ทั้งนี้ จากการฝึกอบรมดังกล่าวสมาชิกได้นำสมุนไพรมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน สามารถสร้างเสริมรายได้ให้แก่สมาชิก

สำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้

ฝึกอบรมการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร

❖ ปี ๒๕๖๖

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงให้มีสภาพสมบูรณ์ และเป็นโครงการต้นแบบการดูแลรักษาป่าไม้ให้แก่พื้นที่อื่น ๆ รวมทั้ง ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ราษฎรจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑) โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” จำนวน ๑ รุ่น ๕๐ คน ซึ่งเป็นเยาวชนในท้องที่อำเภอปราณบุรี และอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

๒) โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “พัฒนาความรู้ การใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร” ให้กับราษฎรในพื้นที่โดยรอบโครงการ จำนวน ๔ กลุ่ม กลุ่มละ ๓๐ คน ได้แก่ กลุ่มบ้านลาดวิถึ หมู่ที่ ๕ กลุ่มบ้านห้วยขวาง หมู่ที่ ๑ และกลุ่มบ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ ๔ ของตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และกลุ่มบ้านต้นไทร หมู่ที่ ๔ ของตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “พัฒนาความรู้ การใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร”

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สัญลักษณ์

- ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาถ้ำพยอม
- พื้นที่โครงการฯ

สภาพพื้นที่ก่อนดำเนินการก่อสร้างโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ฯ

บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาพยอม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่ ๖๕๒ ไร่

สภาพพื้นที่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ฯ

แหล่งที่มา: สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี กรมป่าไม้ (๒๕๖๒)

สภาพพื้นที่โดยรอบโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ป้ายโครงการฯ บริเวณด้านหน้า

สำนักงานโครงการฯ พร้อมระบบน้ำและระบบไฟ

ลานกิจกรรมศิลาลอย

สระน้ำ ขนาดกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร ลึก ๔ เมตร ความจุ ๖,๔๐๐ ลูกบาศก์เมตร

ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน

แปลงปลูกป่าใช้สอย เนื้อที่ ๑๐๐ ไร่

แหล่งที่มา: สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี กรมป่าไม้ (๒๕๖๓-๒๕๖๕)

แปลงสาธิตไม้ ๓ อย่าง ได้ประโยชน์ ๔ อย่าง
จำนวน ๑ งาน (๑ แปลง/ ๕ ไร่)

แปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ
(มียาวากิ) จำนวน ๒ ไร่

ส่วนเพาะชำกล้าไม้ทั่วไป

ส่วนเพาะชำกล้าไม้ทั่วไปแปลงสาธิตพืชสมุนไพร
จำนวน ๑ ไร่

เส้นทางตรวจการณ์ ระยะทาง ๕ กิโลเมตร

แหล่งที่มา: สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี กรมป่าไม้ (๒๕๖๓-๒๕๖๕)

บทที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และประชาชน ผู้รับประโยชน์จากโครงการฯ โดยผลจากการรวบรวมข้อมูลและแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

จากการสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน สามารถสรุปได้ดังนี้

(๑) หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง ตำแหน่งเจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส จากสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี เพศชาย อายุ ๕๙ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นระยะเวลา ๑-๓ ปี ในส่วนของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระบุว่ายังไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ

(๒) เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการส่วนโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี เพศชาย อายุ ๕๘ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นระยะเวลา ๓-๕ ปี ในส่วนของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระบุว่า เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อื่น ๆ โดยมีระยะเวลาปฏิบัติงาน ๕ ปี และเคยปฏิบัติงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(๓) นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ จากสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้ เพศชาย อายุ ๓๗ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นระยะเวลา ๓-๕ ปี ในส่วนของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระบุว่า เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อื่น ๆ โดยมีระยะเวลาปฏิบัติงาน ๑๐ ปี

(๔) เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า เพศชาย อายุ ๕๘ ปี จบการศึกษาระดับ ปวช. มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นระยะเวลา ๑-๓ ปี ในส่วนของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระบุว่า ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ

๑.๑ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานต่อโครงการฯ จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ พบว่าเจ้าหน้าที่ทุกคนมีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินงานอนุรักษ์ ป่าชุมชน และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงตามแนวพระราชดำริ เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม รวมถึงแนวทางการดำเนินงานจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.๒๕๖๒ และระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนว่าด้วยการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๓ (ที่มา ส่วนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้, ๒๕๖๓)

เมื่อพิจารณารายละเอียดการดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการป่าชุมชนสามารถสรุปได้ ดังนี้

(๑) ด้านการอนุรักษ์ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ได้ดำเนินการ เก็บข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าชุมชน รวมถึงการสำรวจชนิดพันธุ์พืชที่มีอยู่ในพื้นที่ และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศได้ในระยะยาว ข้อมูลดังกล่าวยังนำไปใช้ในการจัดทำตำราสมุนไพรพื้นเมือง เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงและการเรียนรู้ของชุมชนได้ต่อไป

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ได้ส่งเสริมการป้องกันไฟป่า โดยจัดทำแนวกันไฟในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดไฟป่า พร้อมกับจัดชุดลาดตระเวนเฝ้าระวัง และประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการป้องกันและแจ้งเหตุการลักลอบเผาป่าอย่างต่อเนื่อง

(๒) ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน เยาวชน และผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- การเพาะพันธุ์ต้นไม้และสนับสนุนกล้าไม้ให้กับชุมชนนำไปปลูกในพื้นที่ เพื่อฟื้นฟูป่าและเพิ่มพื้นที่สีเขียว
- จัดกิจกรรมเยาวชนจิตอาสาในการปลูกต้นไม้และดูแลรักษาพื้นที่ป่าชุมชน โดยเฉพาะในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ
- จัดอบรมเพื่อการเรียนรู้ด้านสมุนไพรให้กับชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ และกรมป่าไม้ยังได้สนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ป่าชุมชน เช่น ยาหม่องสมุนไพร เพื่อใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายภายในชุมชน

นอกจากเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่โครงการฯ แล้ว **สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้** ในฐานะหน่วยงานส่วนกลาง มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลภาพรวมของโครงการฯ โดยรับผิดชอบในการประสานแผนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้กับโครงการฯ ตลอดจนการให้คำปรึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการติดตามความก้าวหน้าของโครงการฯ และประสานความร่วมมือระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

ข้อมูลการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ประกอบไปด้วย รูปแบบการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของหน่วยงานกับชุมชน ร่วมประชุมหารือการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยใช้หลัก “บวร” และการติดตามการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

๒.๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของหน่วยงานกับชุมชน กรมป่าไม้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ โดยมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในหลายด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้

(๑) การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้และการฟื้นฟูพื้นที่สีเขียว กรมป่าไม้ได้ให้การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ชนิดต่าง ๆ แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้ในการฟื้นฟูและขยายพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ป่าชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก

(๒) การประสานงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชน การดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ เป็นไปอย่างมีระบบและมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน และผู้นำชุมชนรอบโครงการฯ ทั้ง ๗ หมู่บ้าน เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการพัฒนาฟื้นฟูพื้นที่ป่า

(๓) การสนับสนุนน้ำในช่วงฤดูแล้ง เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ปลูกป่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้ให้การสนับสนุนน้ำในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้มีน้ำเพียงพอในการดูแลต้นกล้าและการฟื้นฟูป่าเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

(๔) การสนับสนุนงบประมาณ อัตราค่าจ้าง และการให้ความรู้ กรมป่าไม้ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน รวมถึงจัดสรรอัตราค่าจ้างบุคลากรเพื่อการอนุรักษ์และดูแลป่าชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการดูแลรักษาป่า รวมถึงการฝึกอบรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

๒.๒ การขับเคลื่อนโครงการฯ ตามแนวพระราชดำริ โดยใช้หลัก “บวร”

จากผลการศึกษาเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน เกี่ยวกับบทบาทและแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ตามแนวพระราชดำริ โดยใช้หลัก “บวร” พบว่า หลัก “บวร” ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด และโรงเรียน หรือหน่วยงานราชการซึ่งทุกภาคส่วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐ เพื่อขับเคลื่อนการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานภายใต้หลัก “บวร” นี้ เน้นการปลูกจิตสำนึกและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งกรมป่าไม้ยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร การผลิตยาหม่อง การปลูกต้นไม้ในพื้นที่

นอกจากหลัก “บวร” ดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่บางรายยังระบุแนวพระราชดำริอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาโครงการฯ คือ หลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่คนในชุมชนก่อนที่จะขยายผลไปยังภายนอก โดยเริ่มจากการสร้างความพร้อมและ การเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน โดยให้พวกเขามีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของทรัพยากรในพื้นที่ เมื่อชุมชน มีความเข้มแข็งและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์จึงจะสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

ตารางที่ ๓.๑.๑ ข้อมูลกิจกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้

กิจกรรมการดำเนินงาน			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	การประชุม	๑. มี	๒	๕๐.๐๐
	จัดทำแผนงาน	๒. ไม่มี	๒	๕๐.๐๐
รวม			๔	๑๐๐.๐๐
๑.๑	ความถี่ในการประชุม (n=๒)	๑. อื่น ๆ ได้แก่	๒	๑๐๐.๐๐
		- มีการจัดประชุมจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ปีละ ๑ ครั้ง - มีการจัดประชุมติดตามผล และปัญหาในภาพรวมของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี ประมาณ ๒-๓ เดือนต่อ ๑ ครั้ง		
รวม			๒	๑๐๐.๐๐
๒	การติดตามการดำเนินงาน	๑. มีการติดตาม	๔	๑๐๐.๐๐
รวม			๔	๑๐๐.๐๐
๒.๑	ความถี่ในการติดตาม	๑. ติดตามเป็นประจำทุกเดือน	๑	๒๕.๐๐
		๒. ติดตาม ปีละ ๑ ครั้ง	๒	๕๐.๐๐
		๓. อื่น ๆ ได้แก่ ติดตามผลการดำเนินงานตามความเหมาะสม (สุ่ม)	๑	๒๕.๐๐
รวม			๔	๑๐๐.๐๐

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน เกี่ยวกับการประชุมจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ดังตารางที่ ๓.๑.๑ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ที่ให้ข้อมูลการจัดประชุมแผนงาน แบ่งออกเป็นสองกลุ่มเท่า ๆ กัน ระหว่างมีการประชุมจัดทำแผนและไม่มีการประชุมจัดทำแผน โดยมีจำนวนผู้ตอบกลุ่มละ ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งกลุ่มที่ระบุว่าหน่วยงานของตนมีการประชุมจัดทำแผนงาน จำนวน ๒ คน ได้แก่

๑) เจ้าหน้าที่จากสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ให้ข้อมูลว่า มีการจัดประชุมจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ปีละ ๑ ครั้ง

๒) เจ้าหน้าที่จากสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ให้ข้อมูลว่า มีการจัดประชุมเพื่อติดตามผลและทบทวนปัญหาในภาพรวมของโครงการฯ ที่หน่วยงานรับผิดชอบ ทุก ๒-๓ เดือนต่อครั้ง

ในส่วนของการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการโครงการฯ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน ทุกคนระบุว่า มีการติดตามผลการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ เมื่อพิจารณาความถี่และรูปแบบการติดตามซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นที่และการจัดการของแต่ละหน่วยงาน พบว่า เจ้าหน้าที่จากสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี จำนวน ๓ คน ระบุว่า มีความถี่ในการติดตามงานในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ ๒๕.๐๐ โดยมีการติดตามแบบสุ่ม (ตามความเหมาะสม) การติดตามปีละ ๑ ครั้ง และการติดตามเป็นประจำทุกเดือน ในส่วนของผู้ที่จากสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้ จำนวน ๑ คน ระบุว่า มีความถี่ในการติดตามงานปีละ ๑ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ

จากผลการประชุมรับฟังรายงานผลการดำเนินงาน โดยหัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ และจากผลการตอบแบบสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน เกี่ยวกับผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ พบว่า โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายมิติ ทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืนของชุมชน โดยมีผลลัพธ์สำคัญที่สะท้อนถึงความสำเร็จ ดังนี้

๑) ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชน ตามแนวพระราชดำริ โครงการฯ สามารถฟื้นฟูพื้นที่ที่เคยถูกบุกรุกและเกิดไฟไหม้ซ้ำซากให้กลับคืนสู่สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ทั้ง ๗ หมู่บ้านที่มีบทบาทอย่างเข้มแข็ง ชาวบ้านร่วมกันรณรงค์หยุดการตัดไม้และการเผาถ่าน การจัดเวรลาดตระเวน และการสร้างแนวกันไฟ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากไฟป่าได้อย่างชัดเจน โดยตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา ไม่พบเหตุการณ์ไฟป่าเกิดขึ้นในพื้นที่โครงการฯ อีกเลย ทำให้ป่าบางส่วนสามารถฟื้นตัวได้เองตามธรรมชาติ

นอกจากนี้ โครงการฯ ยังได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยประสานกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เช่น การปลูกป่าในวันสำคัญ การอบรมเยาวชน และการส่งเสริมความรู้ด้านการอนุรักษ์ผ่านกิจกรรมหมู่บ้าน

กรมป่าไม้ได้จัดตั้งศูนย์เพาะชำกล้าไม้ในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการปลูกไม้มีค่าท้องถิ่นในพื้นที่ที่ฟื้นฟูได้ยาก ส่งผลให้การฟื้นฟูพื้นที่ป่าเกิดขึ้นอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง และมีแนวโน้มการฟื้นตัวของระบบนิเวศ โดยไม่ต้องพึ่งพาการปลูกซ่อมในระยะยาว อีกทั้งเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ยังได้มีการทดลองปลูกป่าด้วยวิธีการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (มียาวากิ) ซึ่งเน้นการปลูกไม้ท้องถิ่นหนาแน่นในพื้นที่จำกัด ผลการดำเนินงานพบว่า แนวทางดังกล่าวสามารถเพิ่มอัตราการรอดของต้นไม้และอาจขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้ในอนาคต ทั้งนี้ การยกระดับพื้นที่ให้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริยังช่วยให้สามารถยกเลิกการขอสัมปทานเหมืองแร่ในพื้นที่ครั้งใหม่ได้ ส่งผลให้การบุกรุกพื้นที่ป่าลดลง และเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน

๒) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โครงการได้ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ และกำหนดกฎป่าชุมชน เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบซึ่งช่วยลดแรงกดดันต่อทรัพยากรและเพิ่มศักยภาพการจัดการพื้นที่ป่าโดยชุมชนเอง อีกทั้งยังมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ เช่น การปลูกป่าในวันสำคัญ การจัดเวรลาดตระเวน และการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติร่วมกับวัดและโรงเรียนในพื้นที่ ส่งผลให้เยาวชนและประชาชนในทุกช่วงวัยมีส่วนร่วมในการดูแลป่า มีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และมีแนวโน้มความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของพื้นที่มากยิ่งขึ้น ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนยังมีส่วนสำคัญในการประสานงานและผลักดันให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น สร้างความสามัคคีและการพัฒนาโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

๓) ด้านการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร โครงการได้ดำเนินการสำรวจความหลากหลายของพันธุ์พืชสมุนไพรในพื้นที่ พร้อมจัดทำเป็นหนังสือคู่มือ เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้ชาวบ้านสามารถเลือกใช้พันธุ์พืชตามสรรพคุณได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ อีกทั้งยังจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตยาหม่องสมุนไพรโดยใช้อุปกรณ์ภายในครัวเรือน ส่งผลให้เกิดการต่อยอดความรู้และสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า โดยมีแนวโน้มการสร้างรายได้เสริมภายในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการทางเลือกด้านสุขภาพนอกเหนือจากยาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การสำเร็จของโครงการยังเกิดจากการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับกล้าไม้จากกรมป่าไม้เพื่อนำไปปลูกในพื้นที่ชุมชน การประสานความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล และการส่งเสริมบทบาทเยาวชนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขยายพื้นที่สีเขียวและการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากผลการดำเนินงานในทุกมิติข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ไม่เพียงแต่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ยังเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลได้ในพื้นที่อื่นต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ ๔ จุดเด่นและลักษณะเด่นที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของโครงการฯ

จากผลการศึกษาการรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน พบว่า จุดเด่นหรือลักษณะเด่นที่ทำให้โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำน้ำ สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยใช้งบประมาณน้อยหรือไม่ใช้งบประมาณ ดังนี้

(๑) **ความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือของคนในชุมชน** โดยชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าชุมชนอย่างเข้มแข็ง ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการประสานงานและขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการปลูกต้นไม้ การป้องกันการบุกรุก และการฟื้นฟูพื้นที่ป่า นอกจากนี้ ชุมชนยังนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากป่าอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่สิ้นเปลืองงบประมาณเกินความจำเป็น การดูแลรักษาพื้นที่ป่าชุมชนเป็นการแสดงถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

(๒) **ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่โครงการฯ** ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเติบโตของสมุนไพรที่สามารถเติบโตได้ดีโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการดูแลมาก ทำให้ไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการดูแล รวมทั้งคนในชุมชนสามารถเก็บเกี่ยวและใช้ประโยชน์จากสมุนไพรเหล่านี้ เพื่อนำไปทำเป็นยารักษาโรค และเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า

(๓) **การป้องกันผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่** ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบไม่ทำให้ป่าเสื่อมโทรม เช่น ร่วมกันรักษาความสมบูรณ์ของผืนป่าและการเฝ้าระวังการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ระวังไม่ให้เกิดไฟป่า รวมถึงการป้องกันการลักลอบขุดทรัพยากรแร่ที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันไม่ให้เกิดมลพิษทางอากาศหรือการปนเปื้อนสารเคมีในแหล่งน้ำ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหลักของปัญหาด้านสุขภาพในชุมชน

ส่วนที่ ๕ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทางการพัฒนาในอนาคต

๕.๑ ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานโครงการฯ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ทุกคนระบุว่า การขาดแคลนน้ำเป็นปัญหาหลักที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่แหล่งน้ำธรรมชาติแห้งขอดและไม่เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภค ทำให้การดำรงชีวิตประจำวันของคนในชุมชนค่อนข้างยากลำบาก อีกทั้งยังส่งผลให้น้ำที่ใช้รดน้ำต้นไม้ในพื้นที่โครงการฯ ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้ ระบุว่า โครงการฯ และชุมชนยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น แหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกและการดูแลต้นไม้ในพื้นที่ป่า เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความแห้งแล้งและเป็นพื้นที่สูงซึ่งอยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้การจัดหาน้ำเพื่อการเกษตรและการอนุรักษ์ป่าประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาโครงการฯ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จำนวน ๔ คน พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ทุกคนระบุว่า มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาโครงการฯ ในอนาคต โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

(๑) การพัฒนาแหล่งน้ำและการจัดการน้ำในพื้นที่โครงการฯ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ มีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำและการจัดการน้ำในพื้นที่โครงการฯ ให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี โดยมีการหารือร่วมกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบชลประทาน และแหล่งกักเก็บน้ำ สำหรับใช้ในกิจกรรมปลูกป่าและการดูแลพื้นที่สีเขียว เช่น การขุดคลองเชื่อมต่อจากคลองชลประทานหลักในหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการรับน้ำของเกษตรกรสำหรับอุปโภคบริโภค และการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขุดบ่อบาดาล เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองในช่วงฤดูแล้ง การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่า และรองรับกิจกรรมทางการเกษตร และการอุปโภคบริโภคของชุมชน

(๒) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งเรียนรู้ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้มีข้อเสนอให้พัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ พืชสมุนไพร การอนุรักษ์ป่า และการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้างรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ต่าง ๆ ภายในพื้นที่โครงการฯ เพื่อให้ประชาชน นักเรียน และเยาวชนสามารถเข้ามาศึกษาและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาในลักษณะนี้จะเป็นการวางรากฐานให้คนรุ่นหลังสามารถต่อยอดโครงการฯ นำไปสู่การสร้างรายได้ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และการอนุรักษ์และสืบสานการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นซึ่งส่งผลให้ธรรมชาติและคนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ส่งผลให้โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ อยู่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

(๓) การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่โครงการอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยทำงานร่วมกับ สำนักงาน กปร. และชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการป่าอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาเน้นไปที่การสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งจะช่วยให้การดูแลรักษา

ป่าชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการบูรณาการระหว่างชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรสมุนไพรและการดูแลพื้นที่สีเขียว นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การผลิตมีมาตรฐานและสามารถขยายการตลาดไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับการตลาดออนไลน์เพื่อขยายโอกาสให้ผลิตภัณฑ์จากป่าชุมชนสามารถจำหน่าย ช่วยเพิ่มรายได้และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๓ แผนการดำเนินงานพัฒนาต่อยอดโครงการฯ ในอนาคต จากการประชุมรับฟังรายงานผลการดำเนินงานและสอบถามหัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำน้ำ พบว่ามีแผนพัฒนาโครงการฯ ในปี ๒๕๖๘ ดังนี้

(๑) ขยายขอบเขตการฝึกอบรมและกิจกรรมด้านสมุนไพร จากเดิมที่มุ่งเน้นผู้ได้รับประโยชน์ ๗ หมู่บ้านรอบโครงการ กรมป่าไม้มีแผนจะขยายขอบเขตให้ครอบคลุมพื้นที่ ๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลศิลาลอยและตำบลหนองตาแต้ม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

(๒) เน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เพื่อให้ชุมชนสามารถต่อยอดความรู้เดิมเรื่องสมุนไพรและการใช้ประโยชน์ที่มีอยู่ และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น ยาหม่องสมุนไพร น้ำมันนวดสมุนไพร และผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากสมุนไพรท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะช่วยลดการพึ่งพายาเคมีแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างยั่งยืน

(๓) การส่งเสริมการผลิตเพื่อการพึ่งพาตนเองในระยะยาว คือ การให้ประชาชนสามารถผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อขายแผนปัจจุบันและเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

๓.๒ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากการสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้แทน คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑ จำนวน ๘ คน ได้แก่

- (๑) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย
- (๒) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม
- (๓) ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง) ระดับชำนาญการพิเศษ
- (๔) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒
- (๕) นักวิชาการสาธารณสุข ระดับชำนาญการ
- (๖) นักวิชาการสาธารณสุข
- (๗) เจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการช่วยงานด้านสัตวแพทย์ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสามร้อยยอด
- (๘) เกษตรอำเภอสามร้อยยอด

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ หน่วยงานต่อโครงการฯ และการดำเนินงานตามนโยบายในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ ๓.๒.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑ เพศ	๑. ชาย	๕	๖๒.๕๐
	๒. หญิง	๓	๓๗.๕๐
	รวม	๘	๑๐๐.๐๐
๒ อายุ	๑. ๓๑-๓๕ ปี	๑	๑๒.๕๐
	๒. ๓๖-๔๐ ปี	๑	๑๒.๕๐
	๓. ๔๑-๔๕ ปี	๑	๑๒.๕๐
	๔. ๕๑-๖๐ ปี	๕	๖๒.๕๐
	อายุเฉลี่ย ๔๙ ปี มากที่สุด ๕๘ ปี และน้อยที่สุด ๓๒ ปี		
รวม		๘	๑๐๐.๐๐
๓ ระดับการศึกษา	๑. ปริญญาตรี	๒	๒๕.๐๐
	๒. ปริญญาโท	๖	๗๕.๐๐
	รวม	๘	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓.๒.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๔	ระยะเวลา	๑. ๑ ปี	๕	๖๒.๕๐
	การปฏิบัติงาน เกี่ยวกับ โครงการฯ	๒. ๒ ปี	๑	๑๒.๕๐
		๓. ๕ ปี	๒	๒๕.๐๐
		ระยะเวลาการปฏิบัติงานเฉลี่ย ๒ ปี มากที่สุด ๕ ปี และน้อยที่สุด ๑ ปี		
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ				
๕	การปฏิบัติงาน เกี่ยวกับโครงการ อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	๑. เคย	๓	๓๗.๕๐
		๒. ไม่เคย	๕	๖๒.๕๐
รวม			๘	๑๐๐.๐๐
๕.๑	ระยะเวลาการ ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับโครงการ อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	๑. ๙ ปี	๑	๓๓.๓๓
		๒. ๒๐ ปี	๒	๖๖.๖๗
		รวม		
		๓	๑๐๐.๐๐	
๖	บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ของหน่วยงาน ต่อโครงการฯ (n=๘)	๑. การพัฒนาด้านอื่น ๆ	๕	๖๒.๕๐
		๒. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	๒	๒๕.๐๐
		๓. การพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	๒	๒๕.๐๐
		๔. การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ	๑	๑๒.๕๐
		๕. การพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	๓	๓๗.๕๐
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ				
๖.๑	บทบาทหน้าที่ การพัฒนาด้าน อื่น ๆ (n=๕)	๑. การพัฒนาด้านสาธารณสุข	๒	๔๐.๐๐
		๒. การพัฒนาด้านการศึกษา	๑	๒๐.๐๐
		๓. การพัฒนาด้านปศุสัตว์	๑	๒๐.๐๐
		๔. การพัฒนาด้านการส่งเสริมและ สนับสนุน	๑	๒๐.๐๐
รวม			๕	๑๐๐.๐๐

๑.๑ เพศ พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐

๑.๒ อายุ พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๙ ปี โดยมีอายุมากที่สุด คือ ๕๘ ปี และอายุน้อยที่สุดคือ ๓๒ ปี เมื่อจำแนกช่วงอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ รองลงมาคือ ช่วงอายุ ๓๑-๓๕ ปี, ๓๖-๔๐ ปี และ ๔๑-๔๕ ปี จำนวนช่วงอายุละ ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ และช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐

๑.๓ ระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

๑.๔ ระยะเวลาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการฯ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๒ ปี มากที่สุด ๕ ปี และน้อยที่สุด ๑ ปี เมื่อจำแนกช่วงระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ๑ ปี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงาน ๕ ปี มี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และมีประสบการณ์การทำงาน ๒ ปี มี จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๑.๕ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ระบุว่าไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องฯ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ และมีผู้ที่ระบุว่าเคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องฯ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐

๑.๖ ระยะเวลาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น จากผลการสอบถามของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่าตนเองเคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๓ คน พบว่า ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติงานเป็นระยะเวลา ๒๐ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๗ และเคยปฏิบัติงานเป็นระยะเวลา ๙ ปี จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓

๑.๗ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานต่อโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๘ คน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่หรือภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ซึ่งสามารถให้ระบุคำตอบได้มากกว่า ๑ ด้าน พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ รองลงมาคือ การพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ โดยมีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

เมื่อพิจารณารายละเอียดของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่ามีบทบาทในการพัฒนาด้านอื่น ๆ จำนวน ๕ คน พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีบทบาทในการพัฒนาด้านสาธารณสุข จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ และมีเจ้าหน้าที่ฯ ที่ระบุว่ามีบทบาทในการพัฒนาด้านการศึกษา

การพัฒนาด้านปศุสัตว์ และการพัฒนาด้านส่งเสริมและสนับสนุน โดยมีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ จำนวน ๑ คน ร้อยละ ๒๐.๐๐

๑.๘ การดำเนินงานตามนโยบายในด้านต่าง ๆ

(๑) ด้านอื่น ๆ จากตารางที่ ๓.๒.๑ ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่า มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักการดำเนินการพัฒนาด้านอื่น ๆ จำนวน ๕ คน สามารถสรุปได้ ดังนี้

- **ด้านสาธารณสุข** พบว่า มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหญ้าปล้อง และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองตาเมือง ระบุว่าบทบาทหลักของหน่วยงานคือการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยมีการตรวจเลือดเกษตรกร เช่น กลุ่มชาวสวนมะม่วง ปีละ ๑ ครั้ง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมี รมรณรงค์การใช้สารเคมี ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยหมัก รวมถึงรณรงค์การคัดแยกขยะและประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านสุขภาพให้แก่คนในชุมชน

- **ด้านการศึกษา** พบว่า มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒ โดยระบุว่า มีภารกิจในการให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการปลูกพืชตามฤดูกาลเพื่อการประหยัดน้ำ ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมทักษะอาชีพ และการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างรู้คุณค่า รวมถึงการอบรมผู้อำนวยการโรงเรียนในด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

- **ด้านปศุสัตว์** พบว่า มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ คือ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอสามร้อยยอด ระบุว่า การดำเนินงานไม่ได้เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์โดยตรง แต่มีหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ เช่น การจัดการปัญหาสุนัขจรจัด การดูแลสุขภาพแพะและโค โดยเฉพาะเมื่อเกิดอาการไข้หวัดหรือบาดเจ็บ

- **ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน** พบว่า มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ คือ ปลัดอำเภอสามร้อยยอด ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ โดยเฉพาะการประสานเรื่องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่โครงการฯ ในโอกาสเทศกาลและวันสำคัญต่าง ๆ

(๒) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่า มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน จำนวน ๒ คน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต่ม สามารถสรุปได้ ดังนี้

- องค์กรบริหารส่วนตำบลศิลาลอย ได้ดำเนินโครงการก่อสร้างและซ่อมแซมถนนคอนกรีตบริเวณด้านหน้าโครงการฯ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการสัญจรของประชาชน และสนับสนุนการเข้าถึงพื้นที่โครงการสำหรับกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ การเรียนรู้ และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ได้ดำเนินการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ได้มาจากการทำประชาคมตามความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ และมีการตรวจสอบการดำเนินงานทุกโครงการโดยผ่านคณะกรรมการ

(๓) **ด้านแหล่งน้ำ** จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่ามียุทธศาสตร์ที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักการดำเนินการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ จำนวน ๒ คน คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม สามารถสรุปได้ ดังนี้

- องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย ได้ดำเนินการขุดสระเก็บน้ำในพื้นที่โครงการฯ และดำเนินการส่งน้ำจากคลองชลประทานเข้าสู่สระดังกล่าว เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำสำรองสำหรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโครงการฯ

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในการให้คำแนะนำการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย และดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคได้อย่างเพียงพอ

(๔) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติ** จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่ามียุทธศาสตร์ที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักการดำเนินการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๑ คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม พบว่า หน่วยงานได้มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยใช้งบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

(๕) **ด้านส่งเสริมอาชีพ** จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ระบุว่ามียุทธศาสตร์ที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักการดำเนินการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม และเกษตรอำเภอสามร้อยยอด สามารถสรุปได้ ดังนี้

- องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย มีแนวทางการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอนาคต และร่วมกับชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจ

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรโดยมุ่งเน้นการยกระดับมาตรฐานสินค้าการเกษตรเพื่อการส่งออก โดยผ่านมาตรฐาน GAP หรือแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices) เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้สีทองที่ส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น รวมถึงผลผลิตอื่น ๆ ได้แก่ สับปะรด และผักสดปลอดสารเคมี

- สำนักงานเกษตรอำเภอสามร้อยยอด มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพและการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน นอกจากนี้ ยังมีแนวทางในการยกระดับสินค้าสินค้าการเกษตรของชุมชนในอนาคต โดยสนับสนุนให้สินค้าผ่านการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมถึงการให้ความรู้ด้านการตลาด และการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เพื่อขยายโอกาสทางการตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

ข้อมูลการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย รูปแบบการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของหน่วยงานกับชุมชน การประชุมการขับเคลื่อนโครงการฯ ตามแนวพระราชดำริโดยหลัก “บวร” และการติดตามการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

๒.๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของหน่วยงานกับชุมชน ในการดำเนินโครงการฯ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนในหลายมิติ ทั้งด้านทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร องค์ความรู้ ตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า โดยแต่ละหน่วยงานมีลักษณะการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

(๑) องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย มีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง โดยเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าชุมชน สนับสนุนน้ำในช่วงฤดูแล้ง รวมถึงจัดสรรงบประมาณเพื่อการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่

(๒) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับการสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้จากโครงการฯ รวมถึงการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์โดยเจ้าหน้าที่โครงการฯ

(๓) ที่ทำการปกครองอำเภอสามร้อยยอด มีบทบาทในด้านการประสานงานและบูรณาการแผนงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงการในภาพรวม

(๔) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์แก่เยาวชน โดยมีการอบรมผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนในด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและป่าไม้ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตั้งแต่ระดับเยาวชน

(๕) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองตาแต้ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล และมีบทบาทให้คำแนะนำด้านสิ่งแวดล้อมในกรณีที่ชาวบ้านร้องเรียน เช่น ปัญหาขยะหรือสัตว์ตาย แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างสุขภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม

(๖) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหญ้าปล้อง เข้าร่วมกิจกรรมอบรม การอนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกสมุนไพรในพื้นที่ป่าชุมชน โดยร่วมกับประชาชนในการต่อยอดองค์ความรู้ ซึ่งมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในอนาคต

(๗) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสามร้อยยอด ระบุว่ายังไม่ได้มีส่วนร่วมกับโครงการฯ

(๘) สำนักงานเกษตรอำเภอสามร้อยยอด ร่วมมือกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการถ่ายทอด ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเก็บของป่าและการอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้ประชาชนปลูก ไม้ยืนต้นในพื้นที่ของตนเอง เช่น ไม้แดง มะค่า พะยูง พร้อมจัดหากล้าพันธุ์ไม้จากพื้นที่ ต้นทาง และส่งวิทยากรให้ความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการผลิตทางการเกษตรอย่างครบวงจร

๒.๒ การขับเคลื่อนโครงการฯ ตามแนวพระราชดำริและหลัก “บวร”

การพัฒนาโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ได้รับการสนับสนุนและ ขับเคลื่อนผ่านแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะ หลัก “บวร” ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน หรือ หน่วยงานราชการ ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในหลายมิติ จากการ รวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ คน สามารถสรุปผลการตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

(๑) การนำหลัก “บวร” มาใช้ในการพัฒนาโครงการฯ จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐแสดงให้เห็นว่า การประชุมและการจัดกิจกรรมร่วมกัน ผ่านหลัก “บวร” สามารถเป็น กลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชนได้อย่างชัดเจน ดังนี้

- องค์การบริหารส่วนตำบลคิลาลอย ระบุว่า ปัจจุบันหลัก “บวร” ถูกนำมาใช้เป็น ศูนย์รวมใจของชุมชน โดยเฉพาะการนำวัดเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ ส่งผลให้ชาวบ้าน เกิดความสุข ความศรัทธา และความร่วมมือร่วมใจในการดูแลป่า นอกจากนี้ การได้รับการส่งเสริมจาก หน่วยงานราชการยังช่วยให้การพัฒนาโครงการฯ เป็นไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังสามารถปลูกฝังจิตสำนึกรักและหวงแหนป่าชุมชนแก่คนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ให้ความคิดเห็นว่า หลัก “บวร” มีบทบาท สำคัญในการส่งเสริมให้โครงการฯ เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งการร่วมคิด ร่วมสร้าง และการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง ผ่านการบูรณาการของ ๓ สถาบันหลัก ได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งช่วยให้เยาวชนกลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ ความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมและการอบรมที่จัดขึ้นภายใต้โครงการฯ เพื่อสร้างความ ตระหนักรู้และจิตสำนึกที่ดีต่อการดูแลป่าอย่างยั่งยืน

- ที่ทำการปกครองอำเภอสามร้อยยอด ให้ความคิดเห็นว่าหลัก “บวร” เป็นกลไก สำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการบูรณาการในพื้นที่อย่างเป็นระบบและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

(๒) การสนับสนุนด้านการเรียนรู้และอนุรักษ์ทรัพยากร จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐแสดงให้เห็นว่า การขับเคลื่อนผ่านแนวพระราชดำริและหลัก “บวร” ยังมีส่วนในการ ส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ มีการดำเนินงานดังนี้

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒ ระบุว่า แนวพระราชดำริ และหลัก "บวร" ช่วยส่งเสริมการให้ความรู้แก่คนในชุมชนและเยาวชนในเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ ตระหนักถึงประโยชน์ของป่า และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า รวมถึงช่วยปลูกฝังจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองตาเมือง ระบุว่า มีการจัดกิจกรรมปลูกผักสวนครัว โรงเรียนปลูกสมุนไพร การกำจัดและคัดแยกขยะ รวมถึงการตรวจสุขภาพเด็กนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหญ้าปล้อง ให้ความคิดเห็นว่า แนวพระราชดำริและหลัก "บวร" มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้โครงการฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและประชาชน โดยการน้อมนำหลักการเดิมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานไว้ มาปรับใช้ร่วมกับแนวคิด "บวร" เพื่อเติมเต็มบทบาทของวัดให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

(๓) การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐแสดงให้เห็นว่า แนวพระราชดำริโดยเฉพาะหลัก "บวร" มีส่วนช่วยในการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสามร้อยยอด ให้ความคิดเห็นว่า หลัก "บวร" จะเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีบทบาทและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างแท้จริง

- สำนักงานเกษตรอำเภอสามร้อยยอด ให้ความคิดเห็นว่า การบูรณาการผ่านหลัก "บวร" ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทำให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๒.๓ การประชุมและการติดตามการดำเนินงานโครงการฯ

ตารางที่ ๓.๒.๒ ข้อมูลกิจกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมการดำเนินงาน			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	การประชุม	๑. มี	๓	๓๗.๕๐
	จัดทำแผนงาน	๒. ไม่มี	๕	๖๒.๕๐
รวม			๘	๑๐๐.๐๐
๑.๑	ความถี่ในการประชุม	๑. ประชุม ๓ เดือน/ครั้ง	๒	๖๖.๖๗
		๒. ประชุม ปีละ ๑ ครั้ง	๑	๓๓.๓๓
รวม			๓	๑๐๐.๐๐
๒	การติดตาม	๑. มีการติดตาม	๔	๕๐.๐๐
	การดำเนินงาน	๒. ไม่มีการติดตาม	๔	๕๐.๐๐
รวม			๘	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓.๒.๒ (ต่อ) ข้อมูลกิจกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมการดำเนินงาน		จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒.๑ ความถี่ในการติดตาม	๑. ติดตามทุก ๓ เดือน	๑	๒๕.๐๐
	๒. ติดตามทุก ๖ เดือน	๑	๒๕.๐๐
	๓. ติดตาม ปีละ ๑ ครั้ง	๑	๒๕.๐๐
	๔. อื่น ๆ ติดตามผ่านประชาชนในพื้นที่	๑	๒๕.๐๐
รวม		๔	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๓.๒.๒ พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๘ คน ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๒.๕๐ ระบุว่า หน่วยงานยังไม่มีการประชุมเพื่อจัดทำแผนงานในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ และส่วนที่เหลือร้อยละ ๓๗.๕๐ ระบุว่า หน่วยงานมีการประชุมเพื่อจัดทำแผนงาน โดยในกลุ่มนี้ ร้อยละ ๖๖.๖๗ ระบุว่า หน่วยงานมีการประชุมทุก ๓ เดือน และร้อยละ ๓๓.๓๓ ระบุว่า หน่วยงานมีการประชุม ปีละ ๑ ครั้ง

ในส่วนของการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการโครงการฯ พบว่า เจ้าหน้าที่ฯ ที่ให้ข้อมูลการดำเนินการติดตามโครงการฯ แบ่งออกเป็นสองกลุ่มเท่า ๆ กันระหว่าง มีการติดตามและไม่มีการติดตาม โดยมีจำนวนผู้ตอบกลุ่มละ ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งกลุ่มที่ระบุว่าหน่วยงานของตนมีการติดตาม โดยลักษณะการติดตามมีความหลากหลาย ได้แก่ การติดตามทุก ๓ เดือน ทุก ๖ เดือน ปีละ ๑ ครั้ง และอื่น ๆ เช่น ติดตามผ่านประชาชนในพื้นที่ โดยมีจำนวนเจ้าหน้าที่หน่วยงานละ ๑ คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

ตารางที่ ๓.๒.๓ ผลการประเมินผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินจากหน่วยงาน			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	สถานะการ	๑. ประสบความสำเร็จ	๗	๘๗.๕๐
	ประเมินผลการ	๒. ไม่ประสบความสำเร็จ	๐	๐.๐๐
	ดำเนินงาน	๓. ไม่สามารถให้ข้อมูลได้	๑	๑๒.๕๐
รวม			๘	๑๐๐.๐๐
๒	ปัจจัย	๑. การมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการ	๔	๕๗.๑๔
	ความสำเร็จ	๒. การฟื้นฟูและความอุดมสมบูรณ์ของป่า	๒	๒๘.๕๗
	ของโครงการฯ	๓. การส่งเสริมความรู้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	๑	๑๔.๒๘
รวม			๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๓.๒.๓ ผลการศึกษาการรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลลัพธ์และความสำเร็จของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ โดยการประเมินจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ หน่วยงาน พบว่า แต่ละหน่วยงานมีการรับรู้และประเมินความสำเร็จของโครงการในมิติที่แตกต่างกัน โดยมีหน่วยงานที่ระบุว่าโครงการฯ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จำนวน ๗ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๐ และมีเจ้าหน้าที่จาก ๑ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ เนื่องจากยังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการฯ โดยการประเมินผลของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๗ คน สามารถสรุปปัจจัยความสำเร็จของโครงการฯ (Key Success Factors) ที่สามารถเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้ดังนี้

(๑) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการ จากผลการประเมินการดำเนินงานโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๔ ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอสามร้อยยอด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม และสำนักงานเกษตรอำเภอสามร้อยยอด ให้ข้อมูลตรงกันว่า โครงการฯ สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการบูรณาการรูปแบบ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในพื้นที่ มีการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยเฉพาะในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวของพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น

ในส่วนของการเสริมสร้างภาวะผู้นำในชุมชน เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหญ้าปล้อง ได้ระบุว่า ความสำเร็จของโครงการฯ ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นแรงขับเคลื่อนหลักในการผลักดันกิจกรรมด้านอนุรักษ์ ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง

(๒) การฟื้นฟูและความอุดมสมบูรณ์ของป่า จากผลการประเมินของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๗ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย และ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสามร้อยยอด ให้ข้อมูลว่า พื้นที่ป่าที่เคยเสื่อมโทรมจากการบุกรุกและไฟป่าได้รับการฟื้นฟู ส่งผลให้สภาพพื้นที่กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังไม่มีรายงานการเกิดไฟป่าในช่วงหลังดำเนินโครงการฯ

(๓) การส่งเสริมความรู้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ จากผลการประเมินของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒ ระบุว่า โครงการฯ ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนและครูเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนและชุมชน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่า และมีแนวโน้มที่จะปลูกฝังจิตสำนึกเชิงอนุรักษ์แก่เยาวชนต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ ๔ จุดเด่นและลักษณะเด่นที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของโครงการฯ

จากผลการศึกษาการรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ หน่วยงาน พบว่า โครงการฯ มีการดำเนินงานที่สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยใช้งบประมาณน้อยหรือบางครั้งไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณเลย ซึ่งเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ดังนี้

(๑) ความเข้มแข็งและจิตสำนึกของคนในชุมชน

- องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย ระบุว่า คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง รักและหวงแหนป่า มีการดูแลรักษาป่าชุมชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยลดภาระการใช้งบประมาณในการดูแล
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒ ระบุว่า การปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนและชุมชนเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืน

(๒) การสร้างความเข้าใจและการบูรณาการความร่วมมือ

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ระบุว่า การสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนถึงประโยชน์ของการพัฒนาป่าชุมชน ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการดูแลและร่วมมือกันพัฒนา
- ที่ทำการปกครองอำเภอสามร้อยยอด ระบุว่า การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ ช่วยสร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้สามารถลดการพึ่งพาทางงบประมาณภายนอกได้

(๓) การจัดการทรัพยากรและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองตาเมือง ระบุว่า การอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดการที่เหมาะสมและมีส่วนร่วมจากชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณจากภายนอกมาก
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหญ้าปล้อง ระบุว่า การจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่ให้มีความพร้อม และการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้โครงการฯ พึ่งพาตนเองได้

(๔) ความพร้อมของทรัพยากรและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ สำนักงานเกษตรอำเภอสามร้อยยอด ระบุว่า การพัฒนาโครงการฯ โดยอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านและทุกภาคส่วน ทั้งนี้ การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนจะต้องมีความพร้อมด้านทรัพยากร เช่น ดิน แหล่งน้ำ และความสามัคคีของชุมชน พร้อมทั้งยังต้องใช้งบประมาณในการขับเคลื่อนโครงการฯ ซึ่งหากมีความพร้อมในทุกด้าน จะสามารถลดการพึ่งพางบประมาณและขยายผลได้อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๕ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทางการพัฒนาในอนาคต

ตารางที่ ๓.๒.๔ ปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. มี	๕	๖๒.๕๐
๒. ไม่มี	๒	๒๕.๐๐
๓. ไม่ระบุ	๑	๑๒.๕๐
รวม	๘	๑๐๐.๐๐
ปัญหาอุปสรรค (n=๕)		
๑. ขาดแคลนน้ำใช้ในพื้นที่โครงการและบริเวณปลูกป่า	๑	๒๐.๐๐
๒. ปัญหาด้านแหล่งน้ำ เนื่องจากภาวะภัยแล้งในพื้นที่	๑	๒๐.๐๐
๓. ในพื้นที่ที่มีการขุดสระเก็บน้ำ แต่ไม่สามารถเก็บน้ำได้ดี เนื่องจากพื้นที่เป็นดินลูกรัง ประกอบกับสระที่ขุดใช้ได้เฉพาะพื้นที่โครงการฯ ซึ่งมีการสูบน้ำจากคลองชลประทานมาที่สระ แต่ปริมาณน้ำไม่พอ เพราะปริมาณน้ำที่มาจากเขื่อนปราณบุรี ผ่านระบบคลองชลประทานมีการปล่อยน้ำเป็นรอบ ๆ	๑	๒๐.๐๐
๔. ปัญหาช่วงฤดูแล้งขาดแคลนน้ำในการดำรงชีวิตและการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง	๑	๒๐.๐๐
๕. ประชาชนในพื้นที่บางรายยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระเบียบการใช้ป่าร่วมกันอย่างยั่งยืน	๑	๒๐.๐๐
รวม	๕	๑๐๐.๐๐

๕.๑ ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานโครงการฯ จากตาราง ๓.๒.๔ พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ ๖๒.๕๐ระบุว่า พบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับโครงการฯ รองลงมา ร้อยละ ๒๕.๐๐ ระบุว่า ไม่พบปัญหาอุปสรรคใด ๆ เนื่องจากคนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และบางรายให้เหตุผลว่า ตนเพิ่งย้ายมาปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่นาน ทำให้ยังไม่สามารถระบุปัญหาได้ชัดเจน ร้อยละ ๑๒.๕๐

เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาอุปสรรคในกลุ่มเจ้าหน้าที่ระบุว่าพบปัญหาอุปสรรค จำนวน ๕ คน พบว่า ร้อยละ ๘๐.๐๐ มีความคิดเห็นตรงกันว่า ปัญหาหลักคือการขาดแคลนน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและการปลูกฟื้นฟูป่า โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่ปริมาณน้ำจากแหล่งธรรมชาติในพื้นที่ลดลงอย่างมาก ทำให้ไม่เพียงพอต่อการบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูกใหม่และการทำงานต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการฯ นอกจากนี้ ส่วนที่เหลือร้อยละ ๒๐.๐๐ ระบุว่า ปัญหาอยู่ที่การขาดความรู้และความเข้าใจของประชาชนบางส่วนเกี่ยวกับระเบียบการใช้ทรัพยากรป่าร่วมกันอย่างยั่งยืน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาโครงการฯ

ตารางที่ ๓.๒.๕ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. มี	๘	๑๐๐.๐๐
๒. ไม่มี	๐	๐.๐๐
รวม	๘	๑๐๐.๐๐
ข้อเสนอแนะ		
๑. จัดสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่ เช่น การก่อสร้างฝาย ขุดบ่อน้ำเพื่อนำน้ำมาใช้ประโยชน์ ขุดสระเก็บน้ำและขุดคลองส่งน้ำจากชลประทานเข้าสู่สระเก็บน้ำ	๑	๑๒.๕๐
๒. ควรมีการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกให้แก่ นักเรียน เยาวชน และผู้นำชุมชน เพื่อให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	๑	๑๒.๕๐
๓. ควรจัดโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้และการแปรรูปสมุนไพรให้แก่ ครู เพื่อส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดไปยังกลุ่มเป้าหมายในอนาคต	๑	๑๒.๕๐
๔. ควรส่งเสริมการขยายพื้นที่ปลูกต้นไม้ให้ครอบคลุมถึง ชุมชน พื้นที่สาธารณะ และสถานที่ราชการ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างความร่มรื่นและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น	๑	๑๒.๕๐
๕. ควรส่งเสริมการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในชุมชน โดยเข้าไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐาน อย. นอกจากนี้ ควรเข้าไปให้ความรู้เรื่องสมุนไพรพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พร้อมกับให้ความรู้ด้านการตลาด ทั้งการขายผ่านช่องทางออนไลน์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์	๑	๑๒.๕๐
๖. ควรมีการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ป่าและส่งเสริมการให้ความรู้การใช้ป่าร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดความยั่งยืน พร้อมกับการออกนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาต่อยอดหรือปรับปรุงพัฒนาโครงการฯ	๑	๑๒.๕๐
๗. ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งในระดับหน่วยงานภาครัฐและประชาชนทั่วไป นอกเหนือจากกลุ่มหมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	๑	๑๒.๕๐
๘. ควรส่งเสริมให้ป่าชุมชนในพื้นที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการศึกษาดูงานและเป็นต้นแบบที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะคล้ายกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๑	๑๒.๕๐
รวม	๘	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๓.๒.๕ พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐทั้งหมด ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาโครงการฯ ในอนาคต ซึ่งครอบคลุมทั้งการแก้ไขปัญหาที่พบในการดำเนินงานในปัจจุบันและการขยายผลโครงการฯ ให้มีความยั่งยืนในอนาคต โดยสามารถจำแนกเป็น ๖ เรื่อง ดังนี้

(๑) **การจัดการน้ำและแหล่งน้ำ** การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและการดูแลพื้นที่ป่าเป็นปัญหาสำคัญที่ชุมชนเผชิญอยู่ โดยมีข้อเสนอให้จัดสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม เช่น การก่อสร้างฝาย การขุดบ่อน้ำ เพื่อนำน้ำมาใช้ประโยชน์ การขุดสระเก็บน้ำ และการขุดคลองส่งน้ำจากชลประทานเข้าสู่สระเก็บน้ำ เป็นต้น

(๒) **การส่งเสริมการเรียนรู้และอบรม** การปลูกจิตสำนึกและการให้ความรู้แก่นักเรียนและเยาวชน และผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น จัดอบรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ และโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้และการแปรรูปสมุนไพร เพื่อถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายในอนาคต

(๓) **การพัฒนาพื้นที่ปลูกป่าและส่งเสริมการปลูกต้นไม้** เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและฟื้นฟูป่าอย่างยั่งยืน โดยข้อเสนอแนะรวมถึงการขยายพื้นที่ปลูกต้นไม้ในสถานที่สาธารณะและสถานที่ราชการ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นและร่มรื่น และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นต้นแบบในการเรียนรู้และอนุรักษ์ธรรมชาติ

(๔) **การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากป่าชุมชน** เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยมีข้อเสนอแนะได้แก่ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้ความรู้ด้านสมุนไพรและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และสนับสนุนการทำตลาดออนไลน์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์

(๕) **การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน** เพื่อให้การดูแลรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าเป็นไปอย่างยั่งยืน มีข้อเสนอแนะให้บูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง การออกนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนให้ความรู้การใช้ป่าร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดความยั่งยืน

(๖) **การพัฒนาป่าชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาป่าชุมชนในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และสร้างโอกาสในการศึกษาดูงานจากพื้นที่จริง

๓.๓ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามผู้นำชุมชน

จากการสอบถามข้อมูลจากผู้นำชุมชน จำนวน ๘ คน มีผลการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องของผู้นำชุมชน ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งหรือประสบการณ์การทำงาน ในชุมชน อาชีพหลัก อาชีพรอง และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ ๓.๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๓.๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้นำชุมชน

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ	
๑	เพศ	๑. ชาย	๘	๑๐๐.๐๐	
		๒. หญิง	๐	๐.๐๐	
		รวม	๘	๑๐๐.๐๐	
๒	อายุ	๑. ๕๐ ปี	๑	๑๒.๕๐	
		๒. ๕๑-๖๐ ปี	๕	๖๒.๕๐	
		๓. ๖๑-๗๐ ปี	๑	๑๒.๕๐	
		๔. ๗๑ ปี	๑	๑๒.๕๐	
		อายุเฉลี่ย ๕๘ ปี มากที่สุด ๗๑ ปี และน้อยที่สุด ๕๐ ปี			
		รวม	๘	๑๐๐.๐๐	
๓	ระดับการศึกษา	๑. มัธยมศึกษา	๔	๕๐.๐๐	
		๒. ปวช. หรือ ปวส.	๑	๑๒.๕๐	
		๓. ปริญญาตรี	๒	๒๕.๐๐	
		๔. สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๑๒.๕๐	
		รวม	๘	๑๐๐.๐๐	
๔	สถานภาพ ตำแหน่งใน ชุมชน (n=๘)	๑. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	๕	๖๒.๕๐	
		๒. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	๒	๒๕.๐๐	
		๓. อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ตำบลศีลาลอย	๑	๑๒.๕๐	
		รวม	๘	๑๐๐.๐๐	

ตารางที่ ๓.๓.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของผู้นำชุมชน

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๔.๑	กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน (n=๕)	๑. หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยขวาง ตำบลศีลาลอย	๑	๒๐.๐๐
		๒. หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลศีลาลอย	๑	๒๐.๐๐
		๓. หมู่ที่ ๖ บ้านเขาโป่ง ตำบลศีลาลอย	๑	๒๐.๐๐
		๔. หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ตำบลศีลาลอย	๑	๒๐.๐๐
		๕. หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองมะค่า ตำบลหนองตาแต้ม	๑	๒๐.๐๐
		รวม		๕
๔.๒	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (n=๒)	๑. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร ตำบลหนองตาแต้ม	๑	๕๐.๐๐
		๒. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ บ้านลาดวิถี ตำบลศีลาลอย	๑	๕๐.๐๐
		รวม		๒
๕	ระยะเวลาที่ ดำรงตำแหน่ง หรือประสบการณ์ การทำงาน ในชุมชน	๑. ๑-๖ ปี	๑	๑๒.๕๐
		๒. ๑๓-๑๘ ปี	๓	๓๗.๕๐
		๓. ๑๙-๒๔ ปี	๓	๓๗.๕๐
		๔. ๒๕-๓๐ ปี	๑	๑๒.๕๐
		ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนเฉลี่ย ๑๗ ปี มากที่สุด ๒๙ ปี และน้อยที่สุด ๕ ปี		
รวม		๘	๑๐๐.๐๐	
๖	อาชีพหลัก	๑. เกษตรกร ได้แก่ ปลูกมะม่วง มะพร้าว น้ำหอม ทุเรียนและ สับปะรด	๔	๕๐.๐๐
		๒. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	๒	๒๕.๐๐
		๓. รับจ้างทั่วไป	๑	๑๒.๕๐
		๔. ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	๑	๑๒.๕๐
		รวม		๘

ตารางที่ ๓.๓.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของผู้นำชุมชน

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๗	อาชีพรอง	๑. มี	๔	๕๐.๐๐
		๒. ไม่มี	๔	๕๐.๐๐
		รวม	๘	๑๐๐.๐๐
๗.๑	อาชีพรอง (n=๔) ได้แก่	๑. เกษตรกร ได้แก่ ปลูกมะม่วง สับปะรด ขนุน และปาล์ม	๒	๕๐.๐๐
		๒. รับจ้างรถไถ	๑	๒๕.๐๐
		๓. รับเหมาก่อสร้างเรือตกปลา	๑	๒๕.๐๐
			๔	๑๐๐
๘	ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	๑. ๔๐-๕๐ ปี	๒	๒๕.๐๐
		๒. ๕๑-๖๐ ปี	๔	๕๐.๐๐
		๓. ๖๑-๗๑ ปี	๒	๒๕.๐๐
		ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนเฉลี่ย ๕๖ ปี มากที่สุด ๗๑ ปี และน้อยที่สุด ๔๐ ปี		
รวม			๘	๑๐๐.๐๐

๑.๑ เพศ พบว่า ผู้นำชุมชนทั้งหมดเป็นเพศชาย จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐

๑.๒ อายุ พบว่า ผู้นำชุมชนมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๘ ปี โดยมีอายุมากที่สุด คือ ๗๑ ปี และอายุน้อยที่สุด คือ ๔๐ ปี เมื่อจำแนกช่วงอายุ พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ รองลงมาคือ ช่วงอายุ ๖๑-๗๐ ปี และ ๗๐ ปีขึ้นไป รวมจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และอายุ ๔๐ ปี จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๑.๓ ระดับการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และมีผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. หรือ ปวส. และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีผู้ตอบในสัดส่วนเท่ากัน จำนวนระดับละ ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๑.๔ สถานภาพตำแหน่งในชุมชน โดยผู้นำชุมชนจำนวน ๘ คน สามารถเลือกตอบสถานภาพตำแหน่งในชุมชนได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ รองลงมาคือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาทราย จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๑.๕ ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในชุมชน ผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์ทำงานในชุมชนเฉลี่ย ๑๗ ปี มากที่สุด ๒๙ ปี และน้อยที่สุด ๕ ปี เมื่อจำแนกช่วงระยะเวลาดำรงตำแหน่ง พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ๑๓-๑๘ ปี และ ๑๙-๒๔ ปี มีสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงาน ๑-๖ ปี และ ๒๕-๓๐ ปี มีผู้ตอบในสัดส่วนเท่ากัน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๑.๖ อาชีพหลัก พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ปลูग्มะม่วง มะพร้าว น้ำหอม ทุเรียน และสับปะรด จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ของ รัฐ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย มีผู้ตอบในสัดส่วนเท่ากัน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๑.๗ อาชีพรอง พบว่า ผู้นำชุมชนระบุว่าไม่มีอาชีพรอง จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และ ผู้ที่ระบุว่าไม่มีอาชีพรอง มีจำนวนที่เท่ากันคือ ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ โดยกลุ่มผู้นำชุมชนที่มี อาชีพรอง จำนวน ๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาคือ การรับจ้างรถไถ และรับเหมาก่อสร้างเรือตกปลา มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

๑.๘ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย ๕๖ ปี โดยมีผู้ที่อาศัยในชุมชนมากที่สุด ๗๑ ปี และน้อยที่สุด ๔๐ ปี เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาที่อาศัย พบว่า กลุ่มที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาคือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในช่วง ๔๐-๕๐ ปี และช่วง ๖๑-๗๑ ปี มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมและศักยภาพของชุมชนในการจัดการและอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชน

ข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและศักยภาพของ ชุมชนในการจัดการและอนุรักษ์ป่าไม้ ประกอบไปด้วย จุดเด่น/จุดด้อย และข้อจำกัดของชุมชน ปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน อุปสรรคในการดูแลรักษาป่าไม้และแนวทางแก้ไข และการส่งเสริมให้เยาวชนอนุรักษ์ป่าไม้ มีผลการศึกษา ดังนี้

๒.๑ จุดเด่น/จุดด้อยและข้อจำกัดของชุมชน

จากการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และจากการค้นคว้าข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น YouTube พบว่า ชุมชนมีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ สะท้อนถึงบทบาทของคนในพื้นที่ ที่มีความเข้มแข็งทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ควบคู่กับปัญหาโครงสร้างบางประการที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์ของตำบลลาลอย ประกอบด้วย ๕ หมู่ ดังนี้

ภาพที่ ๓.๓.๑ บันทึกการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนาชุมชนหมู่ที่ ๑ บ้านห้วยขวาง ตำบลศีลาลอย

(แหล่งที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด. (๒๕๖๕). การคัดสรรกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ตำบลศีลาลอย , บ้านห้วยขวาง) [วิดีโอ]. Youtube. <https://bit.ly/๔jwBGT๗>)

(๑) หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยขวาง ตำบลศีลาลอย จากการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์พบว่า ในคลิปวิดีโอของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด (๒๕๖๕) เรื่องการคัดสรรกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ตำบลศีลาลอย , บ้านห้วยขวาง) ดังภาพที่ ๓.๓.๑ ได้บันทึกบทสัมภาษณ์นายอรรถพรชัย ไกล่ชิด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ และนายบรรจง พันธุ์บัว กำนันตำบลศีลาลอย ซึ่งกล่าวถึงชุมชนบ้านห้วยขวางว่าเป็นชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการฟื้นฟูและพัฒนาตนเอง ภายใต้บริบทที่เคยประสบปัญหาด้านความยากจน โรคระบาด และหนี้สินในอดีต ชุมชนแห่งนี้ได้พลิกฟื้นวิถีชีวิตด้วยการรวมพลังของประชาชนในทุกครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาอาชีพ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาหาร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านห้วยขวางจึงกลายเป็นพื้นที่ต้นแบบที่แสดงให้เห็นถึงพลังของการรวมกลุ่ม การเรียนรู้ และการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

จุดเด่นของชุมชน คือ การรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของประชาชนในทุกครัวเรือน โดยมีบทบาทร่วมกันในทุกกิจกรรมสำคัญของหมู่บ้าน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ รวมถึงศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรและเศรษฐกิจพอเพียงล้วนเป็นภาพสะท้อนของชุมชนที่มีการจัดการตนเองอย่างมีแบบแผน บนพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักพอประมาณ และพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง แนวทางเหล่านี้ยังนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาหารผ่านการปลูกผักสวนครัวในทุกครัวเรือน และการจัดตั้งศูนย์แบ่งปันในระดับตำบล อีกทั้งยังมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น โครงการโคกหนองนาโมเดล และศูนย์กำจัดศัตรูพืช ซึ่งช่วยเสริมความรู้และความมั่นใจในการทำเกษตรยุคใหม่ให้แก่ชาวบ้าน การจัดตั้งกลุ่มนาแปลงใหญ่กลับกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ช่วยให้ชาวบ้านมีอำนาจต่อรองและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมทุนจากสมาชิกเพื่อนำไปแปรรูปเป็นข้าวสารจำหน่าย ซึ่งไม่เพียงช่วยสร้างรายได้ให้กับสมาชิก แต่ยังทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน และกำไรที่ได้นำกลับไปใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ในชุมชน

จุดด้อยและข้อจำกัดของชุมชน เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนแรงงานและเงินทุน รวมถึงราคาผลผลิตที่ค่อนข้าง ผันผวนตลอดเวลา

ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนายอรรถพรชัย ไกล่ชิด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ คนปัจจุบัน พบว่า ปัจจุบันจุดอ่อนของชุมชน คือ ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้งที่ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อเกษตรกรและปศุสัตว์

ภาพที่ ๓.๓.๒ บันทึกการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนาชุมชน หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลศิลาลอย

(แหล่งที่มา: yoh panorama. (๒๕๖๓). TEST บ้านหนองหญ้าปล้อง ศิลาลอย [วิดีโอ]. Youtube. <https://bit.ly/๓YQTFuY>)

(๒) หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลศิลาลอย จากการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ในคลิปวิดีโอของผู้ใช้ชื่อ yoh panorama (๒๕๖๓) เรื่องบ้านหนองหญ้าปล้อง ศิลาลอย ดังภาพที่ ๓.๓.๒ ได้บันทึกบทสัมภาษณ์นายสุชาติ พูลหนองรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ซึ่งกล่าวถึงชุมชนบ้านหนองหญ้าปล้องว่าเป็นชุมชนที่เติบโตอย่างเป็นระบบ ด้วยแนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นบทบาทของประชาชนในการคิด วางแผน และลงมือทำอย่างแท้จริง ภายใต้กรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองหญ้าปล้องสามารถพัฒนาเป็นชุมชนที่เข้มแข็งทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังได้รับการยอมรับให้เป็นศูนย์เรียนรู้และแบบอย่างของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับตำบลและจังหวัด ชุมชนแห่งนี้จึงถือเป็นพื้นที่ต้นแบบที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังของความร่วมมือและการพึ่งพาตนเองที่สามารถนำไปสู่ความสุขและความมั่นคงอย่างยั่งยืน

จุดเด่นของชุมชน คือ โครงสร้างการบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีส่วนร่วมสูง โดยแบ่งพื้นที่และการทำงานออกเป็นโซน กลุ่ม และคุ้ม โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามความถนัด เช่น ด้านวัฒนธรรม ด้านความปลอดภัย และด้านสวัสดิการ โดยมีการประชุมเพื่อจัดทำแผนชุมชนร่วมกันทุกเดือน ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนอย่างกว้างขวาง

ด้านการเงิน หมู่บ้านมีความเข้มแข็งผ่านกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนต่าง ๆ ที่บริหารเงินหมุนเวียนกว่า ๓ ล้านบาท โดยไม่มีหนี้เสีย มีระบบสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมตลอดช่วงชีวิต เช่น เงินขวัญถุงให้แม่คลอดบุตร เงินสนับสนุนผู้สูงอายุ และเงินช่วยค่าปลงศพ รวมถึงการใช้ฐานข้อมูลในการดูแลกลุ่มผู้เปราะบาง เช่น การจัดสร้างบ้านใหม่ให้กับผู้ตกเกณฑ์ด้านความเป็นอยู่

เศรษฐกิจของหมู่บ้านมีแนวทางพัฒนาที่ชัดเจน โดยเฉพาะการผลิตและส่งออก มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ผ่านกลุ่มเครือข่ายเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งมีสมาชิกถึง ๕๖ ราย ดูแลพื้นที่กว่า ๔,๐๐๐ ไร่ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการเกษตรและการบริหารจัดการ โดยผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ มีผู้มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

คนในชุมชนบ้านหนองหญ้าปล้องยังประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกิจกรรมลดต้นทุนครัวเรือน เช่น การปลูกผักรอบบ้าน การใช้พลังงานทดแทน การทำน้ำส้มควันไม้ และเกษตรผสมผสาน รวมถึง การจัดการขยะเปียก ด้วยระบบถังขยะกินหนอน ซึ่งมีชาวบ้านเข้าร่วมกว่าร้อยละ ๗๐ ของครัวเรือน ตลอดจนความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเรียนรู้ และสำนักงานเกษตรจังหวัด ที่เข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนายสุชาติ พูลหนองรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ถึงบทบาทของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่า ปัจจุบันคนในชุมชนช่วยกันดูแลต้นไม้ในชุมชน และป่าชุมชนของหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านช่วยกันเพื่อการดูแลรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ของหมู่บ้าน

(๓) หมู่ที่ ๕ บ้านลาดวิถี ตำบลศิลาทราย ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนายทวีศักดิ์ บุญตัน ผู้ช่วยกำนันหมู่ที่ ๕ พบว่า คนในชุมชนให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี แสดงออกถึงความสามัคคี และมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนบ้านลาดวิถี

(๔) หมู่ที่ ๖ บ้านเขาโป่ง ตำบลศิลาทราย ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนายสมศักดิ์ ตั้งวิชัย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ คนปัจจุบัน พบว่า ชุมชนบ้านเขาโป่งมีทรัพยากรต้นพืชอาหารป่าที่สำคัญที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เช่น ไม้ และเห็ดโคน ถึงแม้ปัจจุบันจะยังไม่มีการจัดวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ แต่ชุมชนมีจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์ โดยมีการกำหนดข้อห้ามกันเอง ไม่ให้มีการทำลายหรือรุกรานพื้นที่ป่า

ภาพที่ ๓.๓.๓ บันทึกการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนาชุมชนหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย

(แหล่งที่มา: WATCHDOG CHANNEL. (๒๕๖๖). สุขภาวะคนไทย - บ้านหนองกลางดง แพนชุมชนพึ่งตนเอง [วิดีโอ]. Youtube. <https://bit.ly/๓YoccyK>)

(๕) หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย จากการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าในคลิปวิดีโอของผู้ใช้ชื่อ WATCHDOG CHANNEL (๒๕๖๖) เรื่อง บ้านหนองกลางดง แพนชุมชนพึ่งตนเอง ออกอากาศเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังภาพที่ ๓.๓.๓ ซึ่งมีบทสัมภาษณ์ นายโชคชัย ลัมประดิษฐ์ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ และนายบุญยืน วิเศษสมบัติ คณะกรรมการสภาผู้นำตำบลศิลาลอย ซึ่งได้กล่าวถึงชุมชนบ้านหนองกลางดงว่าเป็นตัวอย่างของชุมชนที่สามารถฟื้นฟูตนเองจากภาวะวิกฤติเข้าสู่กระบวนการพัฒนายั่งยืน โดยอาศัยพลังของประชาชนจากฐานรากร่วมกับผู้นำชุมชนอย่างแท้จริง อดีตของชุมชนแห่งนี้เต็มไปด้วยปัญหาทางสังคมรุนแรง ทั้งยาเสพติด การพนัน ความขัดแย้งของคนในชุมชนที่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ รวมทั้ง ความขัดแย้งเรื่องที่ดิน แต่ด้วยวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นของอดีตผู้ใหญ่บ้าน นายโชคชัย ลัมประดิษฐ์ ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ หมู่บ้านแห่งนี้ได้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาโดยใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมือ และกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจหลักทำให้บ้านหนองกลางดงเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นอย่างมาก

จุดเด่นของชุมชน คือ มีโครงสร้างบริหารจัดการที่เข้มแข็ง มีเวทีการประชุมผ่านสภาผู้นำชุมชน หรือ สภา ๕๙ และสภาประชาชนที่ประชุมทุกเดือน เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน มีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ชาวบ้านร่วมกันออกแบบและลงมือเก็บเอง เพื่อสะท้อนทั้งปัญหาและศักยภาพของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดแผนชุมชนพึ่งตนเอง หรือแผนชีวิตที่ไม่ได้เป็นเพียงเอกสารเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก แต่เป็นพิมพ์เขียวที่ชาวบ้านใช้ดำเนินชีวิตและพัฒนาชุมชนร่วมกัน

เศรษฐกิจชุมชนได้รับการขับเคลื่อนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ โรงงานแปรรูปสับปะรด ร้านค้าชุมชน ปิมน้ำมันชุมชน โรงสีข้าว การเลี้ยงสัตว์ และการทำเกษตรอินทรีย์แทนการใช้สารเคมี ส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดรายจ่าย และชะลอเงินไหล

ออกจากชุมชน พร้อมกันนี้ยังมีการจัดการกองทุนแบบยั่งยืน โดยไม่มีหนี้เสีย (NPL) และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ผู้นำและประชาชนในชุมชนมีแนวคิดร่วมกันว่าหมู่บ้านเป็นของเรา และมีความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งหน่วยงานภายนอก

จุดด้อยและข้อจำกัดของชุมชน ในอดีตของชุมชนที่เคยเผชิญ เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน การลักทรัพย์ และความไม่ไว้วางใจกันของคนในชุมชน ที่ต้องใช้เวลากว่า ๓ ปี ในการแก้ไขปัญหาและสร้างความเชื่อใจให้เกิดขึ้นในชุมชนได้สำเร็จ รวมถึงการรวมตัวกันของภาคเกษตรยังไม่เข้มแข็งพอ เกษตรกรยังคงประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ไม่สามารถควบคุมราคาผลผลิตหรือปัจจัยการผลิตได้ และยังพึ่งพิงพืชเชิงเดี่ยวบางชนิด เช่น สับปะรด ซึ่งมีความเสี่ยงสูงจากราคาตลาดและการผลิตซ้ำซาก อีกทั้งในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปัญหาหนี้สินครัวเรือน รวมในหมู่บ้านสูงถึง ๑๓ ล้านบาท โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกร แม้จะมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์จะช่วยลด/บรรเทาหนี้ลงได้ แต่ปัญหานี้ยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นายโชคชัย ลี้มประดิษฐ์ ยังกล่าวเสริมอีกว่า การเติบโตของผู้นำคนเดียวอาจบดบังโอกาสของคนรุ่นใหม่ จึงจำเป็นต้องสร้างกลไก สร้างคนแทนอย่างต่อเนื่องเพื่อสานต่องานและเกิดความยั่งยืน

 ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนายโชคชัย ลี้มประดิษฐ์ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะเยาวชน และประหารกรวัยแรงงานนอกระบบ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และนายสมใจ ชัยสุวรรณ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ คนปัจจุบัน พบว่า

- **จุดเด่นของชุมชน** คือ ความศรัทธาในตัวผู้นำ (อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗) และการมีเวทีพูดคุยที่ทำอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ ผู้นำชุมชนให้ความเห็นว่า หลังจากสัมปทานเหมืองแร่สิ้นสุดลง คนในชุมชนร่วมกันคัดค้านการต่อสัมปทาน และร่วมมือกันดูแลรักษาป่า โดยประสานความร่วมมือกับวัด หน่วยงานราชการ และกรมป่าไม้ โดยชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ เช่น มีการปลูกต้นไม้ทั้งในพื้นที่ป่าชุมชนและในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมและกิจกรรมทำบุญเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดูแลและฟื้นฟูป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง

● **จุดอ่อนของชุมชน** คือ ความไม่เข้าใจในบทบาทการทำงานของผู้นำชุมชนจากชาวบ้าน บางกลุ่ม ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและการดำเนินชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ นอกจากนี้ ยังมีปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน เช่น การแย่งชิงเอกสารสิทธิ์ น.ส.๓ และเอกสารแสดงการ ครอบครองที่ดินที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) อีกทั้งชุมชนมีความหลากหลาย ในด้านภูมิลำเนาของสมาชิกซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ย้ายถิ่นฐานมา เช่น จังหวัดเพชรบุรี จังหวัด สมุทรสงคราม จังหวัดราชบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี ความหลากหลายดังกล่าว ทำให้ต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ และสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันของคนในชุมชน นอกจากนี้ เกษตรกรบางรายยังไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม หรือกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีภารกิจด้านการเกษตรที่ต้องใช้เวลา และแรงงานอย่างต่อเนื่อง

หมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์ของตำบลหนองตาแต้ม ประกอบด้วย ๒ หมู่ ดังนี้

(๑) หมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร ตำบลหนองตาแต้ม ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ของนายโชคชัย บุตรหงส์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ พบว่า จุดเด่นของชุมชน คือ การประกอบอาชีพทำสวน มะม่วง ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญ แม้ว่าจะมีความผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่บ้างก็ตาม นอกจากนี้ ชุมชนยังมีจุดเด่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยคนในชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม จุดด้อยที่ยังคงเป็นปัญหาในชุมชน ได้แก่ ปัญหาหนี้สินของ ครุว์เรือนเกษตรกร และภาระค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ของครัวเรือนในระยะยาว

ภาพที่ ๓.๓.๔ บันทึกการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนาชุมชนหมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองมะค่า ตำบลหนองตาแต้ม

(แหล่งที่มา: แป้งข้าวสารปราณบุรี. (๒๕๖๐). ชุมชนต้นแบบบ้านหนองมะค่าโมเดล [วิดีโอ]. Youtube. <https://bit.ly/๔keBrvZ>)

(๒) หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองมะค่า ตำบลหนองตาแต้ม จากการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าในคลิปวิดีโอของ แป้งข้าวสารปราณบุรี (๒๕๖๐) เรื่องชุมชนต้นแบบบ้านหนองมะค่า โมเดล ดังภาพที่ ๓.๓.๔ ได้บันทึกบทสัมภาษณ์นายอำนาจ สุกกระแสน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ซึ่งกล่าวถึงชุมชนบ้านหนองมะค่าว่าเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า ๗๐ ปี จากการรวมตัวของกลุ่มผู้คนอพยพจากหลายจังหวัดในภาคกลางตอนล่าง เพื่อการสร้างถิ่นฐานใหม่ที่เต็มไปด้วยพลังของความร่วมมือ ความเชื่อทางจิตวิญญาณ และการบริหารจัดการตนเองภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนแห่งนี้จึงเติบโตขึ้นอย่างมั่นคง มีอัตลักษณ์ทางสังคมที่โดดเด่น มีแผนชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาและแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อีกทั้งยังสามารถสร้างแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการจัดสวัสดิการสังคมที่ยั่งยืน

จุดเด่นของชุมชน ด้วยพลังความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นปัจจัยหลักที่ผลักดันให้กิจกรรมต่าง ๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นประจำทุกเดือน โดยมีคณะทำงานที่หลากหลาย พร้อมทั้งยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและพัฒนาชุมชน ทำให้คนในชุมชนรู้จักลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน

การบริหารจัดการการเงินของชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยอาศัยงบกลางจากกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มร้านค้าชุมชน และสถาบันการเงินชุมชน (ธนาคารชุมชน) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาโครงการชุมชนไร้ขยะที่ประสบความสำเร็จ สามารถคัดแยกและขายขยะรีไซเคิลสร้างรายได้ให้กับชุมชนรวมกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี ซึ่งมากกว่ารายได้จากดอกเบี้ยยกองทุนหมู่บ้านหรือกลุ่มออมทรัพย์ พร้อมทั้งมีการจัดตั้งธนาคารขยะและระบบรับซื้อถึงบ้าน ในด้านเกษตรชุมชนได้พัฒนาแปลงวิจัยเกษตรผสมผสานที่สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงโครงการแปรรูปเห็ดหลินจือที่ผ่านการวิจัยและสามารถเพาะปลูกได้ด้วยตนเองเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ส่งผลให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี

จุดด้อยและข้อจำกัดของชุมชน ได้แก่ ชุมชนขาดเครื่องมือในการพัฒนา และการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐยังขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งยังเผชิญปัญหาหนี้ในระบบ ในส่วนของปัญหาด้านการเกษตรที่เคยเกิดขึ้น เช่น การลงทุนซื้อสารเคมีจำนวนมากมาใช้ในแปลงเกษตรทำให้ขาดทุนจากการใช้สารเคมีมาก ในมิติด้านสังคมพบปัญหาในกลุ่มวัยกลางคนและเยาวชนที่มีแนวโน้มสร้างครอบครัวตั้งแต่อายุยังน้อย (ประมาณ ๑๕ ปี) ทำให้เลี้ยงลูกได้แต่ยังไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กบางรายเด็กมีภาวะขาดสารอาหาร

ผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนายอำนาจ สุกกระแสน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ พบว่า

- **จุดเด่นของชุมชน** คือ การให้ความสำคัญกับการปลูกป่า โดยคนในชุมชนมีความเสียสละและให้ความร่วมมือกับโครงการฯ เป็นอย่างดี ในกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติด้วย
- **จุดอ่อนของชุมชน** คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับทำการเกษตร และการขาดแหล่งทุนสำหรับจัดทำแปลงสาธิตการเกษตรในโครงการวิจัยพืช

๒.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน

ตารางที่ ๓.๓.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนของผู้นำชุมชน

ปัจจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาป่า การเฝ้าระวังและดับไฟป่า	๖	๗๕.๐๐
๒. เศรษฐกิจและรายได้ เช่น การแปรรูปสมุนไพรเพื่อสร้างรายได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	๖	๗๕.๐๐
๓. การให้ความรู้เรื่องป่า เช่น รมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า การปลูก/สร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน	๖	๗๕.๐๐
๔. กฎระเบียบและนโยบายทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ	๕	๖๒.๕๐
๕. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้งส่งผลให้ป่าเสื่อมโทรม ไฟป่าทำให้พืชและสัตว์ได้รับ	๔	๕๐.๐๐
๖. ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น คติความเชื่อเรื่องป่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณี	๓	๓๗.๕๐
๗. เทคโนโลยี เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ระบบเตือนภัยไฟป่า	๒	๒๕.๐๐
๘. ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การปลูกฝังค่านิยมความเป็นเจ้าของป่า	๑	๑๒.๕๐
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ		

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้นำชุมชนจำนวน ๘ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ ๓.๓.๒ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน เศรษฐกิจและรายได้ และการให้ความรู้เรื่องป่า มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ รองลงมาคือ กฎระเบียบและนโยบายทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ มีผู้ตอบจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ มีผู้ตอบจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐

ส่วนที่ ๓ ความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ

ตารางที่ ๓.๓.๓ ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ ของผู้นำชุมชน

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
๑. การบริหารการดำเนินงานโครงการฯ และการให้บริการของหน่วยราชการและเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานโครงการฯ เช่น การให้ข้อมูล การจัดฝึกอบรม	๔.๖๓	มากที่สุด
๒. การให้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ พันธุ์ และรักษาสภาพพื้นที่ป่าในโครงการฯ	๔.๕๐	มากที่สุด
๓. หน่วยงานภาครัฐ/พระสงฆ์/ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน กับเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	๔.๕๐	มากที่สุด
๔. กิจกรรมการส่งเสริมของโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น	๔.๕๐	มากที่สุด
๕. ชุมชนได้รับการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น	๔.๓๘	มากที่สุด
๖. ป่าในพื้นที่โครงการฯ เป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรหลากหลายชนิด รวมถึง ไม้หายาก เช่น จันทน์หอม รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และมีสัตว์ป่าหายากเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด	๔.๑๓	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ (เฉลี่ย)	๔.๔๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๓.๓.๓ พบว่า ผู้นำชุมชน จำนวน ๘ คน โดยรวมมีความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ ในระดับ **“มากที่สุด”** โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐ เมื่อพิจารณาประเด็นวัดความพึงพอใจ พบว่า ประเด็นที่ผู้นำชุมชนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การบริหารการดำเนินงานโครงการฯ และการให้บริการของหน่วยราชการและเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานโครงการฯ เช่น การให้ข้อมูล การจัดฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๓ รองลงมาเป็นเรื่อง ๑) การให้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ พันธุ์ และรักษาสภาพพื้นที่ป่าในโครงการฯ ๒) หน่วยงานภาครัฐ/พระสงฆ์/ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน กับเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ และ ๓) กิจกรรมการส่งเสริมของโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ๔.๕๐ และชุมชนได้รับการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๘

ส่วนที่ ๔ ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไข และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชน

๔.๑ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดูแลรักษาป่าไม้

ตารางที่ ๓.๓.๔ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการฯ ของผู้นำชุมชน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. มี	๖	๗๕.๐๐
๒. ไม่มี	๒	๒๕.๐๐
รวม	๘	๑๐๐.๐๐
ข้อเสนอแนะ (n=๖) ได้แก่		
๑. ควรเพิ่มแหล่งน้ำให้พื้นที่ที่มีการพัฒนาให้เต็มที่กว่านี้ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง เช่น การปรับปรุงและเสริมความแข็งแรงของฝายกักเก็บน้ำให้มีความมั่นคงมากขึ้น	๒	๓๓.๓๓
๒. ต้องการให้มีโครงการทำยาหม่องอีก เพราะมีประโยชน์กับประชาชนมาก พร้อมกับขยายการอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของป่าให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น สบู่ ยาสระผม	๑	๑๖.๖๗
๓. เสนอแนะให้มีการแจกพันธุ์ไม้เศรษฐกิจในชุมชน	๑	๑๖.๖๗
๔. อยากให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน	๑	๑๖.๖๗
๕. อยากให้วัดทำแปลงป่าเศรษฐกิจ เพื่อให้คนในชุมชนเห็นว่าป่าก็สร้างรายได้ได้ จะได้มีแรงจูงใจช่วยกันปลูกป่าและดูแลให้ป่าอุดมสมบูรณ์	๑	๑๖.๖๗
รวม	๖	๑๐๐.๐๐

จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ๘ คน เกี่ยวกับอุปสรรคหลักในการดูแลรักษาป่าไม้และแนวทางแก้ไข พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการปกป้องทรัพยากรป่าไม้ แต่ยังคงประสบกับอุปสรรคในหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข ดังนี้

๑) การขาดแคลนแหล่งน้ำเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการฟื้นฟูป่าและดูแลต้นไม้ที่ปลูกใหม่ ผู้นำชุมชนเสนอแนวทางแก้ไขโดยให้มีการสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นและสนับสนุนการเจริญเติบโตของพืชในฤดูแล้ง

๒) การตัดไม้ และการใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แนวทางแก้ไขที่ผู้นำชุมชนเสนอ ได้แก่ การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สักและไม้พะยูน เพื่อเป็นทางเลือกในการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนและลดแรงจูงใจในการทำลายป่า และบำรุงป่าปลูกใหม่ พร้อมจัดงบประมาณจ้างคนดูแลต้นไม้ที่ปลูกเสริมในฤดูแล้ง

๓) การขาดองค์ความรู้ในชุมชน พบว่า บางชุมชนคนยังขาดความรู้ในการป้องกันไฟป่าอย่างถูกวิธี แนวทางแก้ไขที่ผู้นำชุมชนเสนอ คือ การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันไฟป่ากับประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นการให้ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้กับแนวป่าที่เป็นพื้นที่เสี่ยงการเกิดไฟป่า

๔) ข้อจำกัดด้านกำลังคนและการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนบางรายให้ความคิดเห็นว่า การประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนยังไม่ราบรื่น และโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ มีจำนวนเจ้าหน้าที่โครงการฯ น้อย ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการโครงการฯ แนวทางแก้ไขที่ผู้นำชุมชนเสนอ คือ การจัดสรรงบประมาณจัดจ้างเจ้าหน้าที่โครงการเพิ่มเติม และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเกิดความสามัคคี

๔.๒ การส่งเสริมให้เยาวชนในการอนุรักษ์ป่าไม้

จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้นำชุมชน สามารถสรุปแนวทางส่งเสริมเยาวชนรุ่นใหม่ได้เป็น ๓ แนวทาง ดังนี้

๑) การถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์การอนุรักษ์ป่าไม้ ผู้นำชุมชนมีข้อคิดเห็นเสนอว่าควรจัดกิจกรรมมีเวทีพูดคุย เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวการอนุรักษ์ป่าจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของป่าไม้และประโยชน์ของป่าที่สามารถสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชน พร้อมกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ตั้งแต่วัยเด็ก

๒) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมอนุรักษ์ป่า โดยการจัดกิจกรรมปลูกป่า การดูแลต้นไม้ในชุมชน การบรรยายและสาธิตวิธีการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสาปลูกป่าเดือนละครั้ง และการอบรมให้เยาวชนได้ดูแลต้นไม้ในพื้นที่ของหมู่บ้าน เพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริง และซึมซับคุณค่าของป่าไม้ผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรง ช่วยสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในบทบาทของตนเอง

๓) การสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผู้นำชุมชนเสนอให้มีการสนับสนุนงบประมาณหรือจัดสวัสดิการรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแจกผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ เช่น ยาหม่อง ต้นไม้ หรือการสร้างผลงานที่จับต้องได้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้

๔.๓ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการฯ จากตาราง ๓.๓.๔ พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ สำหรับผู้นำชุมชนที่ไม่มีข้อเสนอแนะ มีจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้นำชุมชน จำนวน ๖ คน พบประเด็น ดังนี้

๑) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยเสนอให้เพิ่มแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและพัฒนา ฝายกักเก็บน้ำให้มีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓

๒) การส่งเสริมการสร้างรายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้องการให้มีโครงการทำ ยาหม่องเพิ่มเติม พร้อมทั้งขยายการอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของป่าให้มีความหลากหลาย เช่น สบู่และยาสระผม มีผู้ตอบจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗

๓) การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยเสนอให้มีการแจกพันธุ์ไม้เศรษฐกิจให้กับชุมชน มีผู้ตอบจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗

๔) การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น เสนอให้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้าง รายได้ให้แก่คนในชุมชน มีผู้ตอบจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗

๕) การใช้พื้นที่วัดส่งเสริมเศรษฐกิจสีเขียว โดยเสนอให้วัดทำแปลงป่าเศรษฐกิจ เพื่อจูงใจ ชาวบ้านให้เห็นว่าการปลูกป่าสามารถสร้างรายได้ และกระตุ้นให้เกิดการดูแลป่าอย่างยั่งยืน มีผู้ตอบ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗

๓.๔ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพระสงฆ์

จากการสัมภาษณ์พระอรุณ จิตรพงษ์ (ฉายาหามาธิ) อายุ ๖๙ ปี พรรษาที่ ๑๐ คณะสงฆ์ ฝ่ายมหานิกาย มีวิทยฐานะเป็นพระนักธรรมเอก ตำแหน่งทางการปกครองคือผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ ได้กรุณาเล่าให้ผู้สัมภาษณ์ฟังว่า ตัวท่านเองได้รับการถ่ายทอดเรื่องราวจากพระครูศรีธรรมมาภินันท์ หรือ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ เกี่ยวกับพื้นที่ป่าชุมชนแห่งนี้ ซึ่งในอดีตเคยมีพระจำพรรษามาก่อน และปัจจุบัน พระครูศรีธรรมมาภินันท์ได้ปฏิบัติหน้าที่มาเป็นระยะเวลา ๓๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ โดยท่านเล่าให้ฟังว่า ก่อนที่จะมีการถวายฎีกาขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ ชาวบ้านได้ร่วมกันในการดูแลปกป้องพื้นที่ป่าแห่งนี้ และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ พืชสมุนไพร และสัตว์ป่าที่มีความสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีนายทุนเข้ามาทำเหมืองแร่ในพื้นที่ทำให้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไป ต่อมาเมื่อบริษัทเอกชนยุติการทำเหมืองแร่ลงชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันและขอให้พระครูศรีธรรมมาภินันท์เป็นผู้ถวายฎีกาเนื่องจากหลวงพ่อบริสุทธิ์มีความน่าเชื่อถือ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน เพื่อรับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทั้งนี้ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดการบุกรุกทำลายป่า

เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงรับไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แล้ว พระครูศรีธรรมมาภินันท์ได้มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ปลูกป่าและจัดกิจกรรมของโครงการฯ ร่วมกับชุมชน โดยการใช้พระธรรมหรือธรรมะเป็นเครื่องมือในการสอนชาวบ้านให้มีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน พร้อมทั้งปลูกฝังแนวคิดการอนุรักษ์ป่าให้คงอยู่ด้วยความยั่งยืน พระครูศรีธรรมมาภินันท์ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีเมตตาเอื้ออาทรและการรักษาชีวิตสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในป่าชุมชนซึ่งมีจำนวนมาก เช่น ไก่ป่า และงูจงอาง โดยสอนให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลาย

ในกรณีที่ทางวัดมีกิจกรรมต่าง ๆ ชาวบ้านก็จะมาช่วยกันปลูกป่าในพื้นที่โครงการฯ รวมถึงเจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้ส่งเสริมให้นำกล้าไม้กลับไปปลูกที่ครัวเรือนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย นอกจากนี้ในช่วงวันสำคัญต่าง ๆ ทางโรงเรียนในพื้นที่ เช่น โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โรงเรียนอนุบาลสามร้อยยอด (บ้านหนองแก) ตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้นำนักเรียนมาร่วมทำกิจกรรมที่วัด เช่น ทำความสะอาดวัด ถวายเทียน และร่วมปลูกต้นไม้ โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็ก และครูเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เด็กนักเรียนได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของวัดมากขึ้น และได้เรียนรู้จากการฟังเทศน์ในเรื่องของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และซึมซับการอนุรักษ์ป่าไม้ตั้งแต่วัยเยาว์

๑. ผลกระทบจากโครงการฯ ต่อวิถีชีวิตและวัดเขาถ้ำ

พระอรุณ จิตรพงษ์ ได้กล่าวว่า หากเปรียบเทียบวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยรอบพื้นที่ฯ และวัดก่อนและหลังมีโครงการฯ พบว่า โครงการฯ มีผลกระทบทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไปในเชิงบวกอย่างชัดเจน เนื่องจากความสามัคคีของคนในชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่า ส่งผลให้สามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้มากขึ้น ทั้งการเก็บเห็ด พืชสมุนไพร และฟืนสำหรับใช้ในอุปโภคบริโภค อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จากป่าอาจลดลงตามสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบโครงการฯ ที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ พระอรุณฯ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำสวนของตนเองมากขึ้น จึงไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่ามากเหมือนในอดีต อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ป่ายังคงมีพืชสมุนไพรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ต้นสบู่เลือด ซึ่งเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ ชาวบ้านสามารถสกัดน้ำมันจากต้นสบู่เลือดเพื่อนำไปทำเป็นตำหรับยาสมุนไพรสำหรับทานวดรักษาอาการปวดเมื่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับวัดเขาถ้ำเองไม่ได้รับผลกระทบด้านลบ แต่กลับให้ความร่วมมือกับโครงการฯ เช่น การใช้พื้นที่วัดเพื่อเป็นสถานที่จัดอบรมให้แก่ชาวบ้านในบางโอกาส และใช้พื้นที่วัดบางส่วนมอบให้โครงการฯ เพื่อขุดสระเก็บน้ำไว้ใช้ในโครงการฯ และชุมชน นอกจากนี้ การขยายตัวของชุมชนยังนำมาซึ่งระบบชลประทานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น กรมชลประทานได้มาขุดคลองชลประทานเพื่อให้วัดและชุมชนมีน้ำใช้สำหรับการอุปโภคบริโภคซึ่งสามารถบรรเทาปัญหาแล้งได้บ้างในช่วงฤดูแล้ง

๒. ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับโครงการฯ

พระอรุณ จิตรพงษ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการฯ ว่า ควรอนุรักษ์และดูแลพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์และเพิ่มปริมาณป่าให้มากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพอากาศที่ดี ท่านยังมีความคิดเห็นว่า ไม่ควรสร้างถาวรวัตถุเพิ่มเติมในวัด เนื่องจากจะทำให้เกิดความวุ่นวายและไม่สงบ ซึ่งขัดต่อวิถีชีวิตที่สมถะและพอเพียงตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ท่านจึงกล่าวว่า “การสร้างคน ดีกว่าสร้างวัตถุ” เพื่อสอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว วัดเขาถ้ำมีแผนในการจัดโครงการ “ต้นกล้าธรรม” เพื่ออบรมจิตใจเด็กและเยาวชนให้รู้จักคุณธรรมและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการปลูกฝังให้เด็กรู้จักความจริง ละเว้นการทำชั่ว มุ่งสู่การทำความดี และทำจิตใจให้ผ่องใส ซึ่งเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยการดำเนินงานโครงการจะประสานงานกับโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อนำเด็กนักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดเขาถ้ำ สัปดาห์ละ ๑ วัน โดยจะเน้นไปที่กลุ่มเด็กที่มีอายุตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป

๓.๕ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามประชาชน

จากการสอบถามข้อมูลจากประชาชนผู้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๙๔ คน มีผลการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องของประชาชน ผู้รับประโยชน์จากโครงการฯ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน สถานภาพในครัวเรือน การเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครในชุมชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ ๓.๕.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๕.๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	เพศ	๑. ชาย	๔๔	๔๖.๘๑
		๒. หญิง	๕๐	๕๓.๑๙
		รวม	๙๔	๑๐๐.๐๐
๒	อายุ	๑. ต่ำกว่า ๔๑ ปี	๑๑	๑๑.๗๐
		๒. ๔๑-๕๐ ปี	๒๔	๒๕.๕๓
		๓. ๕๑-๖๐ ปี	๒๙	๓๐.๘๕
		๔. ๖๑ ปี ขึ้นไป	๓๐	๓๑.๙๒
		อายุเฉลี่ย ๕๔ ปี มากที่สุด ๗๙ ปี และน้อยที่สุด ๒๒ ปี		
รวม		๙๔	๑๐๐.๐๐	
๓	ระดับการศึกษา	๑. ประถมศึกษา	๕๒	๕๕.๓๒
		๒. มัธยมศึกษา	๓๐	๓๑.๙๒
		๓. ปวช. หรือ ปวส.	๖	๖.๓๘
		๔. ปริญญาตรี	๔	๔.๒๖
		๕. สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๑.๐๖
		๖. ไม่ได้เข้าเรียน	๑	๑.๐๖
		รวม	๙๔	๑๐๐.๐๐
๔	อาชีพหลัก	๑. เกษตรกร	๕๓	๕๖.๓๘
		๒. รับจ้างทั่วไป	๑๕	๑๕.๙๖
		๓. ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	๑๕	๑๕.๙๖
		๔. อื่น ๆ	๑๑	๑๑.๗๐
		รวม	๙๔	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓.๕.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
๔.๑ อาชีพหลัก เกษตรกร โดยมีกิจกรรม การเกษตรกร ดังนี้	๑. การปลูกพืชสวน (ไม้ผล) ได้แก่ มะม่วง เช่น มะม่วงแก้วขมิ้น มะม่วง น้ำดอกไม้สีทอง สับปะรด มะพร้าว ปาล์ม กล้วย เช่น กล้วยน้ำว้า ขนุน และฝรั่ง		
	๒. ทำนา		
	๓. ทำไร่ เช่น ข้าวโพด		
	๔. พืชผักสวนครัว เช่น ใบเตย		
	๕. ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น สัก		
๔.๒ อาชีพหลัก อื่น ๆ (n=๑๑) ได้แก่	๑. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	๔	๓๖.๓๖
	๒. แม่บ้าน	๔	๓๖.๓๖
	๓. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	๒	๑๘.๑๘
	๔. สารวัตรกำนัน	๑	๙.๐๙
รวม		๑๑	๑๐๐.๐๐
๕ อาชีพรอง	๑. มี	๔๒	๔๔.๖๘
	๒. ไม่มี	๕๒	๕๕.๓๒
รวม		๙๔	๑๐๐.๐๐
๕.๑ อาชีพรอง (n=๔๒) ได้แก่	๑. รับจ้างทั่วไป	๑๓	๓๐.๙๕
	๒. เกษตรกร	๑๒	๒๘.๕๗
	๓. ค้าขาย	๕	๑๑.๙๑
	๔. เลี้ยงโค	๕	๑๑.๙๑
	๕. แม่บ้าน	๒	๔.๗๖
	๖. ก่อสร้าง	๒	๔.๗๖
	๗. เลี้ยงแพะเนื้อ	๑	๒.๓๘
	๘. เก็บค่าน้ำประปาภายในหมู่บ้าน	๑	๒.๓๘
	๙. บริการเช่ารถบรรทุก ๑๘ ล้อ	๑	๒.๓๘
รวม		๔๒	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓.๕.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๖	ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	๑. น้อยกว่า ๑๑ ปี	๖	๖.๓๘
		๒. ๑๑-๒๐ ปี	๑๔	๑๔.๘๙
		๓. ๒๑-๓๐ ปี	๘	๘.๕๑
		๔. ๓๑-๔๐ ปี	๑๘	๑๙.๑๕
		๕. ๔๑-๕๐ ปี	๒๒	๒๓.๔๐
		๖. ๕๐ ปีขึ้นไป	๒๖	๒๗.๖๖
		ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนเฉลี่ย ๔๐ ปี มากที่สุด ๗๑ ปี และน้อยที่สุด ๕ ปี		
รวม		๙๔	๑๐๐.๐๐	
๗	สถานภาพในครัวเรือน	๑. หัวหน้าครัวเรือน	๕๓	๕๖.๓๘
		๒. สมาชิกในครัวเรือน	๔๑	๔๓.๖๒
รวม		๙๔	๑๐๐.๐๐	
๘	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	๑. จำนวน ๑-๒ คน	๒๕	๒๖.๖๐
		๒. จำนวน ๓-๔ คน	๓๑	๓๒.๙๘
		๓. จำนวน ๕-๖ คน	๒๒	๒๓.๔๐
		๔. จำนวน ๗-๘ คน	๑๒	๑๒.๗๗
		๕. จำนวน ๙-๑๐ คน	๔	๔.๒๖
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๔ คน มากที่สุด ๑๐ คน และน้อยที่สุด ๑ คน				
รวม		๙๔	๑๐๐.๐๐	
๙	การเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครในชุมชน	๑. เป็นสมาชิกกลุ่ม	๘๒	๘๗.๒๓
		๒. ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	๑๒	๑๒.๗๗
รวม		๙๔	๑๐๐.๐๐	
๙.๑	กลุ่มในชุมชน (n=๙๔) ได้แก่	๑. กลุ่มออมทรัพย์	๔๘	๕๑.๐๖
		๒. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	๔๕	๔๗.๘๗
		๓. กลุ่มผู้ใช้น้ำ	๓๒	๓๔.๐๔
		๔. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)	๓๐	๓๑.๙๑
		๕. กลุ่มฌาปนกิจ	๓๐	๓๑.๙๑
		๖. กลุ่มสตรี	๒๒	๒๓.๔๐
		๗. กลุ่มผู้นำชุมชน	๒๐	๒๑.๒๘
		๘. เครือข่ายป่าชุมชน	๑๙	๒๐.๒๑

ตารางที่ ๓.๕.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคล			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๙.๑ กลุ่มในชุมชน (ต่อ) (n=๙๔) ได้แก่	๙. กลุ่มอื่น ๆ		๑๐	๑๐.๖๔
	๑๐. เครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสบป.)		๕	๕.๓๒
	๑๑. เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)		๓	๓.๑๙
	หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ			
๙.๒ กลุ่มอื่น ๆ (n=๑๐) ได้แก่	๑. กรรมการการศึกษา		๑	๑๐.๐๐
	๒. กรรมการโรงเรียนบ้านหนองตาแต้ม มอบทุนให้นักเรียน		๑	๑๐.๐๐
	๓. กลุ่ม GP มะม่วง		๑	๑๐.๐๐
	๔. กลุ่มชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้		๑	๑๐.๐๐
	๕. กลุ่มป่าไม้ หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองมะค่า		๑	๑๐.๐๐
	๖. กลุ่มมะพร้าวแปลงใหญ่		๑	๑๐.๐๐
	๗. คณะกรรมการป่าชุมชนรับผิดชอบดูแลเขาถ้ำ		๑	๑๐.๐๐
	๘. คณะกรรมการหมู่บ้าน		๑	๑๐.๐๐
	๙. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร		๑	๑๐.๐๐
	๑๐. รองประธานคุ้มในหมู่บ้าน		๑	๑๐.๐๐
	รวม		๑๐	๑๐๐.๐๐
๑๐ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน (n=๙๔)	๑. การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาดูแลป่า การเฝ้าระวังและดับไฟป่า		๖๑	๖๔.๘๙
	๒. กฎระเบียบและนโยบายทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ		๕๗	๖๐.๖๔
	๓. การให้ความรู้เรื่องป่า เช่น ธรรมชาติ ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า การปลูก/สร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน		๕๕	๕๘.๕๑

ตารางที่ ๓.๕.๑ (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑๐ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน (ต่อ) (n=๙๔)	๔. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้งส่งผลให้ป่าเสื่อมโทรม ไฟป่าทำให้พืชและสัตว์ได้รับผลกระทบ	๕๕	๕๘.๕๑
	๕. ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น คติความเชื่อเรื่องป่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณี	๔๕	๔๗.๘๗
	๖. เศรษฐกิจและรายได้ เช่น การแปรรูปสมุนไพรเพื่อสร้างรายได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	๓๕	๓๗.๒๓
	๗. เทคโนโลยี เช่น ระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ (GIS) ระบบเตือนภัยไฟป่า	๒๔	๒๕.๕๓
	๘. ปัจจัยอื่น ๆ	๖	๖.๓๘
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ			
๑๐.๑ ปัจจัยอื่น ๆ (n=๖) ได้แก่	๑. ความชุ่มชื้นจากการปลูกต้นไม้	๒	๓๓.๓๓
	๒. หากให้มีการทำเหมืองคนในชุมชนจะไม่ปลอดภัยจากสารเคมีและมลพิษ รวมทั้งในหมู่บ้านก็จะปกคลุมไปด้วยฝุ่นละออง ไม่สะดวกในการเดินทาง	๑	๑๖.๖๗
	๓. เชื่อว่าเมื่อมีป่าจะทำให้เกิดพืชอาหารป่า เช่น เห็ด กระจับปี่ ซึ่งมนุษย์ สัตว์ สามารถนำมาบริโภคได้	๑	๑๖.๖๗
	๔. ป่ามีเห็ดโคน กระจับปี่ให้แพะ หลัวให้โคกินได้ ช่วยกันบำรุงรักษา	๑	๑๖.๖๗
	๕. ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้จันทน์หอม	๑	๑๖.๖๗
รวม		๖	๑๐๐.๐๐

๑.๑ เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๑๙ และเป็นเพศชาย จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘๑

๑.๒ อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๔ ปี โดยมีอายุมากที่สุด คือ ๗๙ ปี และอายุน้อยที่สุดคือ ๒๒ ปี เมื่อจำแนกช่วงอายุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๒ รองลงมาคือ ช่วงอายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๕ และช่วงอายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕๓

๑.๓ ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๒ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๒ และมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือ ปวส. จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๘

๑.๔ อาชีพหลัก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักเป็น เกษตรกร จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๘ ได้แก่ ปลูกพืชสวน (ไม้ผล) เช่น มะม่วง สับปะรด และมะพร้าว ทำนา ทำไร่ ปลูกผักสวนครัว และปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไปและผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มีผู้ตอบในสัดส่วนเท่ากัน จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๖ และประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แม่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสารวัตรกำนัน

๑.๕ อาชีพรอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีอาชีพรอง จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๒ สำหรับผู้ที่ระบุว่ามีอาชีพรอง มีจำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๘ ผลจากการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรอง จำนวน ๔๒ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๕ รองลงมาคือ เกษตรกร จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๗ และประกอบอาชีพค้าขายและเลี้ยงโค มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๐

๑.๖ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย ๔๐ ปี โดยมีผู้ที่อาศัยในชุมชนมากที่สุด ๗๑ ปี และน้อยที่สุด ๕ ปี เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาที่อาศัยพบว่า กลุ่มที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖๖ รองลงมาคือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในช่วง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๐ และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในช่วง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๕

๑.๗ สถานภาพในครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๘ และเป็นสมาชิกในครัวเรือน จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖๒

๑.๘ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน ๓-๔ คน มีผู้ตอบจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙๘ รองลงมาคือ มีสมาชิกจำนวน ๑-๒ คน มีผู้ตอบจำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๐ และมีสมาชิกจำนวน ๕-๖ คน มีผู้ตอบจำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๐ โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๔ คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด ๑๐ คน และน้อยที่สุด ๑ คน

๑.๙ การเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครในชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ตนเองเป็นสมาชิกกลุ่มหรืออาสาสมัครในชุมชน จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๒๓ และผู้ที่ระบุว่า ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด มีจำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๗ เมื่อพิจารณาในกลุ่มในชุมชน โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครในชุมชน จำนวน ๘๒ คน สามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า กลุ่มที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมเป็นสมาชิกสูงสุด ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๖ รองลงมาคือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘๗ และเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๔

๑.๑๐ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๙๔ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้มากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาป่า การเฝ้าระวังและดับไฟป่า มีผู้ตอบจำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘๙ รองลงมาคือ กฎระเบียบและนโยบายทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ มีผู้ตอบจำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๖๔ และการให้ความรู้เรื่องป่า เช่น ธรรมชาติให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า การปลูก/สร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน มีผู้ตอบจำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ
ของประชาชนผู้รับประโยชน์จากโครงการฯ ประกอบไปด้วย สมาชิกในครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จาก
โครงการ วัตถุประสงค์การเข้าไปใช้ประโยชน์ ปัญหาจากการใช้ประโยชน์ และการได้รับโอกาสสร้างรายได้
เพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ ๓.๕.๒ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๕.๒ ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การใช้ประโยชน์			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	การเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ	๑. เข้าไปใช้ประโยชน์	๓๑	๓๒.๙๘
		๒. ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์	๖๓	๖๗.๐๒
รวม			๙๔	๑๐๐.๐๐
๒	สมาชิกในครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์ (n=๓๑)	๑. ตัวเอง	๒๖	๘๓.๘๗
		๒. คู่สมรส	๑๑	๓๕.๔๘
		๓. บุตร/หลาน	๙	๒๙.๐๓
		๔. บิดามารดา	๒	๖.๔๕
		๕. ทุกคนในครัวเรือน	๒	๖.๔๕
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ				
๓	วัตถุประสงค์การเข้าไปใช้ประโยชน์ (n=๓๑)	๑. ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน	๒๕	๘๐.๖๕
		๒. ใช้เป็นแหล่งสร้างรายได้	๘	๒๕.๘๑
		๓. วัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้แก่ตัดหญ้าในโครงการฯ เพื่อนำมาเลี้ยงโค	๒	๖.๔๕
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ				
๔	ปัญหาการเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ (n=๓๑)	๑. ไม่มี	๓๑	๑๐๐.๐๐
		๒. มี	๐	๐.๐๐
รวม			๓๑	๑๐๐.๐๐
๕	โอกาสสร้างรายได้ (n=๓๑)	๑. ช่วยเพิ่มโอกาส	๑๔	๔๕.๑๖
		๒. ไม่ช่วยเพิ่มโอกาส	๑๗	๕๔.๘๔
รวม			๓๑	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓.๕.๒ (ต่อ) ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การใช้ประโยชน์			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕.๑	ช่วยเพิ่มโอกาส (n=๑๔) ได้แก่	๑. รายได้จากการเก็บและจำหน่ายอาหารป่าและพืชสมุนไพร เช่น เห็ดโคน ผักหวานป่า และมะกอกป่า	๘	๕๗.๑๕
		๒. ไม่ระบุ	๔	๒๘.๕๗
		๓. ความชุ่มชื้นจากป่าช่วยให้สวนผลไม้เติบโต เพิ่มโอกาสสร้างรายได้	๑	๗.๑๔
		๔. เลี้ยงชันโรงผสมเกสรชมพู ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น จึงทำให้ขายได้มากขึ้น	๑	๗.๑๔
		รวม	๑๔	๑๐๐.๐๐
๕.๒	ไม่ช่วยเพิ่มโอกาส (n=๑๗) ได้แก่	๑. การใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ช่วยลดรายจ่าย	๑๐	๕๘.๘๓
		๒. ไม่ระบุ	๕	๒๙.๔๑
		๓. เนื่องจากไม่มีเวลา จึงไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์หรือจำหน่าย	๑	๕.๘๘
		๔. ในบางปีมีเห็ดจำนวนน้อย	๑	๕.๘๘
		รวม	๑๗	๑๐๐.๐๐

๒.๑ การเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐๒ แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะรับทราบว่าเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และบางรายทราบว่าสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ แต่การเข้าไปใช้ประโยชน์ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น พื้นที่โครงการฯ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ซึ่งมีกฎระเบียบกำหนดให้ต้องขออนุญาตก่อนการเข้าใช้พื้นที่จากป่าชุมชน และบางรายมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลหรืออยู่คนละหมู่บ้าน สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามหรือสมาชิกในครัวเรือนที่ระบุว่าเคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ มีจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙๘

๒.๒ สมาชิกในครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์ จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าตนเองหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๓๑ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า สมาชิกในครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ ตัวผู้ตอบแบบสอบถามเอง จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๘๗ รองลงมาคือ คู่สมรส จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔๘ และ บุตร/หลาน จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๓

๒.๓ วัตถุประสงค์การเข้าไปใช้ประโยชน์ จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าตนเองหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๓๑ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า ส่วนใหญ่เข้าไปใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เช่น เก็บฟืน เผาถ่าน หาววัสดุก่อสร้าง เก็บพืชสมุนไพรเพื่อการรักษาอาการเจ็บป่วยทั่วไป เช่น รางจืด เก็บอาหารจากป่าเพื่อบริโภคเอง เช่น ผักหวาน เห็ด หน่อไม้ และผักปลัง รวมถึงเข้าไปใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีผู้ตอบจำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๖๕ รองลงมาคือ ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งสร้างรายได้ เช่น การขายฟืน/ถ่าน ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เก็บพืชสมุนไพรไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ยาหม่องและยาต้ม เก็บอาหารจากป่าเพื่อจำหน่าย เช่น เห็ดโคน และเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผู้ตอบจำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๑ และวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้แก่ ตัดหญ้าในโครงการฯ เพื่อนำมาเลี้ยงโค มีผู้ตอบจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๕

๒.๔ ปัญหาการใช้ประโยชน์ จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าตนเองหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๓๑ คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดระบุว่า ไม่มีปัญหาการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐

๒.๕ การได้รับโอกาสสร้างรายได้เพิ่มเติม จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าตนเองหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๓๑ คน พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าการเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ ไม่ได้ช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๘๔ โดยระบุว่าเข้าไปใช้ประโยชน์จากการหาของป่าเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น แต่อาจช่วยลดรายจ่ายลงได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๑๖ ระบุว่าโครงการฯ มีส่วนช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ โดยส่วนใหญ่ได้รายได้จากการเก็บและจำหน่ายอาหารป่า และพืชสมุนไพร เช่น เห็ดโคน ซึ่งนิยมเก็บปีละ ๑ ครั้ง เพื่อคงเหลือเชื้อพันธุ์ไว้สำหรับการเก็บในปีถัดไป รวมถึงผักหวานป่า และมะกอกป่า บางรายระบุว่าสามารถนำหญ้าคามมาเย็บเป็นตับคาเพื่อนำไปใช้มุงหลังคาและจำหน่ายได้ นอกจากนี้ ความชุ่มชื้นจากป่าที่ส่งผลประโยชน์ทางอ้อมให้กับต้นไม้ในสวนของเกษตรกรเติบโตได้ดีขึ้น และเกษตรกรบางรายสามารถเลี้ยงชันโรงเพื่อช่วยผสมเกสรชมพู ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและสามารถนำไปจำหน่ายสร้างรายได้เพิ่มเติมได้อีกทางหนึ่ง

ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ต่อชุมชน

ข้อมูลผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ประกอบไปด้วย ๑) การได้รับองค์ความรู้หรือการอบรม ๒) การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ และการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอด ๓) การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ และ ๔) การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตหลังจากมีโครงการฯ ของประชาชนผู้รับประโยชน์จากโครงการฯ ซึ่งมีผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ ๓.๕.๓ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๕.๓ ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ด้านองค์ความรู้ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	การได้รับองค์ความรู้หรือการอบรม	๑. เคย	๗๒	๗๖.๖๐
		๒. ไม่เคย	๒๒	๒๓.๔๐
รวม			๙๔	๑๐๐.๐๐
๒	องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน (n=๗๒)	๑. ประวัติความเป็นมาของโครงการฯ เช่น การร้องขอถวายฎีกา	๒๗	๓๗.๕๐
		๒. ประวัติศาสตร์ชุมชน ได้แก่		
		๒.๑ ประวัติศาสตร์ชุมชนทั่วไป เช่น ความเป็นมาของหมู่บ้าน การตั้งถิ่นฐาน	๑๔	๑๙.๔๔
		๒.๒ รับทราบเหตุการณ์ การทำเหมืองแร่ในพื้นที่	๔	๕.๕๕
		๒.๓ การก่อตั้งชุมชนในพื้นที่ซึ่งมีประวัติยาวนานกว่า ๖๐ ปี	๑	๑.๓๗
		๒.๔ การปลูกต้นไม้ และการเกิดไฟฟ้าในชุมชน	๑	๑.๓๗
		หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ		
๒.๑	ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ (n=๓๑) ได้แก่	๑. ไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้	๑๗	๕๔.๘๔
		๒. อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง	๖	๑๙.๓๕
		๓. ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน	๓	๙.๖๘
		๔. เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ)	๒	๖.๔๕
		๕. อดีตหัวหน้าโครงการฯ	๑	๓.๒๓

ตารางที่ ๓.๕.๓ (ต่อ) ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ด้านองค์ความรู้ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒.๑	ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ (ต่อ) ได้แก่	๖. เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ	๑	๓.๒๓
		๗. ปราชญ์ชาวบ้าน	๑	๓.๒๓
รวม			๓๑	๑๐๐.๐๐
๓	องค์ความรู้ด้านป่าไม้ (n=๗๒)	๑. การปลูกพืชสมุนไพร	๔๖	๖๓.๘๙
		๒. การสร้างปลูกจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์รักษาป่าไม้และสัตว์ป่า	๔๑	๕๖.๙๔
		๓. การพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เช่น การฟื้นฟูป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง	๓๙	๕๔.๑๗
		๔. การป้องกันรักษาและควบคุมไฟป่า	๓๖	๕๐.๐๐
		๕. การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากป่า เช่น ไม้ขนาดเล็ก	๑๙	๒๖.๓๙
		๖. อื่น ๆ	๔	๕.๕๖
		หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ		
๓.๑	อื่น ๆ (n=๔) ได้แก่	๑. องค์ความรู้เรื่องพันธุ์ไม้ที่กรมป่าไม้มาแจก เช่น ต้นกระถินยักษ์และหญ้าแฝก	๒	๕๐.๐๐
		๒. ประโยชน์ของการปลูกป่า เช่น ช่วยลดมลพิษ	๑	๒๕.๐๐
		๓. องค์ความรู้ด้านการเป็นจิตอาสา ตัดแต่งต้นไม้ และการปลูกต้นไม้	๑	๒๕.๐๐
รวม			๔	๑๐๐.๐๐
๓.๒	ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ (n=๕๕) ได้แก่	๑. เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ)	๓๐	๕๔.๕๔
		๒. ไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้	๑๗	๓๐.๙๑
		๓. ผู้ใหญ่บ้าน	๓	๕.๔๕
		๔. ปราชญ์ชาวบ้าน	๒	๓.๖๔
		๕. เจ้าหน้าที่อำเภอ	๑	๑.๘๒
		๖. หมอสมุนไพร จากอำเภอยาง	๑	๑.๘๒

ตารางที่ ๓.๕.๓ (ต่อ) ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ด้านองค์ความรู้ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๓.๒	ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ (ต่อ) ได้แก่	๗. หน่วยควบคุมไฟฟ้าหนองพลับ ห้วยสัตว์ใหญ่	๑	๑.๘๒
รวม			๕๕	๑๐๐.๐๐
๔	องค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (n=๗๒)	๑. การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ยาหม่องและยารักษาโรค ๒. การผลิตน้ำส้มควันไม้ ๓. อื่น ๆ เช่น ยาดม น้ำมันทาแก้ปวดเมื่อย เป็นต้น ๔. การต่อยอดและขยายการเลี้ยงชันโรง	๖๑ ๓๑ ๑๓ ๑๑	๘๔.๗๒ ๔๓.๐๖ ๑๘.๐๖ ๑๕.๒๘
หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ				
๔.๑	อื่น ๆ (n=๑๓) ได้แก่	๑. การทำปุ๋ยหมัก ๒. การแปรรูปสมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพ เช่น ยาดม น้ำมันทาแก้ปวดเมื่อย ยาสระผม การทำลูกประคบ ๓. การใช้สมุนไพรในการป้องกันศัตรูพืช เพื่อลดสารเคมี เช่น สารไล่แมลงจากสะเดา ๔. การปรับปรุงดินด้วยใบไม้ ๕. การเพาะกล้าไม้ เช่น สัก มะขามป้อม มะริด ๖. แปรรูปทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำภาชนะจากใบไม้ ๗. การศึกษาดูงานแหล่งสมุนไพร (อำเภอยางาย)	๔ ๓ ๒ ๑ ๑ ๑ ๑	๓๐.๗๗ ๒๓.๐๙ ๑๕.๓๘ ๗.๖๙ ๗.๖๙ ๗.๖๙ ๗.๖๙
รวม			๑๓	๑๐๐.๐๐
๔.๒	ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่	๑. เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ) ๒. ไม่สามารถระบุว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ๓. หมอสมุนไพร จากอำเภอยางาย	๒๙ ๑๙ ๓	๔๖.๗๗ ๓๐.๖๕ ๔.๘๔

ตารางที่ ๓.๕.๓ (ต่อ) ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ด้านองค์ความรู้ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๔.๒	ผู้ถ่ายทอด องค์ความรู้ (ต่อ) ได้แก่	๔. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น หน่วยงานของ จังหวัดเพชรบุรี อบต. หนองตาแต้ม และเกษตรอำเภอ	๓	๔.๘๔
		๕. ปราชญ์ชาวบ้าน	๒	๓.๒๓
		๖. ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	๒	๓.๒๓
		๗. กลุ่มสตรี	๑	๑.๖๑
		๘. หมอдин	๑	๑.๖๑
		๙. หมู่บ้านเคยจัดฐานเรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง	๑	๑.๖๑
		๑๐. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	๑	๑.๖๑
		รวม		๖๒
๕	องค์ความรู้ ด้านอื่น ๆ (n=๙)	๑. การเกษตร เช่น การทำนา การปลูกผัก และการทำปุ๋ยชีวภาพ	๓	๓๓.๓๔
		๒. การเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ดำ	๒	๒๒.๒๒
		๓. การทำผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า	๒	๒๒.๒๒
		๔. การแปรรูปข้าวเกรียบปลาหมอคางดำ	๑	๑๑.๑๑
		๕. การดูแลผู้สูงอายุ	๑	๑๑.๑๑
		รวม		๙
๕.๑	ผู้ถ่ายทอด องค์ความรู้ ได้แก่	๑. เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนา ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ)	๒	๒๒.๒๒
		๒. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น เกษตรอำเภอ	๒	๒๒.๒๒
		๓. ไม่สามารถระบุว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอด องค์ความรู้	๒	๒๒.๒๒
		๔. กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.)	๑	๑๑.๑๑
		๕. ธนาคาร ธกส.	๑	๑๑.๑๑
		๖. ผู้ใหญ่บ้าน	๑	๑๑.๑๑
		รวม		๙

๓.๑ การได้รับองค์ความรู้หรือการอบรม

จากตารางที่ ๓.๕.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๖๐ และมีผู้ที่ไม่เคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๐ บางรายระบุเพิ่มเติมว่า แม้ตนเองไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมอบรมได้เนื่องจากภาระหน้าที่หรือเวลาไม่เอื้ออำนวย แต่ได้มอบหมายให้สมาชิกในครัวเรือนไปเข้าร่วมแทน ขณะที่บางรายยังไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ มาก่อน เมื่อพิจารณาแยกประเภทขององค์ความรู้ด้านต่าง ๆ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

๑) องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๗๒ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับทราบประวัติความเป็นมาของโครงการฯ มากที่สุด มีผู้ตอบจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙๙ รองลงมาคือ ประวัติศาสตร์ชุมชนทั่วไป เช่น ความเป็นมาของหมู่บ้าน จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๘ และรับทราบความเป็นมาของการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๘

เมื่อสอบถามผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๑ คน ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนได้ และไม่สามารถระบุว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประวัติชุมชน จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๘๔ รองลงมาคือได้รับองค์ความรู้จากอดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๕ และได้รับองค์ความรู้จากผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๘

๒) องค์ความรู้ด้านป่าไม้ จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๗๒ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับองค์ความรู้เรื่องการปลูกพืชสมุนไพรมากที่สุด จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘๙ รองลงมาคือ การสร้างปลูกจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์รักษาป่าไม้และสัตว์ป่า จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๙๔ และการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เช่น การฟื้นฟูป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๗

เมื่อสอบถามผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านป่าไม้ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๕๕ คน ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านป่าไม้ได้ โดยส่วนใหญ่ได้รับองค์ความรู้จากเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ) จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๔ รองลงมาคือ ไม่สามารถระบุว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านป่าไม้ จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๑ และได้รับองค์ความรู้จากผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๕

๓) องค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๗๒ คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับองค์ความรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรมากที่สุด จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๗๒ รองลงมาคือ การผลิตน้ำส้มควันไม้ จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๖ และอื่น ๆ จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๖ ยกตัวอย่างเช่น การทำปุ๋ยหมัก การแปรรูปสมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพ เช่น ยาต้ม น้ำมันทาแก้ปวดเมื่อย ยาสระผม การทำลูกประคบ และการใช้สมุนไพรในการป้องกันศัตรูพืชเพื่อลดสารเคมี เช่น สารไล่แมลงจากสะเดา เป็นต้น

เมื่อสอบถามผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๖๒ คน ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ โดยส่วนใหญ่ได้รับองค์ความรู้จากเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ) จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๗ รองลงมาคือ ไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านคุณภาพชีวิต จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๕ และได้รับองค์ความรู้จากหมอสุนไพโร จากอำเภอท้ายาง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น หน่วยงานของจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม และเกษตรอำเภอ มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๔

๔) องค์ความรู้ด้านอื่น ๆ จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๗๒ คน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๙ คน ที่ได้รับองค์ความรู้ด้านอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการเกษตร ได้แก่ การทำนา การปลูกผัก และการทำปุ๋ยชีวภาพ มีผู้ตอบจำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๔ รองลงมาคือ การเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ดำ และการทำผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒

เมื่อสอบถามผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับองค์ความรู้จากเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ (โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น เกษตรอำเภอ และไม่สามารถระบุได้ว่าหน่วยงานใดเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านอื่น ๆ มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒ รองลงมาคือ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ธนาคาร ธกส. และผู้ใหญ่บ้าน มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑

๓.๒ การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ และการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

หรือต่อยอด

ตารางที่ ๓.๕.๔ ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ และการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอด ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ	๑. ประจำทุก ๑ เดือน	๖	๘.๓๓
		๒. ประจำทุก ๖ เดือน	๓	๔.๑๗
		๓. ประจำปี	๘	๑๑.๑๑
		๔. บางครั้งบางคราว	๒๘	๓๘.๘๙
		๕. ทุกครั้งที่มีกิจกรรม/การจัดอบรม	๑๙	๒๖.๓๙
		๖. อื่น ๆ	๘	๑๑.๑๑
		รวม		๗๒
๑.๑	อื่น ๆ (n=๘) ได้แก่	๑. ๑ ครั้ง	๖	๗๕.๐๐
		๒. ๑ ครั้ง ในปี ๒๕๖๖	๑	๑๒.๕๐
		๓. ไม่ได้เข้าร่วมในปีที่ผ่านมา	๑	๑๒.๕๐
รวม		๘	๑๐๐.๐๐	
๒	การนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอด	๑. นำไปใช้ได้เลยทันที	๒๗	๓๗.๕๐
		๒. ไม่ระบุ	๒๑	๒๙.๑๗
		๓. นำไปใช้ได้บ้าง	๑๗	๒๓.๖๑
		๔. อื่น ๆ	๗	๙.๗๒
รวม		๗๒	๑๐๐.๐๐	
๒.๑	นำองค์ความรู้ไปใช้ได้เลยทันที (n=๒๗) ได้แก่	๑. การผลิต/ใช้ยาหม่อง น้ำมัน ยาแก้ปวดเมื่อย	๑๐	๓๗.๐๔
		๒. การทำสมุนไพรไล่แมลง น้ำยาล้างจาน	๖	๒๒.๒๒
		๓. การทำเป็นลูกประคบหลัง	๔	๑๔.๘๑
		๔. การผลิตน้ำส้มควันไม้	๓	๑๑.๑๑
		๕. การทำปุ๋ย/ปลูกพืช/จัดการทรัพยากรในพื้นที่	๒	๗.๔๑
		๖. การเลี้ยงชันโรง	๑	๓.๗๐
		๗. นำไปใช้หลากหลาย สมุนไพร/รักษาต้นไม้ปรับปรุงดิน/ชันโรง/น้ำส้มควันไม้	๑	๓.๗๐
		รวม		๒๗

ตารางที่ ๓.๕.๔ (ต่อ) ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ และการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอด ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการฯ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒.๒ นำองค์ความรู้ไปใช้ได้บ้าง (n=๑๗) ได้แก่	๑. ไม่มีเวลาว่าง/ ติดภารกิจ/ ไม่ค่อยอยู่ในพื้นที่	๕	๒๙.๔๑
	๒. วัสดุดิบหรือสมุนไพรหายากและจัดเตรียมอุปกรณ์ยาก เนื่องจากใช้สมุนไพรหลายชนิด	๔	๒๓.๕๓
	๓. ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ต่อ	๓	๑๗.๖๕
	๔. มีข้อจำกัดด้านพื้นที่/อุปกรณ์	๒	๑๑.๗๗
	๕. ลืมหรือจำไม่ได้เพราะอบรมมานานแล้ว	๑	๕.๘๘
	๖. ไม่รู้จักสมุนไพร	๑	๕.๘๘
	๗. วัสดุดิบสมุนไพรขาดแคลน	๑	๕.๘๘
รวม		๑๗	๑๐๐.๐๐
๒.๓ อื่น ๆ (n=๗) ได้แก่	๑. นำความรู้ที่ได้จากอบรม เอาไว้ใช้ตามโอกาสเหมาะสม เช่น การปรับลดต้นทุน	๔	๕๗.๑๔
	๒. นำไปใช้ในการให้คำแนะนำผู้อื่น หรือตอบข้อซักถาม เช่น ชาวบ้าน ลูกบ้าน	๒	๒๘.๕๗
	๓. ใช้ความรู้สมุนไพรเฉพาะบางครั้ง	๑	๑๔.๒๙
รวม		๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๓.๕.๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ จำนวน ๗๒ คน ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้ารับการอบรมของโครงการฯ เป็นบางครั้งบ้างคราว จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘๙ รองลงมาคือ เข้าร่วมทุกครั้งที่มีการจัดอบรม จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓๙ และการเข้าร่วมประจำปีและอื่น ๆ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้ารับการอบรม เพียง ๑ ครั้ง มีผู้ตอบในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑

เมื่อพิจารณาการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการอบรมจากโครงการฯ ไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอด พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ ที่สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ได้ทันที โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อดูแลสุขภาพและใช้ในครัวเรือน เช่น การผลิตยาหม่องหรือน้ำมันแก้ปวด การทำสมุนไพรไล่แมลง น้ำยาล้างจาน การทำเป็นลูกประคบหลัง รวมถึงประยุกต์ใช้ในการเกษตร เช่น การผลิตน้ำส้มควันไม้ เป็นต้น รองลงมาคือ มีผู้ที่ไม่สามารถระบุข้อมูลการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดได้ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๗

ในส่วนของผู้ที่ตอบว่านำองค์ความรู้ไปใช้ได้น้อย มีจำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖๑ โดยให้เหตุผลหลักในเรื่องข้อจำกัดด้านเวลาและการไม่อยู่ในพื้นที่ การเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบและไม่มีอุปกรณ์การผลิตจึงไม่ได้นำความรู้ไปใช้ต่อ นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่ให้คำตอบในตัวเลือกอื่น ๆ เช่น การที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะไม่ได้นำองค์ความรู้ไปใช้โดยตรงทันที แต่ก็มีการนำความรู้มาใช้ตามโอกาสที่เหมาะสมและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการให้คำแนะนำผู้อื่น รวมทั้งการตอบข้อซักถามต่าง ๆ มีจำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๗๒

๓.๓ การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

ตารางที่ ๓.๕.๕ แสดงค่าเฉลี่ย และการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
๑. ท่านมีความภูมิใจในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด	๔.๔๐	มากที่สุด
๒. ชุมชนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และลดการบุกรุกทำลายป่า	๔.๐๒	มาก
๓. ชุมชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูล	๔.๐๑	มาก
๔. มีความรู้ ความเข้าใจประโยชน์ของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น	๓.๙๓	มาก
๕. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดีขึ้น เช่น ลดความขัดแย้งเรื่อง การเข้าไปใช้ทรัพยากรจากโครงการฯ	๓.๙๑	มาก
๖. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนตระหนักถึงประโยชน์ของการปลูก ป่าทดแทนเพื่อความหลากหลายของพันธุ์ไม้และมีความ หนาแน่นของพืชอาหารป่า สมุนไพร และสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น	๓.๘๙	มาก
๗. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า	๓.๘๖	มาก
๘. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ	๓.๘๑	มาก
๙. มีการปลูกพืชเพื่อป้องกันการชะล้าง ป้องกัน ดินถล่มในชุมชน (หญ้าแฝก) เพิ่มขึ้น	๓.๗๒	มาก
๑๐. ดินและน้ำในชุมชนของท่านมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เช่น พืชผลทางการเกษตรเจริญเติบโตดีขึ้น คุณภาพน้ำดีขึ้น	๓.๗๒	มาก
๑๑. มีพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งอาหาร สมุนไพรรักษาโรค ไม้ใช้สอย เพิ่มขึ้น	๓.๕๓	มาก
๑๒. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง		
๑๒.๑ สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น เช่น มีมลพิษน้อยกว่าที่อื่น มีอากาศดี สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ มีน้ำสะอาดใช้	๔.๑๕	มาก
๑๒.๒ การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง เช่น มีสมุนไพรไว้ รักษาเวลาเจ็บป่วยเบื้องต้น	๓.๘๒	มาก
๑๒.๓ ด้านความมั่นคงทางอาหาร เช่น ความเพียงพอของ ปริมาณพืชอาหารป่าเพิ่มขึ้น	๓.๔๔	มาก
๑๒.๔ ชุมชนมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มขึ้น	๓.๐๕	ปานกลาง
ภาพรวมการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ (เฉลี่ย)	๓.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๓.๕.๕ ผลจากการสอบถามความคิดเห็นการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๙๔ คน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามได้รับประโยชน์จากโครงการฯ อยู่ในระดับ “มาก” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ๓.๘๒ จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐ ซึ่งสะท้อนว่าโครงการฯ มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนในหลายมิติ เมื่อพิจารณาจัดลำดับผลลัพธ์การได้รับประโยชน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าระดับความคิดเห็นการได้รับประโยชน์ในระดับ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ ได้แก่ ความภูมิใจในชุมชน รองลงมา มีระดับความคิดเห็น “มาก” มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น เช่น มลพิษน้อยลง มีอากาศดี และมีน้ำสะอาดใช้ และลำดับที่สามมีระดับความคิดเห็น “มาก” มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๒ ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อการอนุรักษ์และลดการบุกรุกทำลายป่า

ในส่วนของประเด็นอื่น ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ ชุมชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูล (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๑) การมีความรู้และความเข้าใจในคุณค่าของป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย ๓.๙๓) ความสัมพันธ์ในชุมชนดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย ๓.๙๑) การตระหนักถึงคุณค่าของการปลูกป่าทดแทนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๙) การส่งเสริมเยาวชนให้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและจิตสำนึกอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๖) การมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง เช่น การใช้สมุนไพรเบื้องต้น (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๒) การใช้พื้นที่ป่าเป็นแหล่งพักผ่อนและแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๑) การปลูกพืชเพื่อป้องกันการชะล้างของดิน และคุณภาพของดินและน้ำในชุมชนดีขึ้น (มีค่าเฉลี่ย เท่ากันเท่ากับ ๓.๗๒) การเพิ่มพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งอาหารและสมุนไพร (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๓) และด้านความมั่นคงทางอาหาร เช่น ความเพียงพอของปริมาณพืชอาหารป่าเพิ่มขึ้น เช่น กระจิวหวานเพชรน้ำผึ้ง รางจืด (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๔) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของครัวเรือน คือ การมีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ๓.๐๕ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

๓.๔ การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตหลังจากมีโครงการฯ

ตารางที่ ๓.๕.๖ ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตหลังจากมีโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลง			จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑	รายได้ (n=๓๑)	๑. เพิ่มขึ้น	๖	๑๙.๓๕
		๒. ลดลง	๐	๐.๐๐
		๓. ไม่เปลี่ยนแปลง	๒๕	๘๐.๖๕
รวม			๓๑	๑๐๐.๐๐
๑.๑	รายได้เพิ่มขึ้น (n=๖) ประมาณ	๑. ๑๐,๐๐๐ บาทต่อปี	๒	๓๓.๓๓
		๒. ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี	๒	๓๓.๓๓
		๓. ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาทต่อปี	๑	๑๖.๖๗
		๔. ๓๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี	๑	๑๖.๖๗
		การเปลี่ยนแปลงรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี มากที่สุด ๓๖,๐๐๐ บาทต่อปี และน้อยที่สุด ๑๐,๐๐๐ บาทต่อปี		
รวม			๖	๑๐๐.๐๐
๒	หนี้สิน (n=๓๑)	๑. เพิ่มขึ้น	๑	๓.๒๓
		๒. ลดลง	๖	๑๙.๓๕
		๓. ไม่เปลี่ยนแปลง	๒๔	๗๗.๔๒
รวม			๓๑	๑๐๐.๐๐
๓	เงินออม	๑. เพิ่มขึ้น	๖	๑๙.๓๕
		๒. ลดลง	๑	๓.๒๓
		๓. ไม่เปลี่ยนแปลง	๒๔	๗๗.๔๒
รวม			๓๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๓.๕.๖ ผลจากการสอบถามความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิต
หลังจากมีโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่าตนเองหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าไปใช้
ประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๓๑ คน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ประกอบด้วย ด้านรายได้ หนี้สิน
และเงินออม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

๑) รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๖๕
ระบุว่าหลังจากมีโครงการฯ รายได้ของตนไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือคงเดิม เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถาม
ยังคงได้รับรายได้หลักมาจากอาชีพหลักเป็นส่วนใหญ่และบางรายให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า รายได้ขึ้นอยู่กับ
สถานะเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้น

รองลงมาคือ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๕ ระบุว่ามีการ
เปลี่ยนแปลงรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตจากป่า เช่น เห็ดโคน ไปจำหน่าย โดยบางรายสามารถ
จำหน่ายเห็ดโคนในตลาดได้ราคาสูงถึง ๔๐๐ บาท/กิโลกรัม โดยภาพรวมการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย
๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นสูงที่สุด ๓๖,๐๐๐ บาทต่อปี และน้อยที่สุด ๑๐,๐๐๐ บาทต่อปี
เมื่อพิจารณาช่วงการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี
มีผู้ตอบจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๖ และมีผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วง ๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี
จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๔

๒) หนี้สิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าหลังจากมีโครงการฯ หนี้สินของตน
ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือคงเดิม จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๔๒ รองลงมาคือ มีผู้ระบุว่าหนี้สิน
ลดลง จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๕ โดยบางรายให้เหตุผลว่า มีหนี้สินเพียงเล็กน้อยหรือได้รับ
รายได้จากบุตรหลานหรือญาติที่เลี้ยงดู โดยบางรายให้เหตุผลว่าการประกอบอาชีพไม่แน่นอน ส่งผลต่อ
ความสามารถในการลดหนี้ และมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๓ ที่ระบุว่า
หนี้สินเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า หนี้สินเกิดจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำที่มุ่งสนับสนุนการสร้างอาชีพและส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชน
รวมทั้งมีการลงทุนในการเปิดร้านอาหารตามสั่ง เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

๓) เงินออม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าหลังจากมีโครงการฯ เงินออม
ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ หรือคงเดิม จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๔๒ รองลงมาคือ มีการ
เปลี่ยนแปลงเงินออมเพิ่มขึ้น จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๕ และมีการเปลี่ยนแปลงเงินออมลดลง
จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๓

ส่วนที่ ๔ ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการฯ บทบาทการพัฒนาโครงการฯ ตามหลัก “บวร” และระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการฯ

ตารางที่ ๓.๕.๗ ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมกับโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
๑. การร่วมร้องขอให้มีโครงการฯ (ถวายเป็นกุศล)	๑.๕๙	น้อยที่สุด
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผน		
๒.๑ ท่านเคยร่วมประชุม/ร่วมคิด/ร่วมวางแผนการดำเนินงานโครงการฯ	๒.๑๕	น้อย
๒.๒ ท่านได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ เช่น การปลูกต้นไม้หายาก การปลูกพืชสมุนไพรไม่ล่าสัตว์ในฤดูผสมพันธุ์ อนุรักษ์สัตว์และพันธุ์พืชหายาก	๒.๑๑	น้อย
๒.๓ ท่านเคยร่วมวางแผนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ	๒.๐๒	น้อย
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ		
๓.๑ ท่านให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ เช่น เผาไร่/จับกุมผู้บุกรุกทำลายป่า	๓.๖๐	มาก
๓.๒ ท่านปฏิบัติตามกฎ กติกา และคู่มือการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างเคร่งครัด	๓.๕๙	มาก
๓.๓ ท่านได้บอกกับคนในครอบครัว ให้ช่วยกันป้องกัน ดูแลรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ (การปลูกจิตสำนึกในครอบครัวให้ร่วมดูแลป่า)	๓.๔๔	มาก
๓.๔ ท่านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าในพื้นที่โครงการฯ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทำกิจกรรมปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ	๓.๔๓	มาก
๓.๕ ท่านได้ร่วมบำรุงรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ เช่น ดูแลฟื้นฟูรักษาผืนป่า ปลูกป่าเพิ่ม	๓.๓๓	ปานกลาง
๓.๖ ท่านได้ร่วมจัดทำปฏิบัติการป้องกันไฟป่า ออกลาดตระเวนจัดทำแนวกันไฟ และสร้างฝายชะลอน้ำ	๒.๖๑	ปานกลาง
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล		
๔.๑ ท่านช่วยติดตามดูแลรักษาต้นไม้หลังปลูกเสร็จแล้ว	๒.๘๘	ปานกลาง
๔.๒ ท่านติดตามการใช้ประโยชน์จากป่าในพื้นที่โครงการฯ ของคนในหมู่บ้าน	๒.๘๗	ปานกลาง
๔.๓ ท่านได้ร่วมพูดคุยกับกรรมการชุมชนหรือหัวหน้าโครงการฯ	๒.๗๙	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการฯ (เฉลี่ย)	๒.๘๐	ปานกลาง

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ จากตารางที่ ๓.๕.๗ แสดงผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๙๔ คน ซึ่งสามารถจำแนกได้ เป็น ๔ กิจกรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมขอพระราชทานโครงการฯ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล โดยผลการวิเคราะห์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วม ในภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับ **“ปานกลาง”** โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ๒.๘๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐

เมื่อพิจารณาแต่ละกิจกรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงาน มากที่สุด โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันรักษาป่า ในพื้นที่โครงการฯ โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๐ รองลงมาคือ การปฏิบัติตามกฎ กติกา และคู่มือการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๙ และการปลูกจิตสำนึกในครอบครัวให้ร่วมดูแลป่า มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๔ ในส่วนของ กิจกรรมการมีส่วนร่วมขอพระราชทานโครงการฯ จะเป็นกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำที่สุดคือ ๑.๕๙ ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของโครงการฯ อยู่ใน ระดับปานกลาง เช่น การติดตามดูแลรักษาต้นไม้หลังปลูกเสร็จ มีค่าเฉลี่ย ๒.๘๘ การติดตาม การใช้ประโยชน์จากป่า มีค่าเฉลี่ย ๒.๘๗ และการพูดคุยกับกรรมการชุมชนหรือหัวหน้าโครงการฯ มีค่าเฉลี่ย ๒.๗๙ สำหรับการมีส่วนร่วมในการวางแผนมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เช่น การร่วม ประชุมเสนอข้อคิดเห็น วางแผนการดำเนินงานโครงการฯ มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๕ การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๑ และการร่วมวางแผนการใช้ทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ย ๒.๐๒

๔.๒ บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการฯ ตามหลัก “บวร”

การดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะภายใต้แนวทางตามหลัก “บวร” ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการฯ อย่างต่อเนื่องและเอื้อต่อความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน ๙๔ คน สามารถสรุปได้ ดังนี้

๔.๒.๑ บ้านหรือชุมชน พบว่า มีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนโครงการฯ ไม่เพียงแต่มีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกป่าหรือการเข้าร่วมประชุม แต่ยังรวมถึงการสื่อสาร เฝ้าระวัง การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น

๑) การเฝ้าระวังและป้องกันไฟป่า

คนในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังไฟป่า โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง มีการช่วยกันสอดส่อง เตือนกันเองไม่ให้จุดไฟเผาขยะเพื่อลดปัญหามลพิษ และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบเห็นกลุ่มควันไฟหรือสิ่งผิดปกติในพื้นที่ เป็นการเฝ้าระวังของชุมชนที่เข้มแข็งและเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกครัวเรือน รวมถึงการมีส่วนร่วมของบางชุมชนที่ไม่มีพื้นที่ป่าหรืออยู่ไกลจากพื้นที่โครงการฯ เช่น หมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร อำเภอหนองตาแต้ม ก็มีบทบาทในการช่วยแจ้งเหตุเฝ้าระวังด้วย เช่น เมื่อเห็นกลุ่มควันไฟจะมีการแจ้งเจ้าหน้าที่

๒) การปลูกป่าและปลูกป่าทดแทนในโอกาสสำคัญ

คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าและปลูกป่าทดแทนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในวันสำคัญต่าง ๆ หรือตามเทศกาลที่จัดขึ้น เช่น วันต้นไม้แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา การปลูกป่าจึงเป็นกิจกรรมกลางของชุมชน เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๓) การประสานงาน

ผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทสำคัญในการแจ้งข่าวสาร จัดประชุมหมู่บ้าน และประสานงานกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ และเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การแจกกล้าไม้ กิจกรรมปลูกป่า และดูแลพื้นที่โครงการฯ

๔) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

คนในชุมชนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน การปลูกป่า และการเฝ้าระวังไฟป่า และหาหรือแนวทางการดูแลพื้นที่ โดยได้รับการแจ้งข่าวสารผ่านเสียงตามสายจากผู้นำชุมชน

๕) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ร่วมกันรักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด การป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและบุกรุกพื้นที่เพื่อหาของป่า ดูแลความร่มรื่น และร่วมกันอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ป่าในชุมชน

๖) การให้ความร่วมมือกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

บ้าน/ชุมชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินงานโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเข้าร่วมฝึกอบรม ปลูกต้นไม้เพื่อนำไปปลูกบริเวณที่อยู่อาศัย เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ และให้ข้อมูลในการติดตามประเมินผล ทำให้โครงการฯ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้ คนในชุมชนยังให้ความร่วมมือกับ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ร่วมกันปลูกป่าตามเทศกาลต่าง ๆ

๔.๒.๒ วัด ในฐานะศูนย์กลางของชุมชน มีบทบาทสำคัญไม่เพียงกิจกรรมทางศาสนา เท่านั้น แต่ทางวัดได้ร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงมิติทางสังคม วัฒนธรรม และจิตใจ ที่หล่อหลอมให้คนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ วัดจึงเป็นสื่อกลางในการทำหน้าที่ เชื่อมโยงภารกิจของโครงการเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ และเป็นส่วนสำคัญต่อความยั่งยืนของโครงการฯ ในระยะยาว

๑) วัดเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมของโครงการฯ เช่น การประชุม อบรม ปลูกป่า หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ โดยมีการ เอื้อเฟื้อสถานที่ รวมถึงเป็นจุดนัดพบของชาวบ้านในการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม

๒) วัดเป็นผู้นำหรือร่วมมือในการปลูกป่าและฟื้นฟูทรัพยากร วัดเขาถ้ำเป็น แบบอย่างของการเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าร่วมกับคนในชุมชน เป็นการระเบิด จากข้างในชุมชนที่เข้มแข็งจนเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ป่า เช่น การปลูกต้นไม้ร่วมกับชาวบ้าน ห้ามการตัดไม้บริเวณวัด หรือรณรงค์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

๓) วัดส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ นอกจากบทบาทเชิงกิจกรรม วัดยังเป็น สถานที่สำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน โดยการจัดกิจกรรมอบรม เพื่อขัดเกลาจิตใจ และเป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณของชาวบ้าน ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติในการอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

สำหรับบางหมู่บ้านที่ไม่มีวัดในพื้นที่ เช่น หมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร ตำบลหนองตาแต้ม ทำให้วัดไม่มีบทบาทโดยตรงต่อโครงการฯ ในพื้นที่นั้น อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยังคงเข้าร่วมกิจกรรม ผ่านวัดที่อยู่ใกล้เคียง

๔.๒.๓ โรงเรียนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง พบว่า มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ให้กับเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน โดยผู้นำกิจกรรมส่วนใหญ่ได้แก่ ครู นักเรียน และหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งร่วมมือกับพระสงฆ์ เจ้าหน้าทีโครงการฯ และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนมีบทบาทในการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า ปลูกต้นไม้ และดูแลพื้นที่สีเขียวทั้งใน บริเวณโรงเรียน พื้นที่โครงการฯ และพื้นที่วัด โดยส่วนใหญ่จัดกิจกรรมตามเทศกาลหรือวันสำคัญ เช่น วันต้นไม้แห่งชาติ วันสิ่งแวดล้อมโลก และกิจกรรมที่จัดขึ้นภายใต้โครงการฯ นอกจากนี้โรงเรียน ยังสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา อาทิ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ และกิจกรรมเปิดค่าย ปลูกป่า เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีจิตอาสาและ จิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๔ หน่วยงานภาครัฐ พบว่า มีบทบาทสำคัญทั้งในระดับพื้นที่และจังหวัด ในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ทั้งในด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ การสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมอาชีพ และการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยหน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมป่าไม้ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และหน่วยงานด้านพัฒนาชุมชน มีการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าแก่คนในชุมชน การใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การผลิตยาหม่อง และยาต้ม รวมถึงการฝึกอบรมทักษะอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เช่น กิจกรรมส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ กิจกรรมศึกษาดูงาน โดยนำตัวแทนชุมชนไปเรียนรู้กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร ณ โรงงานผลิตยาหม่องในพื้นที่ตำบลท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังมีบทบาทในการสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การแจกกล้าไม้ตะแบก และส่งเสริมกิจกรรมการปลูกป่าในวันสำคัญ เช่น วันต้นไม้แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น พร้อมทั้งให้คำปรึกษาด้านการคัดเลือกพันธุ์ไม้ เทคนิคการปลูก และแนวทางการดูแลรักษาต้นไม้เพื่อให้สามารถเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. เพื่อแจ้งข่าวสาร ส่งเสริมกิจกรรม และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง เช่น การนำกล้าไม้จากโครงการฯ มาแจกจ่ายผ่านผู้นำชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้นำไปปลูกในบริเวณครัวเรือนหรือพื้นที่ของตนเอง

ในส่วนของกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม หน่วยงานภาครัฐบางแห่ง เช่น หน่วยทหารจากศูนย์การทหารราบ ค่ายธนะรัชต์ ตำบลเขาย้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมปศุสัตว์ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสา การปลูกป่า การให้คำปรึกษาด้านการจัดการดิน และการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน เช่น การสนับสนุนอาหารยา และการตรวจสุขภาพสัตว์

ตารางที่ ๓.๕.๘ ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
๑. ป่าในพื้นที่โครงการฯ เป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรหลากหลายชนิด รวมถึง ไม้หายาก เช่น จันทน์หอม รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และมีสัตว์ป่าหายากเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด	๓.๘๘	มาก
๒. หน่วยงานภาครัฐ/พระสงฆ์/ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน กับเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	๓.๘๗	มาก
๓. การให้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และรักษาสภาพพื้นที่ป่าในโครงการฯ	๓.๘๖	มาก
๔. การบริหารการดำเนินงานโครงการฯ และการให้บริการของ หน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานโครงการฯ เช่น การให้ ข้อมูล การจัดฝึกอบรม	๓.๘๒	มาก
๕. กิจกรรมการส่งเสริมของโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น	๓.๗๗	มาก
๖. ชุมชนได้รับการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น	๓.๖๓	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ (เฉลี่ย)	๓.๘๑	มาก

๔.๓ ระดับความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ จากตารางที่ ๓.๕.๘ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๙๔ คน โดยรวมมีความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ ในระดับ “มาก” โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๑ จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐ เมื่อพิจารณาประเด็นการวัดระดับความพึงพอใจ พบว่า ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ป่าในพื้นที่โครงการฯ เป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรหลากหลายชนิด รวมถึง ไม้หายาก เช่น จันทน์หอม เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและมีสัตว์ป่าหายากเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น หมูป่า กระรอก ลิงเสน เก้ง นิ่ม เม่น ไก่ป่า และอีเห็น ค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ รองลงมาคือ ประเด็นหน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนกับเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ค่าเฉลี่ย ๓.๘๗ และประเด็นการให้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และรักษาสภาพพื้นที่ป่าในโครงการฯ ค่าเฉลี่ย ๓.๘๖ อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประเด็นที่ได้คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนได้รับการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น ค่าเฉลี่ย ๓.๖๓

ส่วนที่ ๕ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตารางที่ ๓.๕.๙ ข้อคิดเห็นจุดเด่นของโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จุดเด่นของโครงการฯ		คะแนนรวม (n)	ร้อยละ
อันดับ			
๑	โครงการนี้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๕๔๗	๑๙.๖๖
๒	การอนุรักษ์ฟื้นฟูผืนป่า สร้างบ้านให้กับสัตว์ป่า	๔๙๗	๑๗.๘๗
๓	มีผู้นำ พระสงฆ์ และคนในชุมชนที่เข้มแข็ง	๔๐๖	๑๔.๕๙
๔	มีหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางและท้องถิ่นให้การสนับสนุนพัฒนาโครงการฯ ให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	๓๗๓	๑๓.๔๑
๕	เป็นธนาคารอาหารจากป่า ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งอาหารที่ยั่งยืน	๓๗๗	๑๓.๕๕
๖	เป็นแหล่งศึกษาดูงานและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร/อนุรักษ์	๓๒๑	๑๑.๕๔
๗	สินค้าแปรรูปสมุนไพรจากโครงการฯ เช่น ยาหม่องและยารักษาโรค	๒๕๔	๙.๑๓
๘	อื่น ๆ เช่น ไม่ให้เหมืองแร่เกิดขึ้นทำให้สร้างผลกระทบต่อชาวบ้านชุมชนในหมู่บ้านช่วยกันรักษาป่า	๗	๐.๒๕
หมายเหตุ คะแนนรวม (n) เท่ากับ ค่าคะแนนรวมจากการเรียงลำดับจุดเด่นของโครงการฯ จาก ๑-๘ โดย ๘ มีค่าคะแนนสูงสุดและลดลงตามลำดับ โดย ๑ มีค่าคะแนนต่ำสุด			

๕.๑ ข้อคิดเห็นจุดเด่นของโครงการฯ จากตารางที่ ๓.๕.๙ ซึ่งรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของโครงการฯ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด (ให้เรียงลำดับใส่ตัวเลขลำดับ ๑-๘) พบว่า ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุเป็นอันดับแรกมากที่สุด คือ การเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๖ รองลงมาคือ การอนุรักษ์และฟื้นฟูผืนป่า รวมถึงการสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๗ และการมีผู้นำ พระสงฆ์ และคนในชุมชนที่เข้มแข็ง คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๙ ตามลำดับ

นอกจากนี้ จุดเด่นของโครงการฯ ในประเด็นอื่น ๆ ที่ได้รับการกล่าวถึง เช่น เป็นแหล่งอาหารจากป่าที่ยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕๕ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผ่านการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๑ การเป็นแหล่งศึกษาดูงาน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๔ การพัฒนาสินค้าสมุนไพรจากป่า คิดเป็นร้อยละ ๙.๑๓ และอื่น ๆ เช่น การป้องกันการเกิดเหมืองแร่ในพื้นที่ ร้อยละ ๐.๒๕

ตารางที่ ๓.๕.๑๐ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. มี	๕๓	๕๖.๓๘
๒. ไม่มี	๔๑	๔๓.๖๒
รวม	๙๔	๑๐๐.๐๐
ประเด็นข้อเสนอแนะ (n=๕๓)		
๑. ต้องการแหล่งน้ำ/การจัดการน้ำ	๑๘	๓๓.๙๖
๒. การอบรม/ส่งเสริมอาชีพ/แปรรูป	๑๒	๒๒.๖๔
๓. เจ้าหน้าที่/หน่วยงานติดตาม/ให้ความรู้	๖	๑๑.๓๒
๔. การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง	๕	๙.๔๓
๕. การสนับสนุนกล้าไม้/พันธุ์ไม้/ปลูกป่า	๕	๙.๔๓
๖. อื่น ๆ/ ความคิดเห็นทั่วไป/ ประเมินผลโครงการ	๓	๕.๖๖
๗. พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้/ท่องเที่ยว	๓	๕.๖๖
๘. ปัญหาเรื่องการทิ้งขยะ	๑	๑.๘๙
รวม	๕๓	๑๐๐.๐๐
๑. ต้องการแหล่งน้ำ/การจัดการน้ำ (n=๑๘)		
๑.๑ กรมชลประทานปล่อยน้ำให้ ๒ เดือน/ครั้ง เข้าสระ (ประมาณ ๒ วัน) ช่วงหน้าแล้ง สมัยก่อนเปิดบ่อยกว่านี้	๓	๕.๖๖
๑.๒ ปัญหาน้ำไม่เพียงพอสำหรับรดน้ำต้นไม้โครงการฯ และขาดความชุ่มชื้น อยากให้มีแหล่งน้ำเข้าสระในพื้นที่โครงการฯ เพิ่มเติม โดยติดตั้งต่อจากระบบมากขึ้น	๓	๕.๖๖
๑.๓ อยากให้หน่วยงานภาครัฐให้ความช่วยเหลือด้านแหล่งน้ำ เช่น กรมชลประทาน	๓	๕.๖๖
๑.๔ ปัญหาชุมชนขาดแคลนน้ำ ต้องการแหล่งน้ำเพิ่มเติมเนื่องจากฝายเก็บน้ำไม่อยู่ เช่น บ่อบาดาล	๓	๕.๖๖
๑.๕ ต้องการแหล่งน้ำในพื้นที่เพื่อการเกษตรและป่าไม้ เพื่อให้ความชุ่มชื้นแก่ดินในช่วงฤดูแล้ง	๓	๕.๖๖
๑.๖ อยากให้ชุมชนมีกติกาการใช้น้ำร่วมกัน แบ่งสัดส่วนของน้ำ เพราะน้ำบางบ้านเข้าไม่ถึง ขาดแคลนน้ำ	๑	๑.๘๙
๑.๗ กลุ่มผู้ใช้น้ำมีเพียงเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ชาวนา เข้าร่วมประชุมการปล่อยน้ำเป็นช่วง ๆ	๑	๑.๘๙
๑.๘ ปัญหาหน้าแล้งยาวนาน เสนอให้ติดตั้งปั้มน้ำ Solar cell	๑	๑.๘๙

ตารางที่ ๓.๕.๑๐ (ต่อ) ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒. การอบรม/ส่งเสริมอาชีพ/แปรรูป (n=๑๒)		
๒.๑ อยากให้เพิ่มการอบรมส่งเสริมอาชีพ/แปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของป่าให้มีความหลากหลาย เช่น สบู่ ยาสระผม	๓	๕.๖๖
๒.๒ ต้องการให้มีการจัดอบรมด้านการอนุรักษ์ป่า/สิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม เช่น คุณประโยชน์ของป่าไม้ การปลูกป่า การเผาระวังไฟป่า	๓	๕.๖๖
๒.๓ อยากให้หน่วยงานเข้ามาอบรมให้ชาวบ้านมีความรู้ เกี่ยวกับพืชและสมุนไพรให้ชาวบ้านและนักเรียน	๒	๓.๓๓
๒.๔ อยากให้มีอบรมหรือกิจกรรมแปรรูปยาหม่องกับสมุนไพรบ่อย ๆ เพราะใช้ดีมากเพื่อเอาความรู้ไปต่อยอด ทำขายได้ในชุมชน และอยากให้มีคนมาให้ความรู้เรื่องการทำยาสมุนไพรแบบจริงจัง	๒	๓.๓๓
๒.๕ เมื่อมีองค์ความรู้อยากให้เข้ามาอบรมที่ประชาคมหมู่บ้าน โดยเสนอมาที่ผู้ใหญ่บ้าน	๑	๑.๘๙
๒.๖ โครงการฯ มีส่วนช่วยฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แต่ยังขาดการส่งเสริมอาชีพหรือกิจกรรมที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน	๑	๑.๘๙
๓. เจ้าหน้าที่/หน่วยงานติดตาม/ให้ความรู้ (n=๖)		
๓.๑ จำนวนเจ้าหน้าที่โครงการฯ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ควรจัดตั้งงบประมาณจัดจ้างเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น	๒	๓.๓๓
๓.๒ อยากให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ให้รู้เรื่องพันธุ์ไม้ และสมุนไพร จะได้เอาไปถ่ายทอดให้คนในหมู่บ้านเข้าใจง่าย	๒	๓.๓๓
๓.๓ อยากให้หน่วยงานดูแลติดตามโครงการให้ยั่งยืน จัดอบรมอนุรักษ์ป่าไม้ ให้ความรู้ ความเข้าใจให้แก่เด็ก ๆ ได้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า	๒	๓.๓๓
๔. การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง (n=๕)		
๔.๑ อยากให้ประชาสัมพันธ์และการฝึกอบรมให้ทั่วถึงมากกว่านี้ เนื่องจากมีบางครอบครัวอาจยังไม่ได้รับข่าวสาร	๒	๓.๓๓
๔.๒ อยากให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์พาคนในชุมชนไปศึกษาดูงานที่โครงการฯ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานโครงการ และปลูกฝังการรักป่าในชุมชน เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการป่าชุมชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า การป้องกันไฟป่า เพื่อปรับใช้ในพื้นที่ตนเอง	๒	๓.๓๓
๔.๓ อยากให้เข้ามาให้ความรู้เด็กและเยาวชนในชุมชน	๑	๑.๘๙

ตารางที่ ๓.๕.๑๐ (ต่อ) ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕. การสนับสนุนกล้าไม้/พันธุ์ไม้/ปลูกป่า (n=๕)		
๕.๑ อยากให้มีการแจกกล้าไม้หรือพันธุ์ไม้ที่ไม่มีในชุมชนและสามารถปลูกได้ในพื้นที่ เช่น หญ้าแฝก	๑	๑.๘๙
๕.๒ อยากให้เพิ่มพันธุ์ไม้ยืนต้นที่สามารถบริโภคและจำหน่ายได้	๑	๑.๘๙
๕.๓ อยากได้ไม้ค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ต้นสัก พะยูง	๑	๑.๘๙
๕.๔ อยากให้ปลูกต้นไม้เพิ่ม เพื่อสร้างความร่มรื่นภายในชุมชน	๑	๑.๘๙
๕.๕ อยากให้มีการสนับสนุนกล้าไม้หลากหลายชนิดมาปลูกทดแทนต้นที่ตายแล้ว	๑	๑.๘๙
๖. อื่น ๆ/ ความคิดเห็นทั่วไป/ ประเมินผลโครงการ (n=๓)		
๖.๑ ภูมิใจกับโครงการมาก ดีใจ โครงการทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปในทางที่ดี	๑	๑.๘๙
๖.๒ อยากให้หน่วยงานเข้ามาติดตามดูแลโครงการบ่อย ๆ แล้วก็ช่วยพัฒนาต่อยอดให้ต่อเนื่อง	๑	๑.๘๙
๖.๓ อยากให้มีการแจกปัจจัยการผลิตจากโครงการฯ อีก เช่น ต้นไม้ สมุนไพร ยา	๑	๑.๘๙
๗. พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้/ท่องเที่ยว (n=๓)		
๗.๑ อยากให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าและพันธุ์ไม้ พาคนในชุมชนไปศึกษาการอนุรักษ์ป่า เพื่อให้รู้ว่าโครงการทำอะไรบ้าง จะได้รู้จักรักป่า ป้องกันไฟป่า แล้วเอาความรู้ไปใช้ในพื้นที่ตัวเอง	๑	๑.๘๙
๗.๒ อยากให้ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	๑	๑.๘๙
๗.๓ อยากให้มีคนเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาดูงาน จะทำให้คนในชุมชนสร้างรายได้ภายในชุมชนได้	๑	๑.๘๙
๘. ปัญหาเรื่องการทิ้งขยะ ทำให้ภูมิทัศน์บรรยากาศรอบ ๆ พื้นที่โครงการฯ ไม่น่ามอง เช่น ขยะพลาสติก และศาลพระภูมิ/ศาลไม้ต่าง ๆ ที่ทิ้งไว้บริเวณป่าทางเข้าโครงการฯ	๑	๑.๘๙
รวม	๕๓	๑๐๐.๐๐

๕.๒ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการฯ จากตาราง ๓.๕.๑๐ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะ จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๘ สำหรับผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีจำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖๒ โดยข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานสามารถจำแนกเป็น ๘ เรื่อง ดังนี้

๑. ความต้องการด้านแหล่งน้ำและการจัดการน้ำ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙๖ เช่น ต้องการแหล่งน้ำเพิ่มเติมในช่วงหน้าแล้ง ควรมีการจัดสรรน้ำอย่างทั่วถึง และการติดตั้งระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

๒. การอบรม ส่งเสริมอาชีพ และการแปรรูปสมุนไพร มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๔ เช่น ต้องการให้มีการอบรมเรื่องการอนุรักษ์ป่า และให้ความรู้เรื่องสมุนไพรแก่ประชาชนในการทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓. ข้อเสนอเกี่ยวกับโครงการฯ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๒ เช่น ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่โครงการฯ เพื่อจะได้ทำกิจกรรมได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องมากขึ้น

๔. การประชาสัมพันธ์โครงการฯ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๔๓ เช่น ขอให้มีการเผยแพร่ข้อมูลให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน และจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน

๕. การสนับสนุนกล้าไม้และพันธุ์ไม้ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๔๓ เช่น ควรแจกกล้าไม้ที่หายากหรือไม้เศรษฐกิจเพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ

๖. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๖ โดยเป็นความคิดเห็นทั่วไปและเรื่องการประเมินโครงการฯ

๗. ข้อเสนอด้านการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๖ เช่น ควรจัดเป็นสถานที่ศึกษาพันธุ์ไม้และเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

๘. ข้อเสนอแนะเรื่องการทิ้งขยะในพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเฉพาะกรณี โดยมีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๙

๓.๖ การนำเสนอข้อมูลผลลัพธ์จากการติดตามโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

กองติดตามประเมินผล ดำเนินการจัดประชุมการนำเสนอผลการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ณ ห้องประชุมหุมนาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) โดยมีนางศศิพร ปาณิกบุตร รองเลขาธิการ กปร. เป็นประธานในการประชุม

โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย นายสินทร โอเอี่ยม รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ นายชำนาญ สมบัติมิตร หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง นายเอกชัย เพ็งสว่าง ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล พร้อมด้วย ผู้อำนวยการกลุ่มติดตาม ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๕๑ เจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. ผู้แทนคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำ จำนวน ๑๘ หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ และสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ดินจังหวัดเพชรบูรณ์ พัฒนาการจังหวัดเพชรบูรณ์ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ ปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ ประมงจังหวัดเพชรบูรณ์ สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ อุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ พลังงานจังหวัดเพชรบูรณ์ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมชลประทาน และสำนักงานชลประทานที่ ๑๔ โดยมีรูปแบบการประชุมทั้งแบบ Onsite และ Online

การประชุมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการศึกษาจากการลงพื้นที่ติดตามความก้าวหน้าและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการติดตามโครงการฯ เมื่อวันที่ ๑๗-๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ พร้อมทั้งได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงเนื้อหาการรายงานการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และครอบคลุมทุกด้านให้ดียิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๖.๑ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการฯ

• ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ เสนอให้ใช้แผนพัฒนาชุมชนของพื้นที่เป็นกรอบหลักในการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยนำเสนอแนะจากสำนักงาน กปร. มาบูรณาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมปรับปรุงคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้โครงการฯ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

๒) ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนโครงการฯ อย่างทั่วถึง เนื่องจากผลของการตอบแบบสอบถาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการวางแผนการดำเนินงานโครงการฯ อยู่ในระดับ “น้อย” โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ใกล้พื้นที่โครงการฯ ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงที่มาและพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อโครงการฯ จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับภาครัฐมากขึ้น ทั้งนี้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อาจใช้ศักยภาพของผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็งและคณะทำงานในพื้นที่ร่วมเป็นกลไกหลักในการเผยแพร่ข้อมูล ผ่านสื่อและกิจกรรมที่เข้าถึงง่าย เช่น ทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ประจำชุมชน กิจกรรมสาธิตในโรงเรียน หรือการจัดเวทีสัญจรในแต่ละหมู่บ้าน พร้อมกับมีระบบติดตามและประเมินผลเป็นระยะเพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจของประชาชนและนำมาปรับวิธีการสื่อสารให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

๔) กรมป่าไม้ ควรพิจารณาจัดสรรบุคลากรเพิ่มเติม เช่น พนักงานราชการหรือเจ้าหน้าที่จ้างเหมา เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของโครงการและช่วยประชาสัมพันธ์การสร้างความร่วมมือกับชุมชนให้มีความต่อเนื่องและครอบคลุมมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ประจำในพื้นที่โครงการฯ เพียง ๒ คน ได้แก่ หัวหน้าโครงการฯ และพนักงานราชการ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการประสานงานและการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และเพื่อเป็นการเตรียมกำลังคนทดแทนเจ้าหน้าที่ทั้ง ๒ คน ที่จะเกษียณอายุราชการในปี ๒๕๖๙ ที่จะถึงนี้

● ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๑) ด้านแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาหลักของการดำเนินงานของโครงการฯ และชุมชนบริเวณพื้นที่โดยรอบโครงการฯ ทั้งนี้ กรมชลประทาน โดยกองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เสนอให้มีการดำเนินการสำรวจพื้นที่ร่วมกับท้องถิ่นและชุมชนอย่างละเอียดก่อน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติม เช่น การก่อสร้างฝายและสระน้ำ ทั้งนี้ กรมชลประทานได้รับทราบข้อเสนอจากราษฎรเกี่ยวกับความต้องการแหล่งน้ำเพื่อการดำรงชีวิตและกิจกรรมในพื้นที่โครงการฯ และแสดงความพร้อมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินการ หากมีข้อมูลพื้นที่ที่ชัดเจนแล้วจะได้จัดทำแผนฯ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

๒) ควรนำเสนอข้อมูลผลลัพธ์จากโครงการฯ โดยแยกประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างชัดเจน เพื่อสะท้อนภาพรวมและคุณค่าของป่าชุมชนในมิติที่กว้างขึ้น และสร้างความตระหนักรู้ให้กับชุมชน เช่น *ประโยชน์ทางตรง* ได้แก่ การเก็บของป่า เห็ด สมุนไพร ไม้ไผ่ เพื่อมาใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ส่วน *ประโยชน์ทางอ้อม* ได้แก่ คนในชุมชนมีสภาพอากาศที่ดีขึ้น สิ่งแวดล้อมดีขึ้น มีน้ำใช้ในช่วงฤดูฝนเพียงพอสำหรับการทำการเกษตร บางพื้นที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ทำให้ประชาชนมีรายได้เสริมจากการใช้ประโยชน์จากป่าทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และเป็นการขยายผลการใช้ประโยชน์จากป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพิจารณาวิธีการสื่อสารถึงประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากพื้นที่โครงการฯ ให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของโครงการฯ จนนำไปสู่การมีส่วนร่วมและปลูกจิตสำนึกในการดูแลป่าร่วมกัน

● ด้านการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต

๑) ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการส่งเสริมอาชีพเพิ่มเติม เช่น กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) และหน่วยงานด้านการเกษตร ซึ่งสามารถเข้ามาร่วมวางแผน สนับสนุน และดำเนินกิจกรรมอบรมหรือพัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และการยกระดับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาดภายนอกชุมชน เพื่อให้การพัฒนาอาชีพของประชาชนในพื้นที่เกิดผลเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและเกิดความอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับฟังพร้อมเสนอเพิ่มเติมในที่ประชุมว่า หน่วยงานมีความพร้อมให้การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ประสบปัญหาทางสังคม ที่สอดคล้องกับภารกิจของสำนักงานพัฒนาสังคมฯ ทั้งนี้ ทางโครงการฯ สามารถประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้โดยตรง

๒) ศึกษาแนวทางความสำเร็จของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเขาชะแมงไก่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีลักษณะเป็นป่าชุมชนเช่นเดียวกัน โดยโครงการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการป่าชุมชนเป็นกลไกหลักในการบริหารพื้นที่ พร้อมเสริมองค์ความรู้เพื่อขับเคลื่อนงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดอย่างเข้มแข็ง ทั้งในด้านการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การอบรมองค์ความรู้ด้าน OTOP ตลอดจนการส่งเสริมให้กลุ่มชาวบ้านเข้าร่วมในงานแสดงสินค้าทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงได้ โดยใช้ทุนทางธรรมชาติในพื้นที่ เช่น การใช้สมุนไพรในพื้นที่มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ยาหม่อง ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการฯ โดยการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านองค์ความรู้ สาธารณะสุข กฎหมาย และการตลาด ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน ถึงแม้มีข้อจำกัดด้านบุคลากรภาครัฐก็ตาม

● ด้านการศึกษาและเยาวชน

ควรมีการสร้างกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องระบบนิเวศและบทบาทของป่าชุมชนตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากปัจจุบันประชาชนกลุ่มหลักที่มีส่วนร่วมยังเป็นผู้สูงอายุ และเยาวชนส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่งผลให้การรวมกลุ่มทำกิจกรรมยากยิ่งขึ้น จึงควรจัดกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้ “บวร” ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีบทบาทร่วม เช่น ค่ายเรียนรู้ ค่ายอนุรักษ์ป่า ค่ายเยาวชนจิตอาสา หรือการบรรจุกิจกรรมสิ่งแวดล้อมลงในหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา

นอกจากนี้ ควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางวัดเขาถ้ำ เพื่อสนับสนุนให้วัดยังคงเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสามารถเชื่อมโยงกับประโยชน์ของป่าชุมชนในมิติของทรัพยากร เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

๓.๖.๒ แผนพัฒนาโครงการฯ ในอนาคต

๑) สำนักโครงการพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ กรมป่าไม้จะนำผลที่ได้จากการติดตามของสำนักงาน กปร. ไปใช้ประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงาน พร้อมทั้งประสานงานกับกองประสานงานโครงการพื้นที่ สำนักงาน กปร. เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ ให้สอดคล้องตามข้อสังเกตที่ได้รับ เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมสามารถดำเนินงานได้สมบูรณ์และต่อเนื่อง

๒) โครงการฯ มีแผนขยายความร่วมมือร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรสู่ชุมชน พร้อมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการดูแลสุขภาพควบคู่กับการดูแลป่าชุมชน

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลสามร้อยยอดอยู่ระหว่างการเตรียมการสนับสนุนโครงการฯ ในการจัดหาแหล่งน้ำ โดยมีแผนดำเนินการต่อท่อน้ำจากคลองชลประทานบริเวณใกล้เคียงเพื่อนำน้ำเข้าสู่พื้นที่โครงการฯ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและฟื้นฟูป่าชุมชน

๔) เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้ดำเนินกิจกรรมอบรมเยาวชนร่วมกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (สจ.) ในพื้นที่มาแล้วจำนวน ๑ รุ่น ซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ และมีแผนดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องในอนาคต โดยมีแผนประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อบูรณาการกิจกรรมเกี่ยวกับป่าชุมชนเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน พร้อมเน้นกิจกรรมภาคปฏิบัติ เช่นเดียวกับกิจกรรมด้านสมุนไพรที่ให้ชุมชนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง และเข้าใจถึงบทบาทในการอนุรักษ์ป่าอย่างยั่งยืน

บทที่ ๔ สรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการติดตามโครงการฯ

๔.๑.๑ ด้านการดำเนินงานโครงการฯ โดยหน่วยงานหลัก (กรมป่าไม้)

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยกรมป่าไม้ ดำเนินโครงการฯ ในพื้นที่ ๖๕๒ ไร่ ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาถ้ำพยอม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง ตามแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ในช่วงปีงบประมาณ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ รวมระยะเวลา ๕ ปี จำนวน ๙,๕๐๕,๗๙๐ บาท (เก้าล้านห้าแสนห้าพันเจ็ดร้อยเก้าสิบบาทถ้วน) กิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่โครงการฯ ประกอบด้วย ๕ กิจกรรม ดังนี้

- ๑) กิจกรรมอำนวยการ
- ๒) กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้
- ๓) กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า
- ๔) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๕) กิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ

ผลจากการประชุมรับฟังรายงานผลการดำเนินงานโดยกรมป่าไม้ พบว่า การดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสนองพระราชดำริตามที่ทรงรับไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่พระครูศรีธรรมมาภินันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะ และราษฎรในพื้นที่ ๕ หมู่บ้าน ของตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด และ ๒ หมู่บ้าน ของตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหนังสือขอพระราชทานความช่วยเหลือ การดำเนินการของโครงการฯ เป็นไปตามแผน ระยะเวลา และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ที่สามารถแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าบริเวณโครงการฯ และพื้นที่ใกล้เคียงอีกทั้งยังมีการขยายพื้นที่สีเขียวและการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ โครงการฯ ยังมีการสร้างเครือข่ายตามหลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกัน ปัจจุบันโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี กรมป่าไม้ ซึ่งมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ ด้านการดำเนินงานโดยคณะกรรมการระดับพื้นที่แบบบูรณาการ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (คำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑) ประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการ ระดับจังหวัด และคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอสามร้อยยอด เป็นหัวหน้าคณะทำงาน หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๑ หน่วยงาน เป็นคณะทำงาน เพื่อเป็นการบูรณาการและช่วยขับเคลื่อนโครงการฯ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ คน พบว่า แต่ละหน่วยงานได้ดำเนินการกิจกรรมตามนโยบายแผนงานของหน่วยงานตนเองเป็นหลัก โดยสนับสนุนประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมอาชีพ การจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ ตลอดจนการบูรณาการความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ และการเฝ้าระวังแจ้งเหตุเกี่ยวกับไฟป่า รวมถึงการให้องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ชุมชนและเยาวชน

๔.๑.๓ การใช้ประโยชน์จากโครงการฯ

จากการติดตามการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกพืชสวน (ไม้ผล) เช่น มะม่วง สับประรด มะพร้าว ปาล์ม และกล้วย ตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างเหมาะสม ในด้านการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง พบว่า ประชาชนบางส่วนที่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ได้เก็บผลผลิตจากป่าชุมชน เช่น พืชผักพื้นบ้าน เห็ด หน่อไม้ ผักหวาน และพืชสมุนไพรต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายสอดคล้องกับแนวทางพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกัน บางรายได้นำผลผลิตจากป่าชุมชน เช่น เห็ดโคน ผักหวานป่า และมะกอกป่า ไปจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้เสริมในระดับครัวเรือน นอกจากนี้ โครงการฯ ได้ดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และการอบรมด้านป่าไม้ให้แก่ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ จากข้อมูลแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับองค์ความรู้เรื่องการปลูกพืชสมุนไพรมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ คือ ราษฎรในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร

๔.๑.๔ ผลลัพธ์ของโครงการฯ

๑) การอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชน จากการติดตามผลการดำเนินโครงการฯ ทั้งจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ประชาชนตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่าที่เคยถูกบุกรุกหรือถูกใช้ประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ในอดีต ได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้น เป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรหลากชนิด รวมถึงไม้หายาก เช่น จันทน์หอม และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหายาก

ที่กลับคืนถิ่น เช่น ลิงเสน เก้ง นิ่ม เม่น และไก่ป่า ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ตอบจำนวน ๙๔ คน ยังสะท้อนผลลัพธ์เชิงบวกในด้านสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยมีระดับความคิดเห็น “มาก” ถึง “มากที่สุด” เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น มลพิษลดลง อากาศดีขึ้น และมีน้ำสะอาดใช้ (ค่าเฉลี่ย ๔.๑๕) รวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อการอนุรักษ์และลดการบุกรุกทำลายป่า (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๒) และการมีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย ๓.๙๓)

นอกจากนี้ ประชาชนยังตระหนักถึงคุณค่าของการปลูกป่าทดแทนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๙) และการเพิ่มพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งอาหารและสมุนไพร (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๓) ซึ่งเป็นประโยชน์ทางตรงที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ในด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน ในส่วนของประโยชน์ทางอ้อม เช่น การมีสุขภาพกายและใจที่ดีขึ้นจากการใช้สมุนไพรในครัวเรือน หรือการมีคุณภาพอากาศและสภาพแวดล้อมดีขึ้น ล้วนสะท้อนถึงการที่ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุล

๒) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ในด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือนพบว่า ผลจากการดำเนินโครงการฯ ส่งผลให้ประชาชนบางรายสามารถสร้างรายได้เสริมจากการเก็บพืชสมุนไพรและอาหารป่าจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น เช่น เห็ดโคนที่มีราคาจำหน่ายสูงถึง ๔๐๐ บาทต่อกิโลกรัม ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ ๒๐,๐๐๐ บาท และสูงสุดถึง ๓๖,๐๐๐ บาทต่อปี แม้รายได้ดังกล่าวจะยังไม่ครอบคลุมประชาชนส่วนใหญ่ แต่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ในการสร้างรายได้เสริมแก่ครัวเรือน จากผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๙๔ คนพบว่าระดับความคิดเห็นด้านการมีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๕) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบเชิงคุณภาพข้างต้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โครงการฯ มีแนวโน้มในการส่งผลเชิงบวกในกลุ่มเป้าหมายบางส่วน แต่ยังมีโอกาสในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของชุมชนและเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ในอนาคต

๓) การมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทาง “บวร” การดำเนินโครงการฯ ได้รับความร่วมมือจากภาคีทุกภาคส่วนในชุมชน ตามแนวทาง “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยเฉพาะ “บ้าน” หรือชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มคัดค้านการทำเหมืองแร่ในอดีต นำไปสู่การจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนซึ่งทำหน้าที่ประชุม วางแผน และสื่อสารกับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกหวงแหนพื้นที่ป่า และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การเฝ้าระวังไฟป่า การปฏิบัติตามกฎกติกาป่าชุมชน และการร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ “วัดเขาถ้ำ” ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ เช่น การปลูกป่า การให้ความรู้ และการใช้พื้นที่วัดเป็นศูนย์รวมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำส่งเสริมให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าและร่วมดูแลรักษาป่า ส่วน “โรงเรียน” หรือสถานศึกษาในพื้นที่ ได้บูรณาการความรู้เรื่องป่าไม้และสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมภาคสนามเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การสำรวจพันธุ์พืช การปลูกต้นไม้ และการเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนจิตอาสา ส่งผลให้เกิดเครือข่ายเยาวชนจิตอาสาที่มีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรของชุมชน

จากข้อมูลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ พบว่า แม้ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมจะอยู่ในระดับ **“ปานกลาง”** (ค่าเฉลี่ย ๒.๘๐) แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดกิจกรรม พบว่า การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการดูแลรักษาป่ามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (๓.๕๙) สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเชิงปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ที่มุ่งสร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

๔.๑.๕ ความพึงพอใจในภาพรวมต่อโครงการฯ

จากการติดตามการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ พบว่า ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมต่อโครงการฯ อยู่ในระดับ **มาก** มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๑ จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐ คะแนน โดยเฉพาะในด้านการเป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรและไม้หายาก รวมถึงการเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ส่งผลให้ระบบนิเวศของป่าได้รับการฟื้นฟูและมีความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่โครงการฯ นอกจากนี้ ประชาชนยังมีความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าให้กับเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการในการจัดกิจกรรมด้านการอบรมดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว อีกทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชนในการร่วมกันดูแลพื้นที่ป่าชุมชน

๔.๒ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

จากการติดตามและสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการฯ ทั้งภาครัฐ หน่วยงานระดับท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชน และประชุมติดตามและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ พบว่า ยังมีปัญหาหรืออุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะที่ผู้นำชุมชนและประชาชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อจะได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน ได้อย่างเต็มศักยภาพและทั่วถึงมากขึ้น สรุปประเด็นปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

๔.๒.๑ ปัญหาด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

แม้จะมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานระดับพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ แต่จากการติดตามและรับฟังข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลไกการดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่องและการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ โดยส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการกิจกรรมตามแผนงานของแต่ละหน่วยงานเป็นหลัก และมีบางหน่วยงานระบุว่ายังไม่มีบทบาทโดยตรงในการดำเนินงานโครงการฯ แต่ได้รับทราบข้อมูลความก้าวหน้าของโครงการฯ จากการประชุมรับฟังรายงานและแสดงความพร้อมให้การสนับสนุนเมื่อได้รับการประสานหรือมอบหมาย ซึ่งสะท้อนถึงโอกาสในการบูรณาการความร่วมมือที่ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้ง การบริหารจัดการโครงการฯ ยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรประจำพื้นที่ โดยเฉพาะภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ซึ่งมีจำนวนจำกัด ส่งผลต่อการลงพื้นที่และสร้างความร่วมมือกับชุมชนในลักษณะที่ต่อเนื่องและทั่วถึง

แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

๑. ควรปรับปรุงกลไกการทำงานของคณะกรรมการและคณะทำงานในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และผู้รับผิดชอบโครงการฯ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ติดตามความก้าวหน้า กำหนดแนวทางสนับสนุนร่วมกันอย่างเป็นระบบ และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนมากขึ้นในการขับเคลื่อนโครงการ รวมถึงบูรณาการแผนพัฒนาชุมชนในพื้นที่เป็นกรอบรวมในการขับเคลื่อนโครงการฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในระยะยาว

๒. ควรพิจารณาเสริมกำลังบุคลากรประจำพื้นที่โครงการฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลงพื้นที่และสร้างความร่วมมือกับชุมชนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยเฉพาะการจัดสรรพนักงานราชการหรือเจ้าหน้าที่จ้างเหมา เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการประสานงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ทั้งนี้ ยังเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการเกษียณอายุราชการของเจ้าหน้าที่ประจำในอนาคต

๔.๒.๒ ปัญหาด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

- **ป่าไม้** การดำเนินงานโครงการฯ ยังพบปัญหาด้านการลักลอบตัดไม้และบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อการเกษตรและการใช้ประโยชน์ส่วนบุคคล ส่งผลให้พื้นที่สีเขียวถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการปลูกต้นไม้ทดแทน แต่การบุกรุกพื้นที่ป่ายังเกิดขึ้นทำให้ต้นไม้ใหม่ไม่สามารถเจริญเติบโตเป็นไม้เต็มวัยและใช้ประโยชน์ได้ทันเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกตัดไป นอกจากนี้ การลาดตระเวนเพื่อป้องกันการบุกรุกและเผาป่ายังต้องอาศัยทรัพยากรและกำลังคนจำนวนมาก แม้จะมีการจัดเวรเฝ้าระวังร่วมกับชุมชนแล้ว แต่ยังมีข้อจำกัดในการดูแลป่าชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

- **น้ำ** การขาดแคลนน้ำในพื้นที่โครงการฯ และบริเวณพื้นที่ปลูกป่า โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งส่งผลกระทบต่อการทำงานและการฟื้นฟูพื้นที่ป่า แม้ว่าในพื้นที่โครงการฯ จะมีสระเก็บน้ำเพื่อใช้ในการดูแลต้นไม้ในพื้นที่โครงการฯ และการดูแลเพาะกล้าไม้ แต่ด้วยลักษณะของดินที่เป็นดินลูกรังทำให้สระน้ำไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ดี อีกทั้งน้ำที่สูบจากคลองชลประทานเข้าสู่สระเก็บน้ำมีปริมาณไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่ยาวนาน กรมชลประทานมีการบริหารจัดการน้ำโดยการปล่อยน้ำเป็นรอบ ๆ และไม่สามารถสม่ำเสมอเนื่องจากขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำต้นทุนที่มี ส่งผลให้การจัดสรรน้ำไม่ทั่วถึงทั้งการอุปโภคบริโภค การเกษตร และการดูแลต้นไม้ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ภายในพื้นที่โครงการฯ

- **ขยะ** ปัญหาการทิ้งขยะบริเวณทางเข้าโครงการฯ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมและเกิดทัศนียภาพที่ไม่น่ามอง

แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

๑. ควรปลูกไม้ยืนต้นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้สักและไม้พะยุง ควบคู่กับพันธุ์ไม้ท้องถิ่น พืชสมุนไพร และไม้ใช้สอยที่สามารถบริโภคหรือจำหน่ายได้ เพื่อสร้างรายได้เสริมและลดแรงจูงใจในการบุกรุกป่า โดยมีการแจกกล้าไม้ให้หน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน วัด และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายพื้นที่ปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะและสถานที่ราชการให้เป็นต้นแบบด้านการอนุรักษ์ รวมทั้งจัดการอบรมให้ความรู้ด้านการป้องกันไฟป่าแก่ประชาชนและเยาวชน โดยเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การดูแลบำรุงต้นไม้ปลูกใหม่ และการจัดเวรเฝ้าระวังไฟป่าเพื่อเพิ่มความพร้อมของชุมชนในการรับมือและลดความเสียหายกรณีเกิดไฟป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรนำแนวคิด “การสร้างคน ดีกว่าสร้างวัตถุ” มาประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้น การปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอนุรักษ์ระหว่างคนรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการป่าที่เข้มแข็ง เปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทในกิจกรรมปลูกป่า และโครงการจิตอาสา พร้อมสร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบต้นไม้หรือผลิตภัณฑ์จากโครงการฯ และ สนับสนุนโครงการ “ต้นกล้าธรรม” ซึ่งดำเนินการโดยวัดเขาถ้ำ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ตั้งแต่ วัยเด็กซึ่งจะนำไปสู่การจัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. ควรพัฒนาพื้นที่โครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร การอนุรักษ์ป่า และการจัดการ สิ่งแวดล้อม พร้อมจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ เพื่อให้ประชาชน นักเรียน เยาวชน และผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาอย่างมีระบบ

๓. จากการสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ ทราบว่า ในปี ๒๕๖๘ มีแผนงานจะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้มีน้ำใช้เพียงพอ ตลอดทั้งปีโดยการขุดลอกสระเก็บน้ำ ขยายระบบชลประทาน และต่อท่อน้ำจากคลองชลประทาน ใกล้เคียงเข้าสู่พื้นที่โครงการฯ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามร้อยยอด อยู่ระหว่างเตรียมการสนับสนุน ร่วมกับกรมชลประทาน โดยกองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร. ได้รับ ทราบความต้องการใช้น้ำของราษฎรและเสนอให้สำรวจพื้นที่อย่างละเอียดก่อน เพื่อจัดทำแผนพัฒนา แหล่งน้ำที่เหมาะสม และพร้อมให้การสนับสนุนและร่วมดำเนินการเมื่อมีข้อมูลพื้นที่ชัดเจน นอกจากนี้ ควรมีกฎกติกาการใช้น้ำร่วมกันในชุมชนเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและทั่วถึง และส่งเสริมการใช้ระบบ สูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความต่อเนื่องในการจัดสรรน้ำ

๔. ควรมีการรณรงค์การจัดการขยะและร่วมกันในการรักษาความสะอาดในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดตั้งจุดทิ้งขยะที่เป็นระบบและมีการดูแลสม่ำเสมอ รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการออกกฎ ระเบียบ ข้อควรปฏิบัติ และบทลงโทษการดูแลและจัดการขยะอย่างเป็นระบบ

๔.๒.๓ ปัญหาด้านการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต

ผลจากการสอบถามความคิดเห็นด้านการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต พบว่า ประชาชนให้ระดับความพึงพอใจต่อการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับ คนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้นอยู่ในลำดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย ๓.๖๖) โดยให้ความคิดเห็นว่า ผลผลิตจากพื้นที่ป่าชุมชนมีปริมาณจำกัด เพียงพอสำหรับใช้ในครัวเรือนหรือกลุ่มที่เข้าร่วมอบรมเท่านั้น จึงไม่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์หรือสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรม ข้อมูลจากการติดตามเรื่องการนำ องค์ความรู้ไปใช้ต่อยอดสะท้อนว่า แม้ประชาชนบางส่วนสามารถนำความรู้ด้านการแปรรูปสมุนไพร ไปใช้ได้ทันทีในชีวิตประจำวัน เช่น ผลิตยาหม่อง น้ำมัน ยาแก้ปวดเมื่อย หรือประยุกต์ใช้ในการเกษตร แต่ส่วนใหญ่ยังใช้ประโยชน์เพียงในครัวเรือน ขณะที่การพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงระบบหรือรวมกลุ่มอาชีพ ยังมีสัดส่วนน้อย เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา การเข้าถึงวัตถุดิบและอุปกรณ์ รวมถึงขาดการสนับสนุน อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ แม้โครงการฯ จะมีส่วนช่วยฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและยกระดับคุณภาพชีวิตบางด้านแล้วก็ตาม

แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรในป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยจัดตั้งและพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพด้านการผลิต การแปรรูป และการควบคุมคุณภาพ ให้ได้มาตรฐาน อย. พร้อมสนับสนุนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย และการตลาดออนไลน์ เพื่อขยายช่องทางจำหน่ายสู่ตลาดภายนอกชุมชน การดำเนินงานควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน หน่วยงานด้านการเกษตร และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งด้านองค์ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า โดยอาจนำตัวอย่างความสำเร็จจากพื้นที่อื่น เช่น โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเขาซับแก้งไก่อ้นเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้สมุนไพรเป็นฐานในการสร้างรายได้และขยายตลาด ผ่านการบูรณาการองค์ความรู้ สาธารณสุข กฎหมาย และการตลาด

นอกจากนี้ ควรจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ต่อเนื่องและหลากหลาย เช่น การแปรรูปสมุนไพรเป็นยาหม่อง น้ำมันนวด สบู่ ยาสระผม และผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากสมุนไพร รวมถึงการเพิ่มผลผลิตและการเก็บรักษาที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปใช้ในครัวเรือนและต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้จริง ควรเพิ่มกิจกรรมเสริมรายได้รูปแบบใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เชื่อมโยงการเรียนรู้เรื่องป่าชุมชนเข้ากับการสร้างประสบการณ์ให้ผู้มาเยือน และควรใช้เวทีประชาคมหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางการอบรมและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อให้การถ่ายทอดเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง

๔.๓ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสำนักงาน กปร.

• ความเห็นและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สำนักงาน กปร. มีความเห็นในประเด็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

จากการลงพื้นที่ติดตามโครงการฯ สำนักงาน กปร. พบข้อสังเกตสำคัญว่า การดำเนินงานโครงการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑ วัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม และการดำเนินงานของโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม คำสั่งดังกล่าวได้ใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ขณะที่โครงสร้างการทำงานและบุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงไป จึงควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงคำสั่งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

โครงการฯ ยังมีการขับเคลื่อนภายใต้แนวทาง “บวร” ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยผู้นำชุมชนและราษฎรในพื้นที่มีความภาคภูมิใจในการเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความจงรักภักดี มีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา

พื้นที่ของตนเอง อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังจำกัดอยู่เพียงบางกลุ่มและบางกิจกรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ความไม่ชัดเจนในการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงาน และข้อจำกัดด้านระยะทางของบางชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากพื้นที่โครงการฯ

นอกจากนี้ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่โครงการฯ เนื่องจากขาดความรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและขั้นตอนการขออนุญาตใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างถูกต้อง รวมทั้งการรับรู้ของชุมชนฯ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และที่มาของโครงการฯ อีกทั้งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนโครงการฯ ยังอยู่ในระดับ “น้อย” ทั้งในด้านการเข้าร่วมประชุม การเสนอแนะทางพัฒนา การกำหนดแผนใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ และการร่วมกำหนดแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและยั่งยืนในอนาคต ดังนั้น **สำนักงาน กปร. จึงมีข้อเสนอแนะ** ดังต่อไปนี้

๑) ควรมีการปรับปรุงทบทวนคำสั่ง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ในข้อที่ ๒ “เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ สร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า” ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัดและอำเภอได้รับทราบ รวมถึงกำหนดบทบาทและขอบเขตการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อน สนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และให้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติการ

๒) ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการฯ ระยะสั้น กลาง และยาว ครอบคลุมประเด็นการบริหารจัดการแบบบูรณาการ การพัฒนาป้องกัน รักษาส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติส่งเสริมคุณภาพชีวิตและคุณธรรม (ตามหลัก บวร) และพัฒนาอาชีพ โดยแผนควรมีองค์ประกอบชัดเจน ได้แก่ การประชุม การติดตามประเมินผล และการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งวางแผนงบประมาณร่วมกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อเนื่อง

๓) ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนและติดตามการดำเนินงาน โดยเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้เสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การจัดเวทีสาธารณะ หรือการตั้งคณะกรรมการร่วมในระดับชุมชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะหมู่บ้านที่ยังไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ ควรใช้ศักยภาพของผู้นำชุมชนและเยาวชนในพื้นที่เป็นกลไกหลักในการสื่อสารข้อมูลของโครงการ เพื่อให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจบทบาทตนเองมากขึ้น

๔) พัฒนาระบบสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ จัดทำช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ บ้ายประกาศในชุมชน และกิจกรรมลงพื้นที่ เพื่อกระจายข้อมูลโครงการและสร้างการรับรู้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงติดตามประเมินผลความเข้าใจของประชาชน เพื่อนำมาปรับปรุงวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๕) มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ความสอดคล้องกับแผนงาน และทบทวนบทเรียนการทำงาน นำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินโครงการและต่อยอดกิจกรรมให้เกิดความยั่งยืน

ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

จากผลการติดตามโครงการฯ สำนักงาน กปร. พบข้อสังเกตสำคัญว่า ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับระดับความพึงพอใจกับการดำเนินงานของโครงการฯ ของประชาชนในด้านความหลากหลายของพืชสมุนไพรและไม้หายาก รวมถึงการกลับมาของสัตว์ป่าหลายชนิด อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๘) ปัจจัยความสำเร็จนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ และผู้นำชุมชน ที่ร่วมกันดูแลและถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์สู่เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ การลงมือปฏิบัติร่วมกันจึงเป็นจุดแข็งสำคัญที่ช่วยให้การฟื้นฟูป่าเกิดผลอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เพื่อรักษาและยกระดับความสมบูรณ์ของป่ายังมีความจำเป็นต้องเสริมมาตรการและการดำเนินงานเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดูแลพื้นที่ป่าและการทำเกษตร โดยเฉพาะในบางชุมชนที่อยู่ห่างจากแหล่งน้ำหลัก นอกจากนี้ จากการสำรวจยังพบว่าบริเวณทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ภูเขาหินศิลาลอย หรือ โพธิ์โอบศิลา ยังมีการลักลอบนำขยะและเศษวัสดุมาทิ้ง ทำให้ทัศนียภาพเสื่อมโทรมและเสี่ยงต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน พื้นที่ป่าชุมชนมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ยังคงขาดการใช้ศักยภาพนี้อย่างเต็มที่ในเชิงกิจกรรม การสื่อสาร และการตลาดท่องเที่ยว ดังนั้น **สำนักงาน กปร. จึงมีข้อเสนอแนะ** ดังต่อไปนี้

๑) ควรส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ควบคู่กับการปลูกหญ้าแฝก เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว รักษาความชุ่มชื้นของดินและป้องกันการพังทลาย ควบคู่กับกิจกรรมสร้างจิตสำนึก เช่น การจัดกิจกรรมดูแลต้นไม้ การเฝ้าระวังไฟป่า และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสานกับวิชาการ เพื่อให้การอนุรักษ์ป่าเกิดผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒) ควรประสานความร่วมมือกับโครงการชลประทานประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารโครงการ (ตามคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑) เพื่อเร่งรัดการสำรวจพื้นที่ที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง พร้อมจัดทำแผนขุดลอกคลองส่งน้ำและขยายพื้นที่เก็บกักน้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลแหล่งน้ำ เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำ การปลูกหญ้าแฝกและต้นไม้เพื่อรักษาความชุ่มชื้นและป้องกันการพังทลายของดิน รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารจัดการอย่างเป็นธรรมในชุมชน ตลอดจนการรณรงค์ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำสำหรับการเกษตรและการดำรงชีวิตในระยะยาว

๓) ควรส่งเสริมให้พื้นที่โครงการฯ พัฒนาต่อยอดสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติพร้อมติดตั้งป้ายสื่อความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เพื่อสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์และสร้างรายได้แก่ชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นและเอกชนช่วยสนับสนุนในการจัดงานเทศกาล นิทรรศการ และการตลาดท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น ปีนภูผาพญา การจัดงานแสดงแสงสีเสียง จัดนิทรรศการให้ความรู้และความเป็นมาของป่าชุมชนฯ และเส้นทางเที่ยวชมวัดเขาถ้ำ พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ของโครงการฯ และการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หน่วยงานระดับท้องถิ่น และผู้นำชุมชน เพื่อขยายการรับรู้ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่

๔) ควรมีแผนการบริหารจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะบริเวณรอบพื้นที่โครงการฯ เพื่อสร้างความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัย โดยดำเนินการในลักษณะความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล ศีลาลัย) กลุ่มผู้นำชุมชน คณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำฯ หน่วยงานปกครองในพื้นที่ และกรมป่าไม้ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทาง กฎ ระเบียบ และมาตรการจูงใจหรือบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืน รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม และเสริมสร้างจุดเด่นของพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ดังกล่าว

ด้านการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต

จากผลการติดตามโครงการฯ สำนักงาน กปร. พบข้อสังเกตสำคัญว่า โครงการฯ มีส่วนช่วยเสริมด้านสุขภาวะความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และคุณภาพชีวิตโดยรวมของชุมชน ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เช่น พืชผักและสมุนไพรพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม ในมิติด้านเศรษฐกิจประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป ซึ่งยังไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในด้านรายได้ หนี้สิน และเงินออมหลังจากมีโครงการฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามิติด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้โครงการฯ บรรลุผลสัมฤทธิ์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น **สำนักงาน กปร. จึงมีข้อเสนอแนะ** ดังต่อไปนี้

๑) ควรรออกแบบกระบวนการพัฒนาอาชีพอย่างครบวงจร โดยเริ่มจากการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือนตามแนวทาง “ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๑” เช่น การปลูกพืชผสมผสานและพืชสมุนไพร เพื่อลดรายจ่ายและสร้างความมั่นคงทางอาหารในครอบครัว เมื่อครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับพื้นฐานแล้ว ควรต่อยอดสู่ระดับกลุ่มด้วยการรวมกลุ่มอาชีพ การแปรรูปผลผลิต และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น ยาหม่องหรือน้ำมันนวดสมุนไพร โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับทั้งคุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ จากนั้นจึงเชื่อมโยงสู่ตลาดอย่างเป็นระบบ โดยใช้ช่องทางตลาดออนไลน์ ควบคู่กับตลาดท้องถิ่นและการจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวในพื้นที่

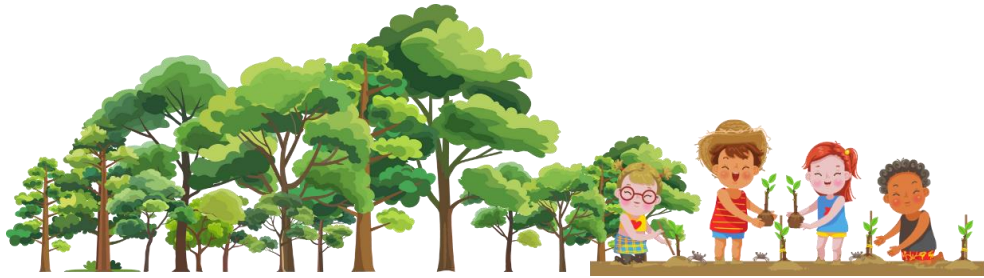
๒) ควรขยายผลการพัฒนาอาชีพไปยังกลุ่มในพื้นที่ห่างไกลจากโครงการฯ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางหรือผู้สูงอายุ ผ่านการจัดฝึกอบรมและกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบท เพื่อให้ทุกกลุ่มสามารถพึ่งพาตนเอง มีอาชีพ และเพิ่มรายได้อย่างยั่งยืน

ด้านการศึกษาและเยาวชน

จากผลการติดตามโครงการฯ สำนักงาน กปร. พบข้อสังเกตสำคัญว่า แม้ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจะอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย ๒.๘๐) แต่เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างกลับมีจุดแข็งสำคัญ คือ การดำเนินงานตามแนวทาง “บวร” ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ กลไกนี้ไม่เพียงช่วยขับเคลื่อนโครงการฯ อย่างยั่งยืน แต่ยังเป็นต้นแบบของการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่พื้นที่อื่นได้ ดังนั้น **สำนักงาน กปร. จึงมีข้อเสนอแนะ** ดังต่อไปนี้

๑) ควรสนับสนุนให้การเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศสำหรับเด็กและเยาวชนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนต้นถึงตอนกลาง ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมต่อการปลูกฝังพื้นฐานจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การปลูก ดูแลต้นไม้ การสำรวจพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ในพื้นที่ป่าชุมชน รวมถึงการร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียนหรือชุมชน

๒) ควรพัฒนาและขยายกิจกรรม “ครูป่าไม้” ให้ครอบคลุมโรงเรียนโดยรอบพื้นที่โครงการฯ ควรพิจารณานำแนวทาง “โครงการครูป่าไม้สนองพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ซึ่งดำเนินการโดยกรมป่าไม้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของป่าสงวนและป่าชุมชน โดยให้ความสำคัญกับหลักการ “ครู (ป่าไม้) ไปหานักเรียน” แทนการจัดกิจกรรมเฉพาะโอกาส เพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในชั้นเรียน และขยายผลการอนุรักษ์ไปยังครอบครัวและชุมชนโดยรอบอย่างเป็นระบบ เช่น โรงเรียนในตำบลศิลาลอยและตำบลหนองตาแต้ม ซึ่งเป็นได้ระดับประถม ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรควรพิจารณาความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและสอดคล้องกับบริบทของป่าชุมชน เช่น การสำรวจพรรณไม้ การเพาะชำกล้าไม้ การดูนก และกิจกรรมจิตอาสาด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำแนวพระราชดำริด้านการอนุรักษ์มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่โครงการฯ ได้อย่างเหมาะสม

ภาคผนวก

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่
การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง
วัดเขาก่ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว)..... นามสกุล ..... อายุ ..... ปี
ระดับการศึกษา..... ตำแหน่ง ..... หน่วยงาน.....
โทรศัพท์ .....

หมายเหตุ ขออนุญาตนำข้อมูลและภาพถ่าย มาใช้ประกอบในการจัดทำรายงาน และ/หรือบทความ เอกสารทางวิชาการ
เพื่อรายงานและเผยแพร่ได้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ท่านปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ มาเป็นระยะเวลาเท่าใด
- ☐ ๑. ระยะเวลา ๐-๑ ปี   ☐ ๒. ระยะเวลา ๑-๓ ปี   ☐ ๓. ระยะเวลา ๓-๕ ปี
☐ ๔. ระยะเวลา ๕-๗ ปี   ☐ ๕. ระยะเวลา ๗-๑๐ ปี   ☐ ๖. มากกว่า ๑๐ ปี
๒. ท่านเคยปฏิบัติงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ หรือไม่
- ☐ ๑. ไม่เคย   ☐ ๒. เคย โดยมีระยะเวลา .....ปี
๓. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักของท่าน/หน่วยงานของท่านต่อโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
- ☐ ๑. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสาธารณูปโภค ระบบขนส่ง ระบบการสื่อสาร
☐ ๒. การพัฒนาแหล่งน้ำ   ☐ ๓. การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ
☐ ๔. การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ
☐ ๕. การพัฒนาด้านอื่น ๆ.....

ส่วนที่ ๒ ประเด็นคำถาม

๔. หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมกับการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ หรือมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด/ อำเภอ/ ผู้นำชุมชน/ วัด/ ประชาชน อย่างไรบ้าง เช่น สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานและอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ ให้ความรู้หรือฝึกอบรมในเรื่องการอนุรักษ์และการอยู่ร่วมกันของคนกับผืนป่า การกำหนดกฎ ระเบียบ กติกาในการใช้ป่าร่วมกัน เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

๕. โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ เช่น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สภาพปัญหาการบุกรุกป่า โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน น้ำกิน/น้ำใช้ อย่างไร (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๑ ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรค ดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

๖. ท่านคิดว่าแนวพระราชดำริ หลัก “บวร” หรือแนวพระราชดำริอื่น ๆ มีส่วนช่วยในการพัฒนาโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ น้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๗. หน่วยงานของท่านมีการประชุมจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ หรือไม่

☐ ๑. ไม่มี

☐ ๒. มี

☐ ๑. ประชุม เดือนละ ๑ ครั้ง ☐ ๒. ประชุม ๓ เดือน/ครั้ง ☐ ๓. ประชุม ๖ เดือน/ครั้ง

☐ ๔. ประชุม ปีละ ๑ ครั้ง ☐ ๕. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๘. ท่าน/หน่วยงานของท่านมีการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการหรือไม่

☐ ๑. ไม่มีการติดตาม

☐ ๒. มีการติดตาม

☐ ๑. เป็นประจำทุกเดือน ☐ ๒. ติดตามทุก ๓ เดือน ☐ ๓. ติดตามทุก ๖ เดือน

☐ ๔. ติดตาม ปีละ ๑ ครั้ง ☐ ๕. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจหลักของหน่วยงานท่านมีการดำเนินการด้านการพัฒนาในแต่ละด้านตามนโยบายและแผนปฏิบัติการอย่างไร และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างไรบ้าง เช่น จัดทำรายงานสรุปผลการติดตามประจำทุกเดือน (อธิบายพอสังเขป)

๘.๑ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การบำรุงรักษาถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค

๘.๒ ด้านแหล่งน้ำ เช่น การอบรมกลุ่มผู้ใช้น้ำ การบำรุงรักษาอุปกรณ์ในพื้นที่ การให้คำแนะนำการบริหารจัดการน้ำ (เช่น ในช่วงหน้าแล้งแนะนำหรือส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อย)

๘.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เก็บข้อมูลสถิติการเปลี่ยนแปลงความสมบูรณ์ของผืนป่าทั้งด้านดินและด้านน้ำหรือความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่า มีการจัดฝึกอบรม/กิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๘.๔ ด้านส่งเสริมอาชีพ เช่น ยกระดับสินค้าและการรับรองมาตรฐาน (อย.) ส่งเสริมการขายออนไลน์ พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จัดฝึกอบรม/กิจกรรมด้านการออกแบบและสร้างแบรนด์สินค้าให้กับคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๘.๕ ด้านอื่น ๆ

---

๙. ผลที่เกิดจากการดำเนินงานในภาพรวมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่เริ่มโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดงฯ ประสบความสำเร็จหรือไม่

- ☐ ๑. ประสบความสำเร็จ (กรณีที่ประสบความสำเร็จ ตอบข้อ ๙.๑)
- ☐ ๒. ไม่ประสบความสำเร็จ (กรณีที่ไม่ประสบความสำเร็จ ตอบข้อ ๙.๒)

๙.๑ กรณีที่ประสบความสำเร็จ ท่านคิดว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ ประสบความสำเร็จ (Key Success Factors) โดยระบุกิจกรรมที่ดำเนินการพร้อมตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เช่น การมีกฎระเบียบที่ใช้ร่วมกัน มีความสามัคคีของคนในชุมชน ฯลฯ (อธิบายพอสังเขป)

๙.๒ กรณีที่ไม่ประสบความสำเร็จ ท่านคิดว่าอะไรคือปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงาน และท่านคิดว่าควรมีแนวทางแก้ไขอย่างไร (อธิบายพอสังเขป)

---

๑๐. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่นหรือลักษณะเด่นที่ทำให้โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ นี้สามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้งบประมาณน้อยหรือไม่ต้องใช้งบประมาณเลย

---

๑๑. หน่วยงานของท่านมีข้อเสนอแนะหรือทิศทางการดำเนินงานในอนาคตของโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ อย่างไรบ้าง

แบบสอบถามผู้นำชุมชน
การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง
วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่.....ชื่อบ้าน.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
โทรศัพท์.....

หมายเหตุ ขออนุญาตนำข้อมูลและภาพถ่าย มาใช้ประกอบในการจัดทำรายงาน และ/หรือบทความ เอกสารทางวิชาการ
เพื่อรายงานและเผยแพร่ได้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ระดับการศึกษา   ☐ ๑. ประถมศึกษา   ☐ ๒. มัธยมศึกษา   ☐ ๓. ปวช./ปวส.
                                 ☐ ๔. ปริญญาตรี   ☐ ๕. สูงกว่าปริญญาตรี   ☐ ๖. ไม่ได้เข้าเรียน
                                 ☐ ๗. อื่น ๆ ระบุ.....

๒. ตำแหน่งในชุมชนของท่าน (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

- ☐ ๑. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ตำบล.....อำเภอ.....หมู่ที่ ระบุ.....
☐ ๒. หัวหน้ากลุ่มอาชีพ   ☐ ๓. หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ
☐ ๔. หัวหน้ากลุ่มออมทรัพย์
☐ ๕. อื่น ๆ ระบุ.....

๓. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งหรือประสบการณ์การทำงานในชุมชน.....ปี

๔. อาชีพหลัก   ☐ ๑. เกษตรกร (พืช/ปศุสัตว์/ประมง) ระบุ.....
                         ☐ ๒. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ   ☐ ๓. พนักงานเอกชน
                         ☐ ๔. รับจ้างทั่วไป   ☐ ๕. ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
                         ☐ ๖. อุตสาหกรรมในครัวเรือน ระบุ.....
                         ☐ ๗. อื่น ๆ ระบุ.....

๕. อาชีพรอง   ☐ ๑. มี ระบุ..... ☐ ๒. ไม่มี

๖. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน.....ปี

ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าไม้

๗. จุดเด่นหรือจุดด้อย/ข้อจำกัดของชุมชนมีอะไรบ้าง เช่น คนในชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีความเสียสละในการทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกัน คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

---

๘. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนของท่าน (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

- ☐ ๑. ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น คติความเชื่อเรื่องป่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณี
- ☐ ๒. กฎระเบียบและนโยบายทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ
- ☐ ๓. การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาป่า การเฝ้าระวังและดับไฟป่า
- ☐ ๔. เศรษฐกิจและรายได้ เช่น การแปรรูปสมุนไพรเพื่อสร้างรายได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
- ☐ ๕. เทคโนโลยี เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ระบบเตือนภัยไฟป่า
- ☐ ๖. การให้ความรู้เรื่องป่า เช่น รมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า การปลูก/สร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน
- ☐ ๗. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้งส่งผลให้ป่าเสื่อมโทรม ไฟป่าทำให้พืชและสัตว์ได้รับผลกระทบ
- ☐ ๘. อื่น ๆ ระบุ.....

๘.๑ ท่านคิดว่าอุปสรรคหลักในการดูแลรักษาป่าไม้คืออะไร และมีแนวทางแก้ไขอย่างไรบ้าง

๘.๒ ท่านมีวิธีการใดที่จะส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

๙. ท่านเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ หรือไม่

- ☐ ๑. ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ (ข้ามไปข้อ ๑๐)
- ☐ ๒. เข้าไปใช้ประโยชน์ อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
  - ☐ ๑. ใช้อุปโภค บริโภคในครัวเรือน เช่น เก็บฟืน/เผาถ่าน หาวีสดกก่อสร้าง เก็บพืชสมุนไพรเพื่อการรักษาอาการเจ็บป่วยทั่วไป เก็บอาหารจากป่าเพื่อบริโภคเอง หรือพักผ่อนหย่อนใจ
  - ☐ ๒. ใช้เป็นแหล่งสร้างรายได้ เช่น ขายฟืน/ถ่าน ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เก็บพืชสมุนไพรไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ (เช่น ยาหม่องจากสมุนไพร ยาต้ม) เก็บอาหารจากป่าเพื่อขาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
  - ☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ .....

๙.๑ โครงการฯ ช่วยให้ท่านมีโอกาสสร้างรายได้เพิ่มขึ้นโดยการมีอาชีพเสริม/อาชีพรองจากอาชีพหลักหรือไม่

- ☐ ๑. ช่วยเพิ่มโอกาส ยกตัวอย่าง ระบุ.....
- ☐ ๒. ไม่ช่วยเพิ่มโอกาส เพราะ
- ☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ

๙.๒ ท่านมีปัญหาในการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ หรือไม่

- ☐ ๑. ไม่มี
- ☐ ๒. มี (ถ้ามีโปรดระบุปัญหา และวิธีจัดการกับปัญหา).....
- .....
- .....

๑๐. ท่านเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ หรือไม่

- ☐ ๑. เคย ☐ ๒. ไม่เคย (ข้ามไปข้อ ๑๓)

กรณีที่ท่านเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ ท่านได้รับความรู้ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

๑๐.๑ องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน

- ☐ ๑. ประวัติศาสตร์ชุมชน ระบุ.....
- ☐ ๒. ประวัติความเป็นมาของโครงการฯ เช่น การร้องขอถวายฎีกา
- ☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ.....
- ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๐.๒ องค์ความรู้ด้านป่าไม้

- ☐ ๑. การพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เช่น การฟื้นฟูป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง
- ☐ ๒. การสร้างปลูกจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์รักษาป่าไม้และสัตว์ป่า
- ☐ ๓. การปลูกพืชสมุนไพร ☐ ๔. การป้องกันรักษาและควบคุมไฟป่า
- ☐ ๕. การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากป่า เช่น ไม้ขนาดเล็ก
- ☐ ๖. อื่น ๆ ระบุ .....
- ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๐.๓ องค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- ☐ ๑. การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ยาหม่องและยารักษาโรค
- ☐ ๒. การต่อยอดและขยายการเลี้ยงชันโรง
- ☐ ๓. การผลิตน้ำส้มควันไม้
- ☐ ๔. อื่น ๆ ระบุ.....
- ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๐.๔ องค์ความรู้ด้านอื่น ๆ ระบุ .....

ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๑. จำนวนครั้งที่ท่านเคยเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเข้ารับการอบรมของโครงการฯ ในปีที่ผ่านมา

- ☐ ๑. ประจำปีทุก ๑ เดือน   ☐ ๒. ประจำปีทุก ๓ เดือน   ☐ ๓. ประจำปีทุก ๖ เดือน
☐ ๔. ประจำปี   ☐ ๕. บางครั้งบางครั้ง   ☐ ๖. ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม/การจัดอบรม
☐ ๗. อื่น ๆ ระบุ .....

๑๒. กรณีที่ได้รับความรู้ ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดได้อย่างไรบ้าง

- ☐ ๑. นำไปใช้ได้โดยทันที ยกตัวอย่างความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้ ระบุ.....
☐ ๒. นำไปใช้ไม่ค่อยได้ เพราะ .....
☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ .....

๑๓. ท่านได้รับประโยชน์จากโครงการฯ อย่างไรบ้าง (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน)

การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	ไม่ได้รับ ประโยชน์
๑. มีความรู้ ความเข้าใจประโยชน์ของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น						
๒. คนในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ของการปลูกป่าทดแทนเพื่อความหลากหลายของพันธุ์ไม้ และมีความหนาแน่นของพืชอาหารป่า สมุนไพร และสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น						
๓. มีการปลูกพืชเพื่อป้องกันการชะล้าง ป้องกันดินถล่มในชุมชน (หญ้าแฝก) เพิ่มขึ้น						
๔. มีพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งอาหาร สมุนไพรรักษาโรค ไม้ใช้สอยเพิ่มขึ้น						
๕. ดินและน้ำในชุมชนของท่านมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เช่น พืชผลทางการเกษตรเจริญเติบโตดีขึ้น คุณภาพน้ำดีขึ้น						
๖. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ						
๗. คนในชุมชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูล						
๘. คนในชุมชนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และลดการบุกรุกทำลายป่า						
๙. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดีขึ้น เช่น ลดความขัดแย้งเรื่องการเข้าไปใช้ทรัพยากรจากโครงการฯ						

การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)	ไม่ได้รับ ประโยชน์
๑๐. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า						
๑๑. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง						
๑๑.๑ ด้านความมั่นคงทางอาหาร เช่น ความเพียงพอของปริมาณพืชอาหารป่าเพิ่มขึ้น						
๑๑.๒ การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง เช่น มีสมุนไพรไว้รักษาเวลาเจ็บป่วยเบื้องต้น						
๑๑.๓ สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น เช่น มีมลพิษน้อยกว่าที่อื่น มีอากาศดี สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ มีน้ำสะอาดใช้						
๑๑.๔ คนในชุมชนมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มขึ้น						
๑๑.๕ อื่น ๆ ระบุ.....						
๑๒. ท่านมีความภูมิใจในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด						

๑๔. การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้น หลังจากมีโครงการฯ

๑๔.๑ รายได้จากการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าของโครงการฯ

- ☐ ๑. ไม่เปลี่ยนแปลง
- ☐ ๒. ลดลง
- ☐ ๓. เพิ่มขึ้น ประมาณเท่าใด

ก่อนมีโครงการฯ คร่าวๆของท่าน มีรายได้ประมาณ ..... บาทต่อปี

ในปีที่ผ่านมา คร่าวๆของท่าน มีรายได้ประมาณ ..... บาทต่อปี

๑๔.๒ การเปลี่ยนแปลงหนี้สินก่อนและหลังมีโครงการฯ

- ☐ ๑. เพิ่มขึ้น   ☐ ๒. ลดลง   ☐ ๓. ไม่เปลี่ยนแปลง

๑๔.๓ การเปลี่ยนแปลงเงินออมก่อนและหลังมีโครงการฯ

- ☐ ๑. เพิ่มขึ้น   ☐ ๒. ลดลง   ☐ ๓. ไม่เปลี่ยนแปลง

ส่วนที่ ๓ การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจ

๑๕. ท่านมีส่วนร่วมกับโครงการฯ ในกิจกรรมใดบ้าง (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่าน)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ไม่มี ส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑. การร่วมร้องขอให้มีการฯ (ถวายฎีกา)						
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผน						
๒.๑ ท่านเคยร่วมประชุม/ร่วมคิด/ ร่วมวางแผนการดำเนินงานโครงการฯ						
๒.๒ ท่านได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการ ดำเนินงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ เช่น การปลูกต้นไม้หายาก การปลูกพืชสมุนไพร ไม่ล่าสัตว์ในฤดูผสมพันธุ์ อนุรักษ์สัตว์และ พันธุ์พืชหายาก						
๒.๓ ท่านเคยร่วมวางแผนในการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ						
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ						
๓.๑ ท่านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การอนุรักษ์ป่าในพื้นที่โครงการฯ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทำกิจกรรมปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ						
๓.๒ ท่านปฏิบัติตามกฎ กติกา และคู่มือการ ดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างเคร่งครัด						
๓.๓ ท่านให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการป้องกันรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ เช่น เผ่าระวัง/จับกุมผู้บุกรุกทำลายป่า						
๓.๔ ท่านได้ร่วมบำรุงรักษาป่าในพื้นที่ โครงการฯ เช่น ดูแลฟื้นฟูรักษาผืนป่า ปลูกป่าเพิ่ม						
๓.๕ ท่านได้ร่วมจัดทำปฏิบัติการป้องกันไฟป่า ออกลาดตระเวน จัดทำแนวกันไฟ และสร้าง ฝายชะลอน้ำ						
๓.๖ ท่านได้ประชาสัมพันธ์กับคนในชุมชน และบอกกับคนในครอบครัว ให้ช่วยกันป้องกัน ดูแลรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ						

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ไม่มี ส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล						
๔.๑ ท่านได้ร่วมพูดคุยกับกรรมการชุมชนหรือหัวหน้าโครงการฯ ถึงผลการดำเนินการของการรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ						
๔.๒ ท่านติดตามการใช้ประโยชน์จากป่าในพื้นที่โครงการฯ ของคนในหมู่บ้าน						
๔.๓ ท่านช่วยติดตามดูแลรักษาต้นไม้หลังปลูกเสร็จแล้ว						
๕. โดยภาพรวมท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ นี้						

๑๖. ท่านคิดว่า ภาควิชาช่วยตามหลักของ **บวร** (บ้าน-วัด-โรงเรียน) หรือหน่วยงานราชการใดบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงการฯ อย่างไร (อธิบายพอสังเขป)

๑๖.๑ บ้าน/ชุมชน เช่น คนในชุมชนมีส่วนร่วมเฝ้าระวังป้องกันไฟป่า ปลูกป่าทดแทน

.....

.....

.....

๑๖.๒ วัด เช่น วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ (ใช้เป็นสถานที่จัดประชุม จัดฝึกอบรม หรือจัดกิจกรรมปลูกป่า)

.....

.....

.....

๑๖.๓ โรงเรียนในพื้นที่ดำเนินการโครงการฯ เช่น พานักเรียนไปศึกษาเส้นทางธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ จัดกิจกรรมจิตอาสา

.....

.....

.....

๑๖.๔ หน่วยงานราชการ เช่น ให้คำปรึกษาและส่งเสริมการปลูกป่า จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชน

.....

.....

.....

๑๗. ท่านมีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการฯ ในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. การบริหารการดำเนินงานโครงการฯ และการให้บริการของหน่วยราชการและเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานโครงการฯ เช่น การให้ข้อมูล การจัดฝึกอบรม					
๒. ป่าในพื้นที่โครงการฯ เป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรหลากหลายชนิด รวมถึง ไม้หายาก เช่น จันทน์หอม รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและมีสัตว์ป่าหายากเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด					
๓. การให้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และรักษาสภาพพื้นที่ป่าในโครงการฯ					
๔. ชุมชนได้รับการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น					
๕. หน่วยงานภาครัฐ/พระสงฆ์/ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนกับเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ					
๖. กิจกรรมการส่งเสริมของโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น					
๗. ความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการฯ					

๑๘. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่นของโครงการฯ ให้เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

(ให้เรียงลำดับใส่ตัวเลขลำดับ ๑-๘)

- (   ) โครงการนี้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- (   ) การอนุรักษ์ฟื้นฟูผืนป่า สร้างบ้านให้กับสัตว์ป่า
- (   ) เป็นธนาคารอาหารจากป่า ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งอาหารที่ยั่งยืน
- (   ) เป็นแหล่งศึกษาดูงานและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร/อนุรักษ์
- (   ) มีผู้นำ พระสงฆ์ และคนในชุมชนที่เข้มแข็ง
- (   ) มีหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางและท้องถิ่นให้การสนับสนุนพัฒนาโครงการฯ ให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- (   ) สินค้าแปรรูปสมุนไพรจากโครงการฯ เช่น ยาหม่องและยารักษาโรค
- (   ) อื่น ๆ .....

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

๑๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ และแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ที่สอดคล้องกับความต้องการของ
คนในชุมชน

☐ ๑. ไม่มี

☐ ๒. มี ระบุ.....

.....

.....

แบบสอบถามพระสงฆ์
การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง
วัดเขาลำน้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อ พระ..... ฉายา ..... อายุ..... พรรษา.....
คณะสงฆ์ฝ่าย ..... สังกัดวัด.....
เขต/อำเภอ..... จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วิทยฐานะ.....
ตำแหน่งทางการปกครอง (เจ้าคณะจังหวัด/เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เจ้าอาวาสวัด).....
.....
สถานที่ติดต่อ ..... โทรศัพท์.....
หมายเหตุ ขออนุญาตนำข้อมูลและภาพถ่าย มาใช้ประกอบในการจัดทำรายงาน และ/หรือบทความ เอกสารทางวิชาการ
เพื่อรายงานและเผยแพร่ได้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลวัดเขาลำน้ำ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑. ก่อนได้รับพระมหากรุณาธิคุณฯ(ช่วงปีพ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๕๗) เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ วัดเขาลำน้ำมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง โปรดยกตัวอย่างกิจกรรมหรือการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม เช่น การร่วมร้องขอให้มีโครงการฯ (ถวายเป็นกุศล)

ส่วนที่ ๒ ความเกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่โครงการฯ

๒. เหตุใดท่านจึงเห็นด้วยและมีส่วนร่วมในการขอพระราชทานพระมหากรุณาฯ ให้ทรงรับเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (แทนที่จะเป็นผู้นำชุมชนหรือแกนนำในขณะนั้น)

๓. หลัง จากเข้ามาขอพระราชทานพระมหากรุณาฯ และทรงรับเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ วัดเขาลำน้ำมีส่วนร่วมหรือดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการฯ เช่น การให้ความรู้หรือแนะนำประชาชนเกี่ยวกับการดูแลรักษาป่า อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเลือกใช้พืชสมุนไพร ฯลฯ และมีวิธีการใดในการให้ความรู้กับชุมชน/เยาวชน หรือสร้างจิตสำนึกให้แก่คนรุ่นหลัง

---

๔. ท่านนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาข้อใดมาใช้ในการเผยแพร่ให้ประชาชน (ชาวบ้าน) ในชุมชน เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของป่า ในการดูแลรักษาป่าและการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

---

๕. เมื่อมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดำเนินงานในพื้นที่โครงการฯ วัดเขาลำน้ำได้รับผลกระทบอะไรบ้าง

---

๖. หากเปรียบเทียบวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยรอบพื้นที่ ก่อนและหลังมีโครงการฯ มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร ส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงในเรื่องใด เช่น ด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ ปัญหา/ข้อเสนอแนะ

๗. วัดเขาถ้ำอยู่ใกล้พื้นที่โครงการฯ มีปัญหาหรือพบเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อมบ้างหรือไม่ เช่น ลักลอบตัดไม้ จับ/ดักสัตว์ป่า

☐ ๑. ไม่มี

☐ ๒. มี (ถ้ามีโปรดระบุปัญหาและวิธีการจัดการกับปัญหา หรือได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรบ้าง)

---

๘. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่)

☐ ๑. ไม่มี

☐ ๒. มี (ระบุ) .....

แบบสอบถามประชาชน

การติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง

วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้รับการสัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล .....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ .....ชื่อบ้าน.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
โทรศัพท์ .....

หมายเหตุ ขออนุญาตนำข้อมูลและภาพถ่าย มาใช้ประกอบในการจัดทำรายงาน และ/หรือบทความ เอกสารทางวิชาการ
เพื่อรายงานและเผยแพร่ได้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ระดับการศึกษา ☐ ๑. ประถมศึกษา ☐ ๒. มัธยมศึกษา
☐ ๓. ปวช./ปวส. ☐ ๔.ปริญญาตรี
☐ ๕. สูงกว่าปริญญาตรี ☐ ๖. ไม่ได้เข้าเรียน
☐ ๗. อื่น ๆ (ระบุ).....
๒. อาชีพหลัก ☐ ๑. เกษตรกร (พืช/ปศุสัตว์/ประมง) (ระบุ).....
☐ ๒. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ ๓. พนักงานเอกชน
☐ ๔. รับจ้างทั่วไป
☐ ๕. ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
☐ ๖. อุตสาหกรรมในครัวเรือน (ระบุ).....
☐ ๗. อื่น ๆ (ระบุ).....
๓. อาชีพรอง ☐ ๑. มี ระบุ..... ☐ ๒. ไม่มี
๔. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน.....ปี
๕. บทบาทของท่านในครอบครัว ☐ ๑. หัวหน้าครอบครัว
☐ ๒. สมาชิกในครอบครัว
☐ ๓. อื่น ๆ (ระบุ) .....
๖. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของท่าน (รวมตัวท่านเอง) จำนวน .....คน
๗. ท่านหรือคนในครอบครัวเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครในชุมชนหรือไม่
☐ ๑. ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ☐ ๒. เป็นสมาชิกกลุ่ม

๗.๑ ท่านเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

- ☐ ๑. กลุ่มผู้นำชุมชน ☐ ๒. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)
☐ ๓. กลุ่มผู้ใช้น้ำ ☐ ๔. กลุ่มฌาปนกิจ ☐ ๕. กลุ่มออมทรัพย์
☐ ๖. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ☐ ๗. กลุ่มสตรี
☐ ๘. เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)
☐ ๙. เครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) ☐ ๑๐. เครือข่ายป่าชุมชน
☐ ๑๑. เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.)
☐ ๑๒. กลุ่มอื่น ๆ (ระบุ) .....

๘. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนของท่าน (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

- ☐ ๑. ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น คติความเชื่อเรื่องป่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณี
☐ ๒. กฎระเบียบและนโยบายทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ
☐ ๓. การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษาป่า การเฝ้าระวังและดับไฟป่า
☐ ๔. เศรษฐกิจและรายได้ เช่น การแปรรูปสมุนไพรเพื่อสร้างรายได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
☐ ๕. เทคโนโลยี เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ระบบเตือนภัยไฟป่า
☐ ๖. การให้ความรู้เรื่องป่า เช่น รมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า การปลูก/สร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน
☐ ๗. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้งส่งผลให้ป่าเสื่อมโทรม ไฟป่าทำให้พืชและสัตว์ได้รับผลกระทบ
☐ ๘. อื่น ๆ ระบุ.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

๙. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ หรือไม่

- ☐ ๑. ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ (ข้ามไปข้อ ๑๐)
☐ ๒. เข้าไปใช้ประโยชน์ มีใครบ้าง? (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
☐ ๑. ตัวเอง ☐ ๒. คู่สมรส/แฟน ☐ ๓. บุตร/หลาน
☐ ๔. บิดามารดา ☐ ๕. ผู้สูงอายุในครอบครัว
☐ ๖. อื่น ๆ ระบุ.....
☐ ๗. ทั้งหมดในครัวเรือน

๙.๑ ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเข้าไปใช้ประโยชน์จากโครงการฯ อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

- ☐ ๑. ใช้อุปโภค บริโภคในครัวเรือน เช่น เก็บฟืน/เผาถ่าน หาวัสดุก่อสร้าง เก็บพืชสมุนไพรเพื่อการรักษา อาการเจ็บป่วยทั่วไป เก็บอาหารจากป่าเพื่อบริโภคเอง หรือพักผ่อนหย่อนใจ
☐ ๒. ใช้เป็นแหล่งสร้างรายได้ เช่น ขายฟืน/ถ่าน ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เก็บพืชสมุนไพรไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ (ยาหม่องจากสมุนไพร ยาต้ม) เก็บอาหารจากป่าเพื่อขาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ.....

๙.๒ โครงการฯ ช่วยให้ท่านมีโอกาสสร้างรายได้เพิ่มขึ้นโดยการมีอาชีพเสริม/อาชีพรองจากอาชีพหลักหรือไม่

- ☐ ๑. ช่วยเพิ่มโอกาส ยกตัวอย่าง ระบุ.....
- ☐ ๒. ไม่ช่วยเพิ่มโอกาส เพราะ.....
- ☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ.....

๙.๓ ท่านมีปัญหาในการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ หรือไม่

- ☐ ๑. ไม่มี
- ☐ ๒. มี (ถ้ามีโปรดระบุปัญหา และวิธีจัดการกับปัญหา).....

๑๐. ท่านเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ หรือไม่

- ☐ ๑. เคย ☐ ๒. ไม่เคย (ข้ามไปข้อ ๑๓)

กรณีที่ท่านเคยได้รับองค์ความรู้หรือการอบรมจากโครงการฯ ท่านได้รับความรู้ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

๑๐.๑ องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน

- ☐ ๑. ประวัติศาสตร์ชุมชน ระบุ.....
- ☐ ๒. ประวัติความเป็นมาของโครงการฯ เช่น การร้องขอถวายฎีกา
- ☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ.....
- ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๐.๒ องค์ความรู้ด้านป่าไม้

- ☐ ๑. การพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เช่น การฟื้นฟูป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง
- ☐ ๒. การสร้างปลูกจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์รักษาป่าไม้และสัตว์ป่า
- ☐ ๓. การปลูกพืชสมุนไพร ☐ ๔. การป้องกันรักษาและควบคุมไฟป่า
- ☐ ๕. การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากป่า เช่น ไม้ขนาดเล็ก
- ☐ ๖. อื่น ๆ ระบุ .....
- ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๐.๓ องค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- ☐ ๑. การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ยาหม่องและยารักษาโรค
- ☐ ๒. การต่อยอดและขยายการเลี้ยงชันโรง
- ☐ ๓. การผลิตน้ำส้มควันไม้
- ☐ ๔. อื่น ๆ ระบุ .....
- ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๐.๔ องค์ความรู้ด้านอื่น ๆ ระบุ .....

ผู้ให้ความรู้ ระบุ .....

๑๑. จำนวนครั้งที่ท่านเคยเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเข้ารับการอบรมของโครงการฯ ในปีที่ผ่านมา

- ☐ ๑. ประจำปี ๑ เดือน   ☐ ๒. ประจำปี ๓ เดือน   ☐ ๓. ประจำปี ๖ เดือน
☐ ๔. ประจำปี   ☐ ๕. บางครั้งบางคราว   ☐ ๖. ทุกครั้งที่มีการจัดอบรม
☐ ๗. อื่น ๆ ระบุ .....

๑๒. กรณีที่ได้รับความรู้ ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดได้อย่างไรบ้าง

- ☐ ๑. นำไปใช้ได้เลยทันที ยกตัวอย่างความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้ ระบุ .....
☐ ๒. นำไปใช้ไม่ค่อยได้ เพราะ .....
☐ ๓. อื่น ๆ ระบุ .....

๑๓. ท่านได้รับประโยชน์จากโครงการฯ อย่างไรบ้าง (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน)

การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	ไม่ได้รับ ประโยชน์
๑. มีความรู้ ความเข้าใจประโยชน์ของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น						
๒. คนในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ของการปลูกป่าทดแทนเพื่อความหลากหลายของพันธุ์ไม้ และมีความหนาแน่นของพืชอาหารป่า สมุนไพร และสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น						
๓. มีการปลูกพืชเพื่อป้องกันการชะล้าง ป้องกันดินถล่มในชุมชน (หญ้าแฝก) เพิ่มขึ้น						
๔. มีพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งอาหาร สมุนไพรรักษาโรค ไม้ใช้สอยเพิ่มขึ้น						
๕. ดินและน้ำในชุมชนของท่านมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เช่น พืชผลทางการเกษตรเจริญเติบโตดีขึ้น คุณภาพน้ำดีขึ้น						
๖. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ						
๗. คนในชุมชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูล						
๘. คนในชุมชนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของชุมชน เพื่อการอนุรักษ์และลดการบุกรุกทำลายป่า						
๙. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดีขึ้น เช่น ลดความขัดแย้งเรื่องการใช้ทรัพยากรจากโครงการฯ						

การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)	ไม่ได้รับ ประโยชน์
๑๐. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า						
๑๑. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง						
๑๑.๑ ด้านความมั่นคงทางอาหาร เช่น ความเพียงพอของปริมาณพืชอาหารป่าเพิ่มขึ้น						
๑๑.๒ การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง เช่น มีสมุนไพรไว้รักษาเวลาเจ็บป่วยเบื้องต้น						
๑๑.๓ สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น เช่น มีมลพิษน้อยกว่าที่อื่น มีอากาศดี สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ มีน้ำสะอาดใช้						
๑๑.๔ คนในชุมชนมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มขึ้น						
๑๑.๕ อื่น ๆ ระบุ.....						
๑๒. ท่านมีความภูมิใจในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด						

๑๔. การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้น หลังจากมีโครงการฯ

๑๔.๑ รายได้จากการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าของโครงการฯ

- ☐ ๑. ไม่เปลี่ยนแปลง
☐ ๒. ลดลง
☐ ๓. เพิ่มขึ้น ประมาณเท่าใด

ก่อนมีโครงการฯ คร่าวเรือนของท่าน มีรายได้ประมาณ .....บาทต่อปี

ในปีที่ผ่านมา คร่าวเรือนของท่าน มีรายได้ประมาณ.....บาทต่อปี

๑๔.๒ การเปลี่ยนแปลงหนี้สินก่อนและหลังมีโครงการฯ

- ☐ ๑. เพิ่มขึ้น   ☐ ๒. ลดลง   ☐ ๓. ไม่เปลี่ยนแปลง

๑๔.๓ การเปลี่ยนแปลงเงินออมก่อนและหลังมีโครงการฯ

- ☐ ๑. เพิ่มขึ้น   ☐ ๒. ลดลง   ☐ ๓. ไม่เปลี่ยนแปลง

ส่วนที่ ๓ การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจ

๑๕. ท่านมีส่วนร่วมกับโครงการฯ ในกิจกรรมใดบ้าง (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่าน)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ไม่มี ส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑. การร่วมร้องขอให้มีการฯ (ถวายฎีกา)						
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผน						
๒.๑ ท่านเคยร่วมประชุม/ร่วมคิด/ ร่วมวางแผนการดำเนินงานโครงการฯ						
๒.๒ ท่านได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการ ดำเนินงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ โครงการฯ เช่น การปลูกต้นไม้หายาก การปลูก พืชสมุนไพรไม่ล่าสัตว์ในฤดูผสมพันธุ์ อนุรักษ์ สัตว์และพันธุ์พืชหายาก						
๒.๓ ท่านเคยร่วมวางแผนในการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ						
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ						
๓.๑ ท่านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การอนุรักษ์ป่าในพื้นที่โครงการฯ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทำกิจกรรมปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ						
๓.๒ ท่านปฏิบัติตามกฎ กติกา และคู่มือการ ดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างเคร่งครัด						
๓.๓ ท่านให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการป้องกันรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ เช่น เฝ้าระวัง/จับกุมผู้บุกรุกทำลายป่า						
๓.๔ ท่านได้ร่วมบำรุงรักษาป่าในพื้นที่ โครงการฯ เช่น ดูแลฟื้นฟูรักษาผืนป่า ปลูกป่าเพิ่ม						
๓.๕ ท่านได้ร่วมจัดทำปฏิบัติการป้องกันไฟป่า ออกลาดตระเวน จัดทำแนวกันไฟ และสร้าง ฝายชะลอน้ำ						
๓.๖ ท่านได้บอกกับคนในครอบครัว ให้ช่วยกันป้องกัน ดูแลรักษาป่าในพื้นที่ โครงการฯ						

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ไม่มี ส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล						
๔.๑ ท่านได้ร่วมพูดคุยกับกรรมการชุมชนหรือหัวหน้าโครงการฯ ถึงผลการดำเนินการของการรักษาป่าในพื้นที่โครงการฯ						
๔.๒ ท่านติดตามการใช้ประโยชน์จากป่าในพื้นที่โครงการฯ ของคนในหมู่บ้าน						
๔.๓ ท่านช่วยติดตามดูแลรักษาต้นไม้หลังปลูกเสร็จแล้ว						
๕. โดยภาพรวมท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ นี้						

๑๖. ท่านคิดว่า ภาควิชาเครือข่ายตามหลักของ **บวร** (บ้าน-วัด-โรงเรียน) หรือหน่วยงานราชการใดบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงการฯ อย่างไร (อธิบายพอสังเขป)

๑๖.๑ บ้าน/ชุมชน เช่น คนในชุมชนมีส่วนร่วมเฝ้าระวังป้องกันไฟป่า ปลูกป่าทดแทน

๑๖.๒ วัด เช่น วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ (ใช้เป็นสถานที่จัดประชุม จัดฝึกอบรม หรือจัดกิจกรรมปลูกป่า)

๑๖.๓ โรงเรียนในพื้นที่ดำเนินการโครงการฯ เช่น พานักเรียนไปศึกษาเส้นทางธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ จัดกิจกรรมจิตอาสา

๑๖.๔ หน่วยงานราชการ เช่น ให้คำปรึกษาและส่งเสริมการปลูกป่า จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชน

---

๑๗. ท่านมีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการฯ ในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. การบริหารการดำเนินงานโครงการฯ และการให้บริการของหน่วยราชการและเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานโครงการฯ เช่น การให้ข้อมูล การจัดฝึกอบรม					
๒. ป่าในพื้นที่โครงการฯ เป็นแหล่งรวมพืชสมุนไพรหลากหลายชนิด รวมถึง ไม้หายาก เช่น จันทน์หอม รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและมีสัตว์ป่าหายากเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด					
๓. การให้ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และรักษาสภาพพื้นที่ป่าในโครงการฯ					
๔. ชุมชนได้รับการพัฒนาอบรมและพัฒนาฝีมือ เช่น การฝึกอาชีพ/เพิ่มทักษะให้กับคนในชุมชนได้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น					
๕. หน่วยงานภาครัฐ/พระสงฆ์/ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนกับเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ					
๖. กิจกรรมการส่งเสริมของโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น					
๗. ความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการฯ					

๑๘. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่นของโครงการฯ ให้เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

(ให้เรียงลำดับใส่ตัวเลขลำดับ ๑-๘)

- (   ) โครงการนี้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- (   ) การอนุรักษ์ฟื้นฟูผืนป่า สร้างบ้านให้กับสัตว์ป่า
- (   ) เป็นธนาคารอาหารจากป่า ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งอาหารที่ยั่งยืน
- (   ) เป็นแหล่งศึกษาดูงานและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร/อนุรักษ์
- (   ) มีผู้นำ พระสงฆ์ และคนในชุมชนที่เข้มแข็ง
- (   ) มีหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางและท้องถิ่นให้การสนับสนุนพัฒนาโครงการฯ ให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- (   ) สินค้าแปรรูปสมุนไพรจากโครงการฯ เช่น ยาหม่องและยารักษาโรค
- (   ) อื่น ๆ .....

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

๑๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ และแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

☐ ๑. ไม่มี

☐ ๒. มี ระบุ.....
.....
.....
.....
.....

ภาพโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพพื้นที่โดยรอบโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ หมู่ที่ ๗
ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพวัดเขาถ้ำ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพบริเวณหน้าวัดเขาถ้ำมีคลองชลประทาน
ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปารณบุรี
ไหลผ่าน

ป้ายแสดงกฎป่าชุมชน หมู่บ้านหนองกลางดง

ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์
โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำน้ำ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เจ้าหน้าที่ สำนักงาน กปร. รับฟังรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ พร้อมกับสัมภาษณ์และรับฟังข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานท้องถิ่น และนายโชคชัย ลิ้มประดิษฐ์ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกลางดง ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย และลงพื้นที่โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำน้ำ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์
โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาลำน้ำ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เจ้าหน้าที่ สำนักงาน กปร. และเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ลงพื้นที่สัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูล
พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ณ วัดเขาลำน้ำ และศาลาประชาคม
หมู่ที่ ๔ บ้านต้นไทร ตำบลหนองตาแต้ม

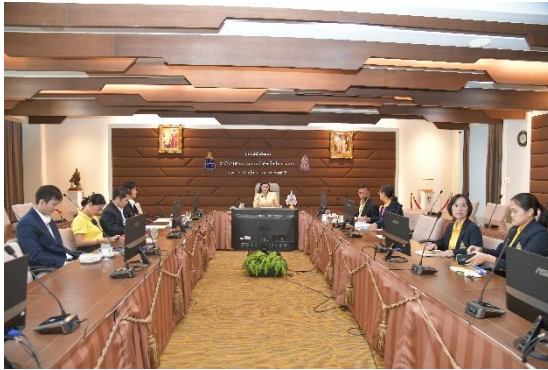
ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์
โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ฯ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เจ้าหน้าที่ สำนักงาน กปร. และเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ลงพื้นที่สัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูล
ผู้นำชุมชน และประชาชนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ณ วัดเขาถ้ำ และศาลาประชาคมหมู่ที่ ๑
บ้านห้วยขวาง และหมู่ที่ ๕ บ้านลาดวิถี ตำบลศิลาลอย

ภาพการประชุมการนำเสนอผลการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนา
ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ณ ห้องประชุมหนุมาน ๒ สำนักงาน กปร.
และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting)

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลสัมฤทธิ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหุมนาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting)

การสรุปผลสัมฤทธิ์จากการติดตาม

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตำบลสีลาลัย อำเภอสวนร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วันพฤหัสบดีที่ 31 กรกฎาคม 2568

เวลา 10.00 - 12.00 น. ณ ห้องประชุม 2 สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (Zoom)

วาระการประชุม

ประเด็นที่ 1

นางศศิพร ปาณิกบุตร รองเลขาธิการ กปร. กล่าวถึงการจัดทำรายงานการติดตามผลสัมฤทธิ์ การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

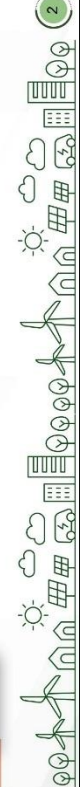
ประเด็นที่ 2

ผู้แทนกองติดตามประเมิน สำนักงาน กปร. นำเสนอผลการติดตามผลสัมฤทธิ์การใช้ประโยชน์โครงการฯ

- ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ
- วิธีการศึกษา
- ผลการสำรวจ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน/พระสงฆ์
- ผลการสำรวจ ประชาชนที่ได้รับประโยชน์ในพื้นที่โครงการฯ
- ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม
- ข้อดีเห็นข้อเสนอแนะของ สำนักงาน กปร. จากการติดตาม

ประเด็นที่ 3

ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตอบข้อซักถาม

ความเป็นมาโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

กรมป่าไม้มีมติดำเนินโครงการฯ ในปี 652 ไร่ ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาจอมแจ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก กปร. ตั้งแต่ 2562 - 2566

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคำสั่งแต่งตั้ง "คณะกรรมาธิการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์"

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ไร่เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระครูศรีธรรมรักษ์นันท์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และคณะ ได้มีหนังสือขอพระราชทานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ เพื่อเป็นกรณีศึกษาและสืบต่อกันไป

3

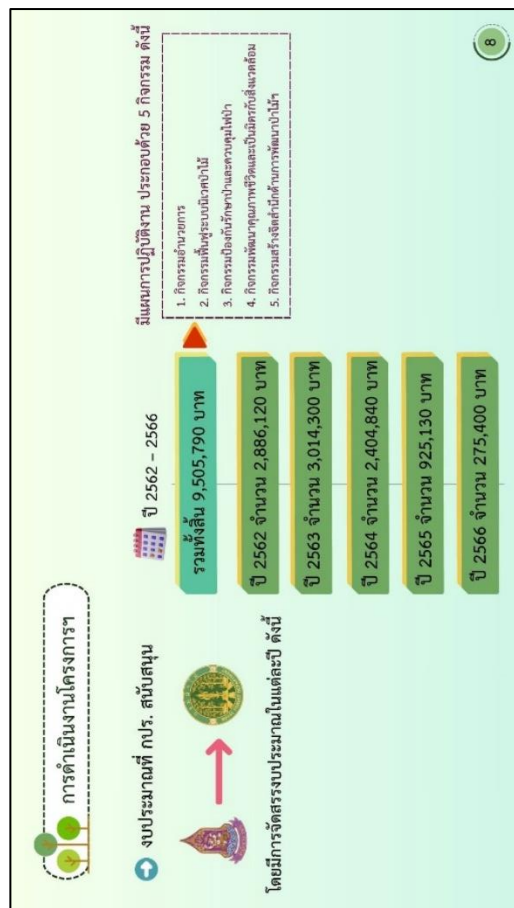
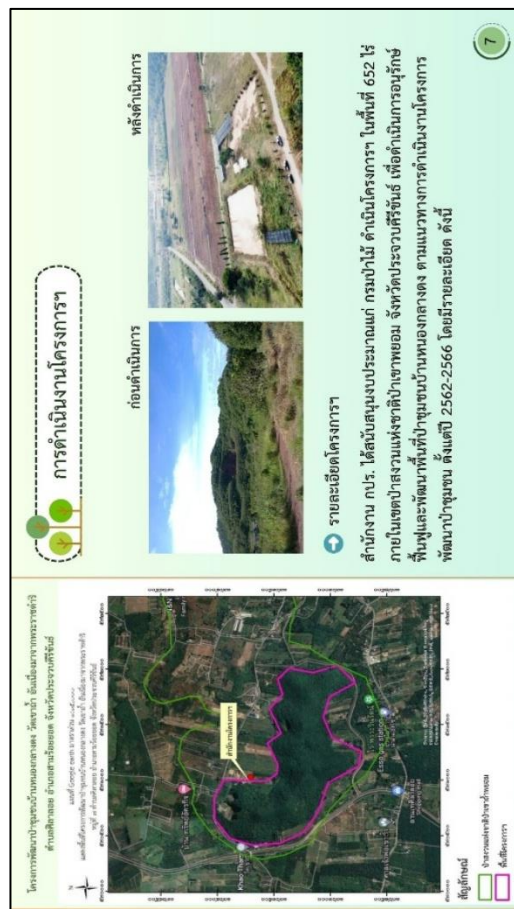
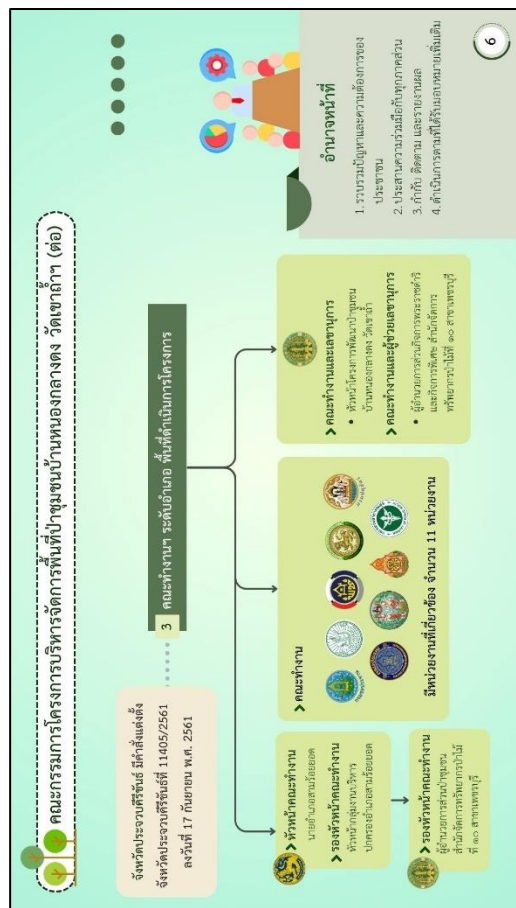
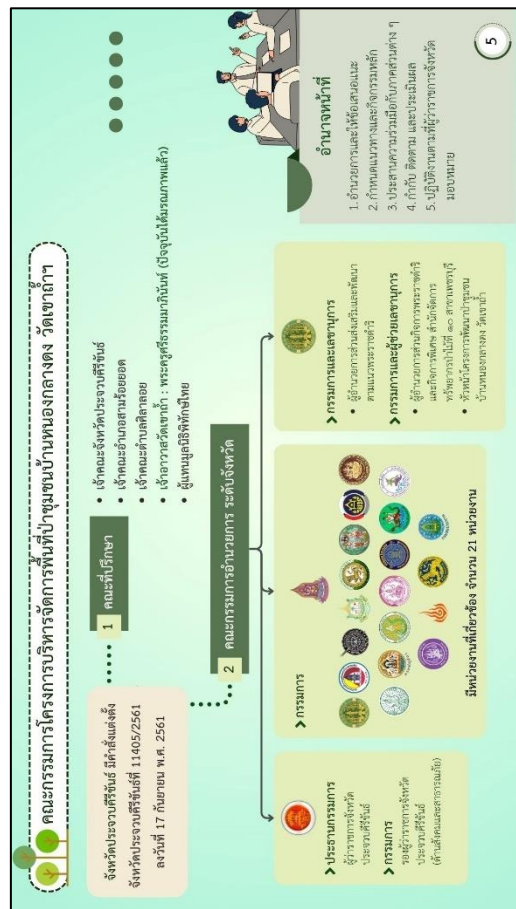

วัตถุประสงค์ของโครงการฯ

- 1 เพื่ออนุรักษ์ ป่าไม้ และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง ตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนของกรมป่าไม้ เพื่อให้เป็นโครงการต้นแบบในการดูแลรักษาป่าไม้
- 2 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ สร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
- 3 เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร

4

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่สี่ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหุมนาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting)

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลหลังการใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางตง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหมีมาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

กิจกรรมอำนวยความสะดวก

งานก่อสร้างอาคารสำนักงานฯ	ป้ายโครงการฯ บริเวณด้านหน้า	อาคารสำนักงานฯ

9

กิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้

จัดทำเส้นทางรกรงการณั ะระยะทาง 5 กิโลเมตร	สร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน	แปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (มียาวก)

10

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การหล่อออกและขยายผลการเลี้ยงโรง	จัดตั้งกลุ่มพัฒนาเผยแพร่ความรู้ และการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชสมุนไพร	อบรมหลักสูตร "เยาวชนจิตอาสา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"

11

กิจกรรมป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า

ประชาสัมพันธ์ป้องกันรักษาป่าและ ควบคุมไฟป่า	ประชาสัมพันธ์ป้องกันรักษาป่าและ ควบคุมไฟป่า	ให้ความรู้เรื่องไฟป่า วิธีการดับไฟ คุมค่าป่าไม้และสัตว์ป่า

12

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลสัมฤทธิ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพญานา ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

กิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ

การเดินดูเก็บถ่านไม้ในวนอุทยาน

พัฒนาสถานีบริการเมล็ดลอม

จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ป่าเบญจพรรณและป่าเบญจกวาง

13

ภาพรวมโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ

ภาพโครงการ แล้วเสร็จ

สำนักงานโครงการ พร้อมระบบน้ำ และระบบไฟ

แปลงสาธิตการปลูกป่าเชิงระบบนิเวศ (นิเวศกร) จำนวน 2 ไร่

แปลงปลูกป่าไผ่ลอย เนื้อที่ 100 ไร่

ส่วนเพาะชำกล้าไม้ทั่วไป

14

ผลการติดตามผลสัมฤทธิ์โครงการฯ จากสำนักงาน กปร.

กองติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร. มีการจัดส่งทีมติดตามประเมินผลโครงการต่อเนื่องจากภาพราชดำริ และได้พื้นที่ดำเนินการติดตามผลสัมฤทธิ์การใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ตำบลศาลายา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2568

การติดตามผลสัมฤทธิ์โครงการฯ

เพื่อให้ทราบถึงผลสำเร็จของโครงการฯ ตลอดจนประเมินปัญหา และผลกระทบที่ประชาชนได้รับ เพื่อใช้วางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนได้อย่างยั่งยืน

15

การดำเนินงานติดตามผลสัมฤทธิ์โครงการฯ

ขอบเขตของการติดตาม ดำเนินการระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2568

พื้นที่ดำเนินการติดตาม โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ตำบลศาลายา อำเภอสามร้อยยอด จำนวน 5 หมู่บ้าน และตำบลหนองตาเตี้ย อำเภอปราณบุรี จำนวน 2 หมู่บ้าน

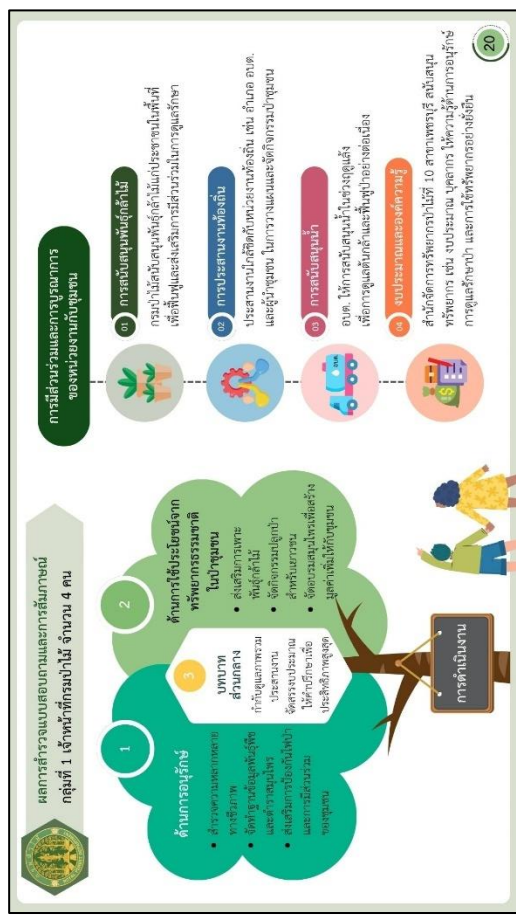
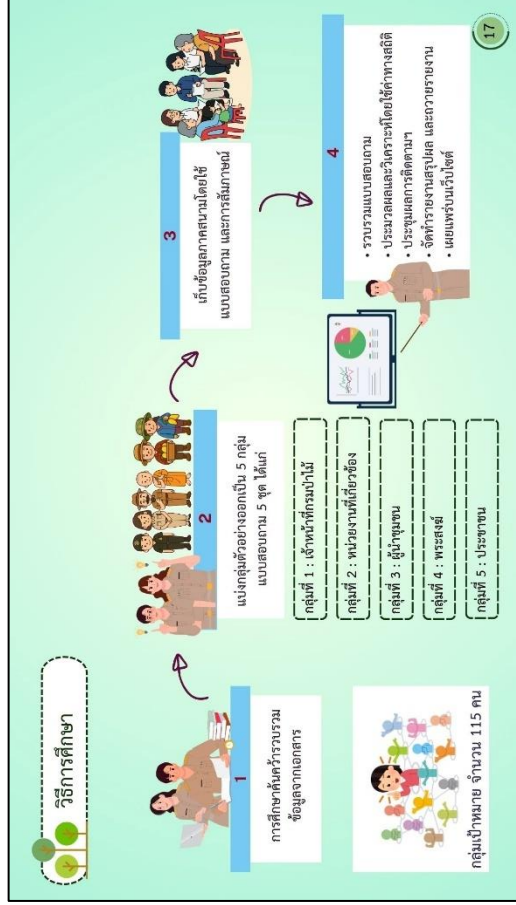
วัตถุประสงค์ของการติดตามฯ

1. เพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์การใช้ประโยชน์ของโครงการฯ รวมถึงรับฟังปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นต้นแบบสำหรับพื้นที่อื่นๆ

16

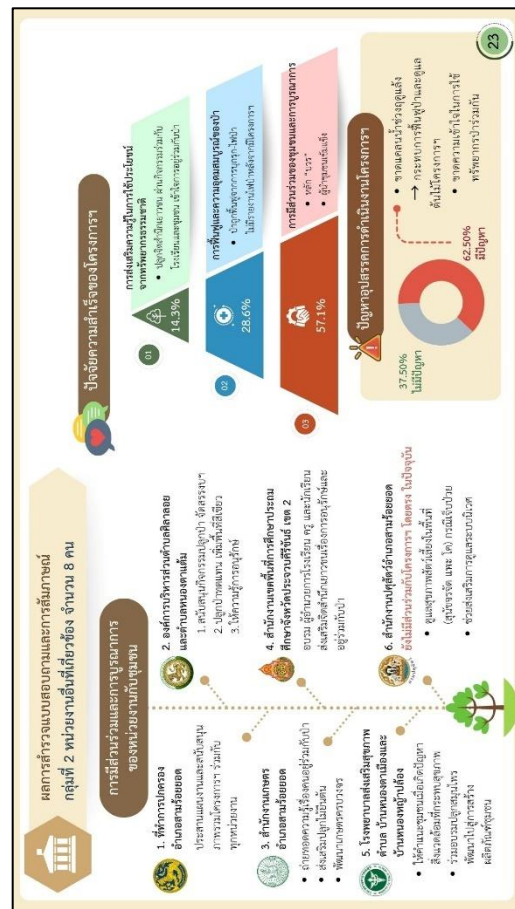
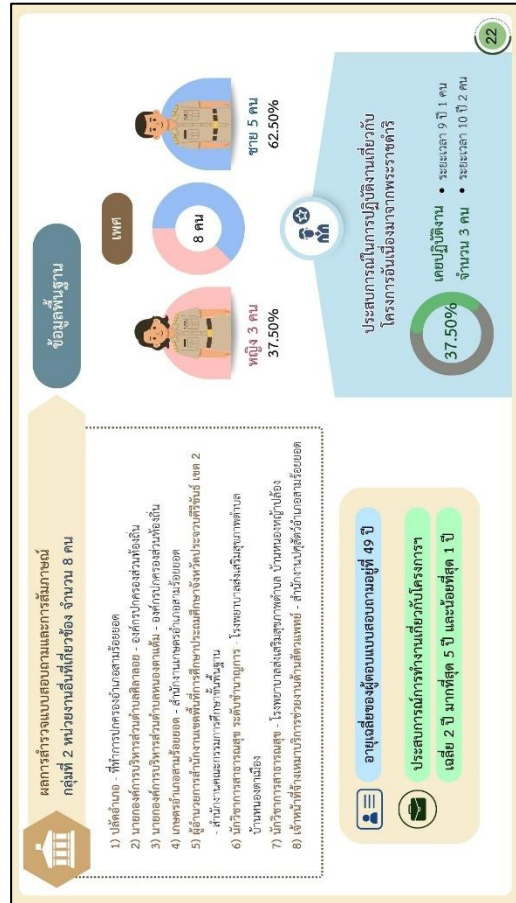

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหมีมาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

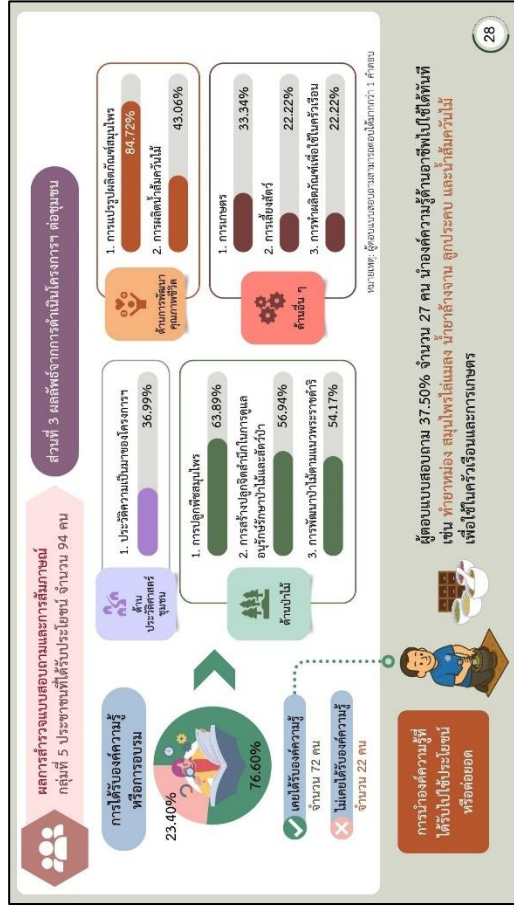
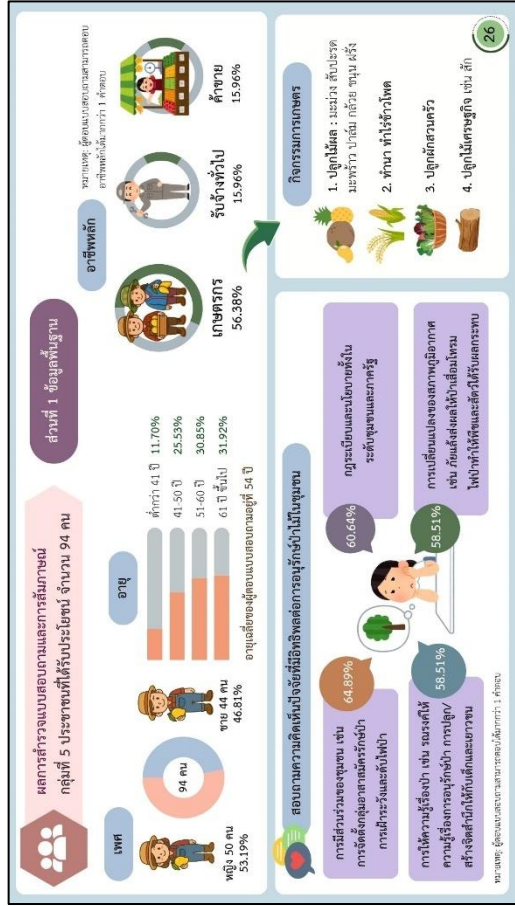

เอกสารประกอบการนำเสนอการประมวลผลตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหุนมาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

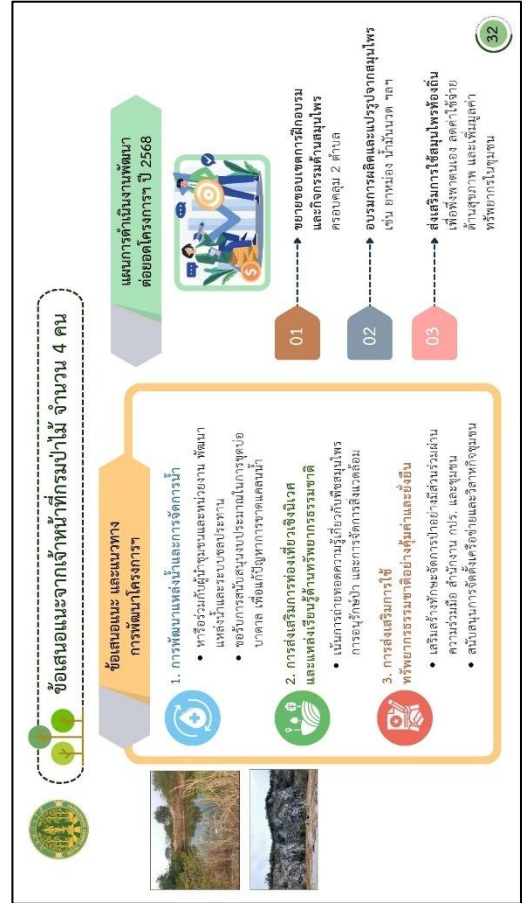
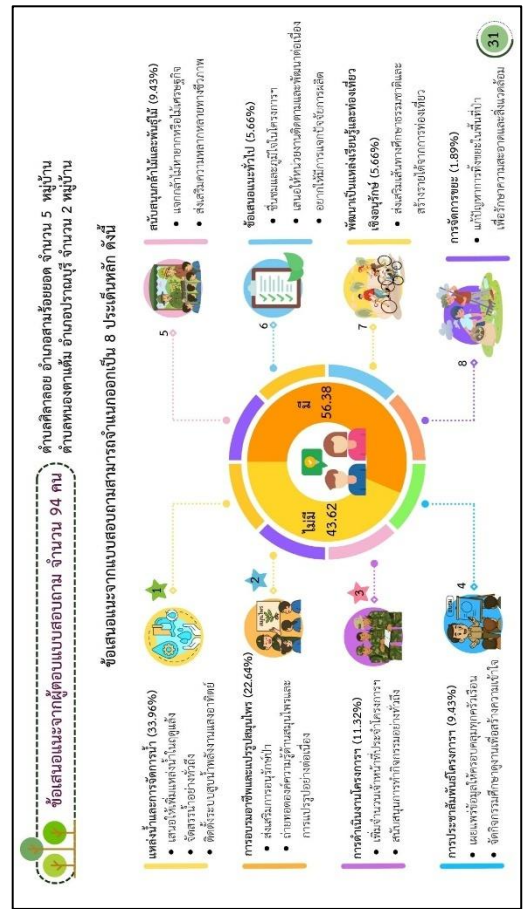
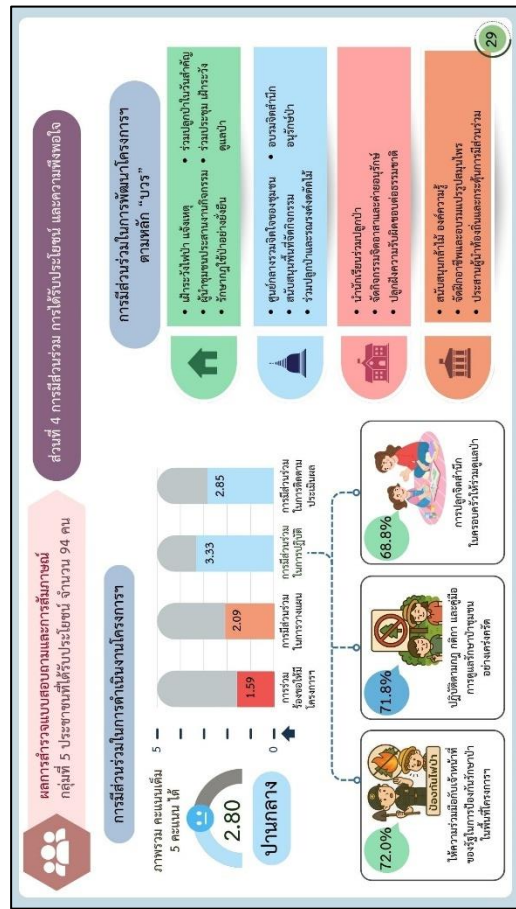

และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลลัพธ์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาบ้านป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหุนมาน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

เอกสารประกอบการนำเสนอการประชุมสรุปผลการติดตามผลลัพท์การใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุมหอนามน ๒ สำนักงาน กปร. และผ่านระบบออนไลน์ (ZOOM Meeting) (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ ของสำนักงาน กปร. จากการติดตาม

4. ด้านการศึกษาและเยาวชน

หลัก "บวร" (บ้าน วัด โรงเรียน)

- วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มุ่งเน้น "สร้างคนดีกว่าสร้างวัตถุ"
- ส่งเสริมกิจกรรมเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนใกล้โครงการฯ
- ส่งเสริมการใช้หลักสูตร "ครูป่าไม้" ให้เหมาะสมกับป่าชุมชน โดยประยุกต์แนวทางเน้นหลักครูไปหานักเรียนขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชน

37

จบการนำเสนอ

กองติดตามประเมินผล ขอบคณคະ/คัรบ

QR Code เอกสารประกอบการนำเสนอ
ลิงค์ <https://is.gd/gyJH๔p>

ภาพเอกสารประกอบรายงานคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑
ลงวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน
บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการ
พัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ ตำบลศิลาแลง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่พระครูศรีธรรมมาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ และเจ้าคณะ
ตำบลศิลาแลง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา มีลิตขัตติยขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา
เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นมา เพื่อเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าและสัตว์ป่าหายาก

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ
ตำบลศิลาแลง อำเภอสทิงพระ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังกล่าวข้างต้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนอง
กลางดง วัดเขาถ้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจ
หน้าที่ ดังนี้

๑. คณะที่ปรึกษา ประกอบด้วย

- ๑.๑ เจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๑.๒ เจ้าคณะอำเภอสทิงพระ
- ๑.๓ เจ้าคณะตำบลศิลาแลง
- ๑.๔ เจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ
- ๑.๕ ผู้แทนมูลนิธิพิทักษ์ไทย

๒. คณะกรรมการอำนวยการ

๒.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ประธานกรรมการ
๒.๒ รองผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ด้านสังคมและสาธารณสุข)	กรรมการ
๒.๓ รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ด้านทหาร)	กรรมการ
๒.๔ ผู้อำนวยการกองโครงการพื้นที่ ๑ (สำนักงาน กปร.)	กรรมการ

๒.๕ ผู้อำนวยการ...

ภาพเอกสารประกอบรายงานคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑
ลงวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน
บ้านหนองกลางตง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

-2-

๒.๕	ผู้อำนวยการสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ	กรรมการ
๒.๖	ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี	กรรมการ
๒.๗	ปลัดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๘	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๙	ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๐	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๑	ท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๒	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๓	พัฒนาการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๔	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๕	เกษตรและสหกรณ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๖	เกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๗	ปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๘	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๑๙	ประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๒๐	สหกรณ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๒๑	ประชาสัมพันธ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๒๒	อุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๒๓	พลังงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒.๒๔	นายอำเภอสามร้อยยอด	กรรมการ
๒.๒๕	ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๑๔	กรรมการ
๒.๒๖	ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมและพัฒนาตามแนวพระราชดำริ	กรรมการ และเลขานุการ
๒.๒๗	ผู้อำนวยการส่วนกิจการพระราชดำริและกิจการพิเศษ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๘	หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาไถ่	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. อำนวยการ พิจารณาสั่งการ ให้ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
การ การทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อนและขยายผลพื้นที่เป้าหมายบนฐานของกลไก
จากพระราชดำริ

เจ้าหน้าจ...

ภาพเอกสารประกอบรายงานคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑
ลงวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน
บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

- ๓ -

๒. กำหนดแนวทางในการบริหารโครงการ กิจกรรมบริหารจัดการแผนงาน กำหนดข้อตกลงกติกาชุมชน แนวทางการจัดตั้งองค์กรชุมชน การสร้างระบบเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ การปลูกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการถ่ายทอดแนวพระราชดำริขยายผลสู่ชุมชน เพื่อพัฒนาสร้างอาชีพแก่ชุมชนรอบ ๆ พื้นที่โครงการ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการมีส่วนร่วมและเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

๓. ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการบูรณาการ การทำงานเพื่อขับเคลื่อนและขยายผลโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๔. กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๕. ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. คณะทำงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระดับอำเภอ พื้นที่ดำเนินการโครงการประกอบด้วย

๓.๑ นายอำเภอสามร้อยยอด	หัวหน้าคณะทำงาน
๓.๒ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารปกครองอำเภอสามร้อยยอด	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.๓ ผู้อำนวยการส่วนป่าชุมชน สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.๔ ผู้แทนโครงการชลประทานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	คณะทำงาน
๓.๕ เกษตรอำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๖ พัฒนาการอำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๗ ท้องถิ่นอำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๘ ปลัดอำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๙ ประมงอำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๑๐ เจ้าพนักงานที่ดินอำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๑๑ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย	คณะทำงาน
๓.๑๒ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒	คณะทำงาน
๓.๑๓ ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ดำเนินการโครงการ	คณะทำงาน

๓.๑๔ ผู้อำนวยการ...

ภาพเอกสารประกอบรายงานคำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ ๑๑๔๐๕/๒๕๖๑
ลงวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน
บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

-๕-

๓.๑๔ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบลในพื้นที่ดำเนินการโครงการ	คณะทำงาน
๓.๑๕ กำนันตำบลศิลาลอย	คณะทำงาน
๓.๑๖ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ - ๙ ยกเว้น หมู่ที่ ๕ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด	คณะทำงาน
๓.๑๗ ประธานป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	คณะทำงาน
๓.๑๘ หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชน บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ	คณะทำงาน และเลขานุการ
๓.๑๙ ผู้อำนวยการส่วนกิจการพระราชดำริและกิจการพิเศษ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี และผู้ช่วยเลขานุการ	คณะทำงาน

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. รวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ดำเนินงานโครงการ
เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัด แผนปฏิบัติการประจำปีจังหวัด

๒. ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
ในการบูรณาการ การทำงานเพื่อขับเคลื่อนและขยายผลโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน
บ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ดำเนินงานโครงการ

๓. กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานโครงการที่ได้รับมอบหมาย
จากคณะกรรมการอำนวยการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๔. ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
และคณะกรรมการอำนวยการโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองกลางดง วัดเขาถ้ำ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายพลเอก สิงห์เสนี)

ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชน

คู่มือ การปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และป้องกันไฟป่า
ในพื้นที่ป่าชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

QR Code พระราชบัญญัติ ป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒

QR Code ระเบียบคณะกรรมการ นโยบายป่าชุมชน
ว่าด้วยการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๓

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นางสุพร	ตรีนรินทร์	เลขาธิการ กปร.
๒. นางพิชญดา	หัตถภาค	รองเลขาธิการ กปร.
๓. นางศศิพร	ปาณิกบุตร	รองเลขาธิการ กปร.
๔. นางศิริลักษณ์	ทัศนารมย์	ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนและประสานการดำเนินงานในพื้นที่

๑. นายชำนาญ	สมบัติมิตร	หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองกลางดงฯ
๒. พระอรุณ	จิตรพงษ์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเขาถ้ำ
๓. นายเสนอ	จันทร์เทพ	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย
๔. นายเอกชัย	เชื้อวงศ์สกุล	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต่ม
๕. นายโชคชัย	ลิ้มประดิษฐ์	อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๗ บ้านหนองกลางดง

ผู้ร่วมดำเนินการรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล

กองติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร.

๑. นายเอกชัย	เพ็งสว่าง	ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล
๒. นางสาวจุไรรัตน์	อินทร์โต	ผู้อำนวยการกลุ่มติดตาม
๓. นางสาวแสงเพ็ญ	คุณภัทรสกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๔. นางสาวทัศนพร	กาญจนเรชา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๕. นายปราชญ์	เศรษฐพานิช	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๖. นางสาวประทีป	ศรีคำ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๗. นางสาวโสภา	ไทยสวย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๕ สำนักงาน กปร.

๑. นางสาวสมลักษณ์	บุญนาค	ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๕
๒. นางสาวสไบทิพย์	ศรีทองสุข	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๕๑
๓. นางเบญจรัตน์	อัครพลวงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๔. นางสาวดิตรส	อินกล้า	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๕. นางสาวนฤพร	สมทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเพื่อประโยชน์สาธารณะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์

แขวงนางจันทน์ เขตนางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

☎ โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๗-๘๕๐๑-๖ ☎ โทรสาร : ๐-๒๔๔๗-๘๕๐๒

<http://www.rdpb.go.th>

saraban@rdpb.go.th / rdpb.eva@gmail.com